

Civilni angažman mladih otoka Krka: interesi, potrebe i perspektive

Pejanović, Antonela

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:897558>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

Antonela Pejanović

CIVILNI ANGAŽMAN MLADIH OTOKA KRKA: INTERESI,
POTREBE I PERSPEKTIVE

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2022.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

Antonela Pejanović

CIVILNI ANGAŽMAN MLADIH OTOKA KRKA: INTERESI,
POTREBE I PERSPEKTIVE

DIPLOMSKI RAD

Mentor:

Izv. prof. dr. sc. Bojana Čulum Ilić

Rijeka, 2022.

UNIVERSITY OF RIJEKA
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF EDUCATION

Antonela Pejanović

YOUTH CIVIC ENGAGEMENT ON THE ISLAND KRK:
INTERESTS, NEEDS AND PERSPECTIVES

MASTER THESIS

Mentor:
Associate Professor Bojana Čulum Ilić

Rijeka, 2022.

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOG RADA

Ovime potvrđujem da sam osobno napisao/la rad pod naslovom: *Civilni angažman mladih otoka Krka: interesi, potrebe i perspektive* te da sam njegov autor/ica.

Svi dijelovi rada, nalazi i ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežnim izvorima, literaturi i drugom) u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime studenta/ice: Antonela Pejanović

Datum:

Vlastoručni potpis: _____

Sažetak

Prema mnogim autorima, pojam mladih sve se češće spominje u suvremeno doba, a mladost predstavlja period u životu pojedinca između djetinjstva i zrelosti. S obzirom da se u mladosti osobe suočavaju s mnogo problema zbog velikih očekivanja okoline koje mladi ne mogu ispuniti radi ekonomskih i socijalnih razlika, dolazi do pojačane potrebe razvitka koncepta rada s mladima. U Republici Hrvatskoj rad s mladima još nije potpuno koncipiran, još ni jedna struka nije posvetila svoj rad proučavanju rada s mladima te postoji određeno neslaganje prilikom prevođenja termina rada s mladima. U fokusu rada s mladima jest mladim ljudima ponuditi platformu za njihovo ostvarivanje te usvajanje kompetencija da postanu produktivni članovi svoje zajednice. S obzirom da rad s mladima još nije potpuno zaživio u Hrvatskoj, vrlo je važno imati uvid koliko su doista mladi angažirani unutar svoje zajednice. Stoga, fokus ovoga rada jest na civilnom angažmanu mladih unutar lokalnih zajednica. Postoji mnogo definicija civilnog angažmana, ono što civilni angažman obuhvaća razlikuje se od autora do autora te od države do države, no svi se slažu kako civilni angažman kao koncept poziva na djelovanje te od njega koristi ima cjelokupno društvo kao i pojedinac (stjecanjem iskustava, razvijanjem vještina i kompetencija, osjećaja empatije, solidarnosti te potrebu za promjenom). Zbog raznih definicija civilnog angažmana, prethodnih istraživanja civilnog angažmana kakav se u ovom radu istraživao nema mnogo, no ima mnogo istraživanja koja su se bavila određenim dijelovima onoga što civilni angažman predstavlja u ovom radu. Pretraživanjem literature, uočeno je kako ne postoji ni mnogo istraživanja civilnog angažmana na otocima RH, stoga, sukladno navedenom, cilj ovog istraživanja bio je steći uvid u civilni angažman mladih otoka Krka u svojoj lokalnoj zajednici, s naglaskom na njihove potrebe, interese i perspektive. U istraživanju sudjelovalo je 77 ispitanika, u dobi između 18 i 30 godina, s prebivalištem/boravištem na otoku Krku te je istraživanje provedeno u 2021. godini. Rezultati istraživanja prikazuju kako je u prosjeku jako mali broj mladih osoba s otoka Krka civilno angažiran, iskazuju potrebu za većom uključenosti unutar svoje zajednice, kao i za većom ponudom sadržaja/aktivnosti/prostora za mlade.

Ključne riječi: civilni angažman, civilno društvo, rad s mladima, mladi

Abstract

According to many authors, the concept of youth is mentioned more often in modern times, while youth represents the period in an individual's life between childhood and maturity. Given that people face many problems in their youth due to the high expectations of the society that young people cannot fulfill due to economic and social differences, there is an increased need to develop the concept of youth work. In the Republic of Croatia, youth work has not yet been fully conceptualized, not a single profession has yet dedicated its work to the study of youth work, and there is some disagreement when translating the term youth work. The focus of youth work is to offer young people a platform for their realization and the acquisition of competencies to become productive members of their community. Given that youth work has not yet fully taken root in Croatia, it is very important to have an insight into how engaged young people really are within their community. Therefore, the focus of this work is on the civic engagement of young people within local communities. There are many definitions of civic engagement, what civic engagement includes differs from author to author and from country to country, but everyone agrees that civic engagement as a concept calls for action and benefits the entire society as well as the individual (by gaining experience, developing skills and competences, feelings of empathy, solidarity and the need for change). Due to the various definitions of civic engagement, there are not many previous studies of civic engagement as investigated in this paper, but there are many studies that have dealt with certain parts of civic engagement represented in this paper. Searching the literature, it was observed that there is not much research on civic engagement on the islands of the Republic of Croatia, therefore, in accordance with the above, the goal of this research was to gain insight into the civic engagement of young people on the island of Krk in their local community, with an emphasis on their needs, interests and perspectives. 77 respondents, between the ages of 18 and 30, residing on the island of Krk participated in the research, and the research was conducted in 2021. The research results show that, on average, a very small number of young people from the island of Krk are civically engaged, expressing the need for greater involvement within their community, as well as for a greater offer of content/activities/spaces for young people.

Keywords: civic engagement, civil society, youth work, youth

Sadržaj

1.	UVOD	1
2.	TKO SU MLADI?.....	2
2.1.	<i>Problemi i potrebe mladih</i>	3
3.	RAD S MLADIMA.....	5
3.1.	<i>Rad s mladima i politike Europske unije</i>	6
3.2.	<i>Rad s mladima i politike Republike Hrvatske</i>	12
4.	CIVILNO DRUŠTVO.....	18
5.	CIVILNI ANGAŽMAN MLADIH – POJMOVNO ODREĐENJE.....	22
5.1.	<i>Civilni angažman mladih i politike Europske unije</i>	29
5.2.	<i>Civilni angažman mladih i politike Republike Hrvatske</i>	32
6.	PRIKAZ DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA	37
6.1.	<i>Volontiranje</i>	39
6.2.	<i>Članstvo u organizacijama civilnog društva i njihovo aktivno sudjelovanje u aktivnostima udruge</i>	43
6.3.	<i>Sudjelovanje u Savjetu mladih</i>	46
6.4.	<i>Izlasci na izbore i nestranačke političke akcije mladih</i>	49
6.5.	<i>Interesi, potrebe i zadovoljstvo mladih</i>	55
7.	CIVILNI ANGAŽMAN MLADIH NA OTOKU KRKU.....	62
8.	METODOLOŠKI OKVIR	65
8.1.	<i>Ciljevi istraživanja i temeljno i specifična istraživačka pitanja</i>	65
8.2.	<i>Varijable i uzorak istraživanja</i>	66
8.3.	<i>Instrument i metoda istraživanja</i>	68
8.4.	<i>Prikupljanje, obrada i analiza podataka</i>	70
8.5.	<i>Etičke implikacije istraživanja</i>	70
9.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	71
9.1.	<i>Volontiranje</i>	71
9.2.	<i>Članstvo u organizacijama civilnog društva i aktivno sudjelovanje u aktivnostima udruge</i>	73
9.3.	<i>Organizacije i institucije za mlade</i>	77
9.4.	<i>Izlazak na izbore i nestranačke političke akcije mladih</i>	80
9.5.	<i>Zadovoljstvo mladih</i>	82
9.6.	<i>Interesi mladih</i>	90
9.7.	<i>Potrebe mladih otoka Krka</i>	95
10.	ZAKLJUČAK	99

11.	POPIS TABLICA I SLIKA.....	102
11.1.	<i>Popis tablica</i>	102
11.2.	<i>Popis slika</i>	102
12.	LITERATURA.....	103
13.	PRILOZI.....	111
13.1.	<i>Prilog 1. Anketni upitnik</i>	111

1. UVOD

Autor Amnå (2012; prema Shaw, Brady, McGrath, Brennan i Dolan, 2014) u svom radu navodi kako se koncept civilnog angažmana mladih tijekom posljednjih 20-ak godina intenzivno spominje iz razloga što je uočen pad razine građanskog i političkog angažmana među mladima diljem Europe. Osim što je civilni i politički angažman važan prilikom uspješnog funkcioniranja demokratskog društva, on također pozitivno djeluje te ima veliki doprinos na osobni razvoj mladih (Shaw i sur., 2014). Iako civilni angažman kao koncept poziva na djelovanje, postoji mnogo njegovih definicija i različitih poimanja, stoga on kao koncept može biti zbunjujući i bez dosljedne operacionalizacije, te to može dovesti do izazova pri poticanju civilnog angažmana mladih od strane kreatora politike i voditelja programa za mlade (Shaw i sur., 2014). Iz tog razloga, često različiti autori imaju različita viđenja prema razlikovanju civilnog angažmana od političkog, kao i kod primjenjivanja pojmova „angažman“ i „participacija“.

U ovom radu civilni angažman podrazumijeva nenametnut, neobavezan, dobrovoljan način uključivanja pojedinca u aktivnosti zajednice u svrhu poboljšanja dobrobiti zajednice ili društva općenito, uz povećanje obrazovne i radne sposobnosti pojedinca te razvijanje osjećaja za solidarnost, jednakost i socijalnu pravdu. Prijašnja istraživanja civilnog i političkog angažmana pokazala su postepeni pad participacije mladih u životu lokalnih zajednica kao i priklanjanje neformalnim oblicima participacije, radije nego formalnim.

S obzirom na sve navedeno, u ovom radu će se prikazati rezultati empirijskog istraživanja čiji je cilj bio steći uvid u civilni angažman mladih otoka Krka u svojoj lokalnoj zajednici, s naglaskom na njihove potrebe, interese i perspektive.

2. TKO SU MLADI?

Iako su mladost kao fenomen i razdoblje u životu svakog pojedinca predmetom rasprava još od antičkih vremena, mladi se kao društvena grupa konstituiraju tek u industrijskom dobu iz razloga što se tada javlja potreba za mnogo više kvalificirane radne snage (Ilišin i Radin, 2002). U drugoj polovici dvadesetog stoljeća započelo je znanstveno proučavanje fenomena mladih te su tada proizašla temeljna teorijska i empirijska saznanja (Ilišin i Radin, 2002).

„Mladost je etapa u životu pojedinca koja se u suvremenom društvu smješta između djetinjstva i odraslosti (zrelosti) i to s tendencijom stalnog produljivanja tog razdoblja.“ (Ilišin, 2002, str. 27). Ilišin, Bouillet, Gvozdanović i Potočnik (2013) navode kako se mlade promatra kao zasebnu, dobno određenu društvenu skupinu koju karakteriziraju neke zajedničke socijalne značajke. Prema njima, mladost je prijelazno razdoblje između djetinjstva i odrasle dobi, gdje se za donju granicu uzima 15. godina života, dok gornja granica varira između 24. i 34. godine života. Prema Središnjem državnom uredu za demografiju i mlade (2022) Republike Hrvatske mladi predstavljaju heterogenu društvenu skupinu koja kao zajedničko obilježje ima životnu dob, dok ju kao skupinu karakterizira unutarnja socijalna raslojenost povezana sa socijalnim porijeklom, subkulturnim obilježjima i sl. Što se granice mladosti tiče, postoji neslaganje oko gornje granice mladosti, gdje se za donju uzima 15. godina života, dok se za gornju najčešće uzima 30. godina života, a u zadnje vrijeme s težnjom pomicanja na 35. godinu života s obzirom na produženje životnog vijeka (Središnji državni ured za demografiju i mlade, 2022).

Prema zadnjem Nacionalnom programu za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. godine, mladim osobama u Republici Hrvatskoj smatraju se osobe od navršenih 15 do navršenih 30 godina života, te ih obilježava specifična dinamika različitosti koja se ujedinjuje u naporima da budu aktivni, odgovorni i punopravni članovi društva (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2020). Što se Europske unije tiče, Perovic (2016) u svojem izvješću navodi definicije mladosti svih zemalja članica, te zaključuje kako svaka zemlja ima svoje viđenje dobne granice mladosti, no one se najčešće odnose na dobi od 15 do 25 godine ili od 15 do 29 godina. Perovic (2016) navodi kako Europska unija prilikom izdavanja strategija i raznih *policy* dokumenata uzima dobnu granicu mladosti od 15 do 29 godina. Dakle, ne postoji točan ili netočan odgovor što se dobne granice mladosti tiče, već je ono samo stvar konsenzusa zemalja koje nastoje uspoređivati svoje nacionalne politike za mlade s drugima (Perovic, 2016). S obzirom na sve navedeno, u ovom radu koristit će se dobna granica definiranja u posljednjem predloženom (ali ne i provedenom) Nacionalnom programu za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. godine, odnosno mladima će se smatrati one osobe između 15. i 30. godine života.

Unutar skupine mladih, postoje dvije dobne podskupine koje se razlikuju prema pravnom statusu. Prva podskupina odnosi se na one mlade koji su do 18 godina, gdje oni još uvijek uživaju svu zaštitu i beneficije koje društvo daje djeci, te druga podskupina mladih koji su stekli punoljetnost nakon čega se suočavaju sa svim odgovornostima i pravima odraslih (Ilišin i Radin, 2002).

Uz pripadnost određenoj dobnoj skupini, ono što je zajedničko mladima jesu specifične pripisane značajke i društvena uloga što dovodi do nedovoljne integracije mladih u društveni život te nepovoljniji društveni status u odnosu na starije (Ilišin i Radin, 2002). Prema Novosel (1968; prema Ilišin, 2002) mladost se prepoznaje kao razdoblje u kojem se mladima priznaje psihofizička, ali ne i socijalna zrelost, u smislu da mladi i nakon što su izašli iz doba adolescencije i postali „mladi odrasli“ te su već zauzeli određene položaje u društvu, još ne uživaju potpuni status odraslih s pristupom svim obiteljskim, profesionalnim i političkim pravima koja su im dana.

2.1. Problemi i potrebe mladih

U vrijeme kada se države suočavaju sa sve većim ekonomskim i političkim krizama, kad se građani sve više bore za svoja prava, traže pravo glasa i da se njihovi problemi počnu rješavati, problemi mladih postaju sve vidljiviji (Kovačić i Čulum, 2015). Formalno obrazovanje traje sve dulje, na tržištu rada postoji potreba za kvalificiranijom radnom snagom i prelazak u svijet odraslih je sve složeniji što dovodi do usporenog ulaska u svijet rada i sporije socioekonomsko osamostaljivanje mladih (Ilišin, 2002). Uz sve to, najčešći pristup mladima jest onaj pristup kao problemu, gdje se mlade smatra populacijom koja je u osjetljivoj fazi svog osobnog razvoja zbog čega društvo prema mladima nema povjerenja te ih generalno prati negativna javna slika (Ilišin i Spajić Vrkaš, 2017a). Zbog svega navedenog, dolazi do pojave termina „produžene mladosti“ (Ilišin i sur., 2013). „Istraživanja pokazuju kako je fenomen “produžene mladosti“ kontekstualno obojen...“ (Kovačić i Gvozdanović, 2017, str. 265), odnosno mladi se razlikuju međusobno i s obzirom na obrazovne šanse, gdje onda obrazovanje koje nije jednako dostupno svima, socijalni položaj i podrijetlo, uzrokuju velike razlike među mladima u socioprofesionalnom statusu te samim time i nejednakom ekonomskom moći (Kovačić i Gvozdanović, 2017). Zbog navedenog, dolazi se do nemogućnosti napuštanja roditeljskog doma kao i nemogućnosti preuzimanja trajnih društvenih uloga što samim time negativno utječe na preuzimanje aktivne uloge građana i uzimanje u obzir glasa mladih u procesima donošenja odluka (Kovačić i Gvozdanović, 2017). Posljedice svega navedenog

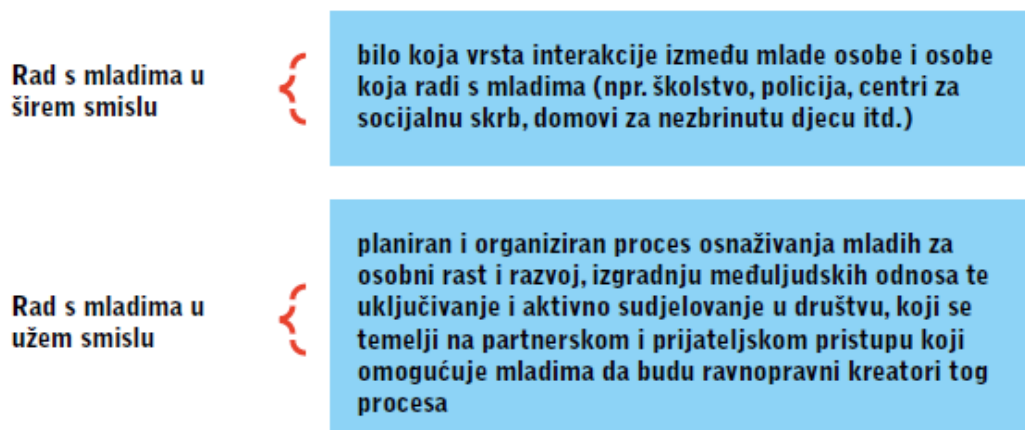
dovode do marginaliziranog društvenog statusa mladih (Ilišin i Spajić Vrkaš, 2017a). Uvid u najvažnije probleme mladih ispitali su Kovačić i Gvozdanović u istraživanju provedenom 2013. godine radi dobivanja znanstvene podloge za izradu Nacionalnog programa za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine, gdje su rezultati pokazali kako ispitanici smatraju da je najvažniji društveni problem nezaposlenost, nakon čega slijede mito i korupcija, gospodarski problemi, nerad, nedisciplina te neodgovornost (Kovačić i Gvozdanović, 2017). Dakle, mlade muče ekonomske neprilike jednako koliko i nedovoljno angažiran i savjestan rad društva. Bušljeta Tonković i Puđak (2021) navode kako se mladima mora osigurati zadovoljavanje njihovih osnovnih egzistencijalnih potreba, odnosno riješiti stambeno pitanje te omogućiti zaposlenje, pa im ponuditi sadržaj i mogućnost sadržajnog provođenja slobodnog vremena, gdje im treba osigurati prostor i ponuditi mogućnost lakšeg ulaska u zajednicu, te tek onda mlade poticati na aktivno sudjelovanje u zajednici.

U skladu sa svim navedenim, Kovačić i Čulum (2015) navode kako su napisane mnoge strategije, izvještaji i preporuke Europske unije o mladima te kako se osnivaju mnoge agencije, udruge i uredi za rad s mladima na nacionalnoj razini kako bi se budućnost mladih promijenila na bolje. Mnogi političari i državni dužnosnici sve više spominju mlade i njihovu problematiku te volju i želju za poboljšanje položaja mladih u društvu.

3. RAD S MLADIMA

Prema Bužinkić, Ćulum, Horvat i Kovačić (2015) rad s mladima za cilj ima reorganizaciju slobodnog vremena mladih ljudi, stvaranje održive i socijalno odgovorne okoline za razvoj aktivnih, kritičnih i društveno osviještenih mladih ljudi koji su zainteresirani za rad u svojoj lokalnoj zajednici, ali i u zajednici općenito. Prema Kovačić i Ćulum (2015) rad s mladima je „fleksibilnija, strukturiranija i mladocentrična djelatnost kojoj je svrha ponuditi mladim ljudima platformu za njihovo ostvarivanje, ali i usvajanje kompetencija potrebnih za bivanje produktivnim članovima društva.“ (str. 23). Što se tiče pojma „rad s mladima“, vrlo je važno imati na umu da u hrvatskom prijevodu on još uvijek nije došao na razinu slaganja među stručnjacima koja je potrebna da se započne sastavljati terminologija nekog znanstvenog područja (Kovačić i Ćulum, 2015). Autor Kovačić (2018) navodi kako Hrvatska trenutno još uvijek nema službene definicije rada s mladima te da rad s mladima nije službeno prepoznat na državnoj razini.

Pojam „rad s mladima“ hrvatski je prijevod engleske sintagme „youth work“, no unatoč razvijenoj engleskoj terminologiji, u Hrvatskoj još nijedna struka nije posvetila svoj rad proučavanju rada s mladima stoga on ostaje neodređen. Sam prijevod označava opisnu kategoriju bez određenog značenja te je zbog toga rad s mladima prihvaćen i razumljiv samo među ograničenim brojem stručnjaka za mlade i nekim stručnjacima iz civilnog društva (Kovačić, 2018). Iz tog razloga, ali i zbog toga što u Hrvatskoj nedostaje akademskih tekstova, istraživanja i mjera politike o radu s mladima, teško je ponuditi jednoznačnu definiciju ove prakse. Prema Kovačić i Ćulum (2015) iz navedenih razloga, u Hrvatskoj je nastala razlika između rada s mladima u širem smislu i rada s mladima u užem smislu. Rad s mladima u užem smislu (*youth work*) podrazumijeva organizirani proces individualnog i društvenog razvoja mlade osobe koji se odvija u suradnji s njom. Rad s mladima u širem smislu nadređeni je pojam radu s mladima u užem smislu te ga ujedno i obuhvaća, ali obuhvaća i širi krug djelatnosti u kojima postoji na različite načine organizirani rad s mladima kao što su primjerice školstvo, policiju i vojsku (Kovačić i Ćulum, 2015).

Slika 1. Razlika između rada s mladima u širem i užem smislu (Kovačić i Čulum, 2015)

3.1. Rad s mladima i politike Europske unije

Kao što je navedeno vezano uz pojam mladosti, jednako tako je i rad s mladima koncept koji se spominje od vremena antike, no o suvremenom konceptu rada s mladima počinjemo promišljati tek uz industrijsku revoluciju. Prema Kovačić i Čulum (2015) tijekom industrijske revolucije mladi migriraju iz ruralnih područja u urbane radi posla te dolaskom u nepoznatu sredinu, mladi ne poznaju mnogo ljudi i ne znaju što bi radili u svoje slobodno vrijeme. Tada se javlja potreba osiguravanja mjesta mladima kako bi si upotpunili slobodno vrijeme ali i razvili kompetencije koje bi im pomogle prilagoditi se novoj okolini. Iz navedenog razloga, lokalna zajednica organizira prve klubove za mlade (Kovačić i Čulum, 2015). Uz to, javlja se pojava masovnog školstva koja započinje u tadašnjoj Prusiji te se postepeno kreće do skandinavskih zemalja i prema ostatku Europe. Takva pojava potiče organiziranje mnogih udruga za mlade oko određenih tema (Kovačić i Čulum, 2015). Uz to, 19. stoljeće bilo je bogato raznim prosvjedima i studentskim akcijama koji su se borili za slobodu, prava, demokraciju i aktivizam unutar školstva te su dodatno potaknuli nastajanje organizacija mladih (Kovačić i Čulum, 2015). „U Ujedinjenom Kraljevstvu koje se smatra kolijevkom suvremenog rada s mladima jedan od prvih takvih opisanih klubova bio je YMCA (Young Men Christian Association).“ (Kovačić i Čulum, 2015, str. 24). YMCA je je kršćanski orijentirana,

volonterska, nepolitička i neckvena udruga građana koja pomaže mladima u postizanju njihova skladnog osobnog razvoja.

Unutar Europske unije, rad s mladima je definiran kao nacionalna odgovornost te njegova regulacija nije pod nadzorom Europske unije. No, prema Bužinkić i suradnicima (2015) Europska unija često oblikuje rad s mladima na nacionalnoj razini primjenjujući otvorenu metodu koordinacije, na način da nudi smjernice i primjere dobre prakse, koristi metodu „vršnjačkog pritiska” za usporedbu i poboljšanje među državama članicama. Unatoč takvim pokušajima Europske unije, razne europske države ističu razne dimenzije rada s mladima (Tablica 1). Istraživanje The Socio-economic Scope of Youth Work in Europe provedeno 2008. godine (Institut za socijalni rad i socijalni odgoj, 2008; prema Morić i Puhovski, 2012) ukazuje na jednaku stvar koju ističu i prethodno navedeni autori, kako je pravno uređenje područja rada s mladima različito u zemljama koje su sudjelovale u istraživanju (Austrija, Njemačka, Estonija, Irska, Grčka, Italija, Španjolska, Norveška i Rumunjska). Neke zemlje imaju specifične norme koje postavljaju okvir za rad s mladima, dok se u drugim zemljama rad s mladima spominje unutar više zakona, no niti jedna zemlja nema poseban zakon koji se odnosi samo i isključivo na rad s mladima, već se rad s mladima spominje unutar obrazovnog sustava, sustava socijalne skrbi, zdravstvenog sustava te unutar politika zapošljavanja mladih (Morić i Puhovski, 2012).

Država	Koncepcija rada s mladima
<i>Austrija</i>	Fokus stavlja na izvannastavne aktivnosti s naglaskom na aktivnosti slobodnog vremena i prevenciju
<i>Estonija</i>	Fokus stavlja na aktivnosti i prakse koje omogućavaju mladima da djeluju izvan svojih obitelji i da izaberu karijerni put koji oni žele
<i>Njemačka</i>	Opcije koje omogućuju suodređivanje mladih, potiču samoodređenje i potiču društvenu odgovornost i sudjelovanje
<i>Grčka</i>	Pruža edukaciju i socijalne usluge koje podržavaju mlade ljude u sigurnom i zdravom prelasku u život odraslih, kao što i pruža aktivnosti slobodnog vremena
<i>Irska</i>	Planirani program obrazovanja osmišljen u svrhu pomaganja i jačanja osobnog i socijalnog razvoja mladih kroz njihovo dobrovoljno sudjelovanje, a koji je komplementaran njihovom formalnom akademskom ili strukovnom obrazovanju, a pružaju ga prvenstveno dobrovoljne organizacije za rad s mladima
<i>Italija</i>	Inicijative usmjerene na potporu zapošljavanja i smanjenje nezaposlenosti mladih.

<i>Nizozemska</i>	Usluge podrške i reakcije, kao i široka ponuda orijentirana na slobodno vrijeme
<i>Norveška</i>	Širok raspon zanimljivih i značajnih aktivnosti u slobodno vrijeme i mogućnosti za osobni razvoj kroz sudjelovanje i socijalnu interakciju
<i>Rumunjska</i>	Svaka aktivnost organizirana radi poboljšanja uvjeta neophodnih za socijalni i profesionalni razvoj mladih prema njihovim potrebama i željama
<i>Španjolska</i>	Djelatnosti socijalne, kulturne, obrazovne ili političke prirode s mladima i za njih

Tablica 1. Definicije rada s mladima u deset europskih država (Institut za socijalni rad i socijalni odgoj, 2008; prema Bužinkić i sur., 2015, str. 32)

Prethodno spomenute smjernice za rad s mladima Europske unije započele su 2001. kada je donesena Bijela knjiga kao prva strategija za mlade. Europska je komisija 2001. godine izdala strategiju nazvanu „Bijela knjiga: Novi impetus za europsku omladinu“, koja je nastala suradnjom desetaka tisuća mladih Europljana te država članica, organizacija mladih te stručnjaka s ciljem poticanja mladih da postanu aktivno građanstvo (Europska komisija, 2001). Bijelom knjigom se prepoznaje da je politika rada s mladima pod nacionalnom nadležnošću, no daje smjernice kako da vlade europskih država usklade svoje politike prema mladima (Europska komisija, 2001). U Bijeloj knjizi je navedeno kako mladi sudjelovanjem u javnom životu lokalnih zajednica, udruga mladih i škola mogu steći potrebno iskustvo i samopouzdanje koje im je potrebno za budući život (Europska komisija, 2001). Navedeno se može učiniti jedino slušajući što mladi imaju za reći, potičući države članice da međusobno surađuju po pitanju života mladih, predlažući konkretne ideje unutar već postojećih europskih programa te smještajući dimenziju mladih unutar svih politika (Europska komisija, 2001). Politike za mlade su većinom pod lokalnim nadležnostima, te kao takve imaju najveći utjecaj na svakodnevni život mladih te se primjećuje kako je regionalizirana politika za mlade vrlo učinkovita, no ne i dovoljna. Naime, kako bi se poboljšao utjecaj nacionalnih politika, mora se poboljšati suradnja zemalja članica na europskoj razini (Europska komisija, 2001). Iz navedenog proizlazi glavni cilj Bijele knjige, a to je davanje okvira Europskoj uniji za suradnju na području mladih koji ispunjava težnje mladih, realan je te ambiciozan (Europska komisija, 2001). Takav okvir suradnje može se ostvariti kroz dva aspekta, od kojih se prvi odnosi na primjenu već spomenute otvorene metode koordinacije u još specifičnijem polju mladih, te vodeći više računa o mladima unutar drugih politika države (Europska komisija, 2001). Morić i Puhovski (2012) analizirajući Bijelu knjigu, navode kako se navedena strategija bavila mladima općenito, politikama za

mlade te je samo u pojedinim dijelovima spominjala rad s mladima gdje je on važan za osobni razvoj mladih.

Nadalje, 2010. godine je donesena Europska strategija za mlade – ulaganje i osnaživanje (2010. – 2018.) koja po prvi put ističe rad s mladima kao profesiju (Morić i Puhovski, 2012), s ciljem osiguranja jednakih mogućnosti mladima u obrazovanju i na tržištu rada, kao i potaknuti ih na aktivno sudjelovanje u društvu (Europska komisija, 2009). U strategiji se naglašava da rad s mladima pripada obrazovanju izvan škole te da je rad s mladima široko područje koje uključuje aktivnosti društvene, obrazovne, kulturne i političke prirode te uključuju i sportske aktivnosti i usluge za mlade (Morić i Puhovski, 2012). Unutar strategije, rad s mladima definira se kao izvanškolsko obrazovanje kojim upravljaju profesionalni ili dobrovoljni radnici s mladima unutar organizacija za mlade, gradskim vijećnicama, centrima za mlade i crkvama koji doprinosi razvoju mladih ljudi (Europska komisija, 2009). Rad s mladima može pomoći rješavanju problema nezaposlenosti mladih, školskog neuspjeha i socijalne isključenosti, te pružiti strukturirano i organizirano provođenje slobodnog vremena te tako poticati razvoj vještina za uspješan prijelaz iz mlade u odraslu dob (Europska komisija, 2009). U strategiji se također zaključuje da iako rad s mladima pripada neformalnom obrazovanju, potrebno ga je dodatno profesionalizirati (Europska komisija, 2009). Ono što strategija predlaže članicama državama jest da radnike s mladima osposobe te opreme profesionalnim vještinama, kao i da promoviraju njihovu validaciju kroz odgovarajuće već postojeće europske instrumente, da promiču rad s mladima kroz razne fondove, razviju mobilnost radnika s mladima te razviju inovativne usluge, pedagogiju te praksu rada s mladima (Europska komisija, 2009). „Ono što je izuzetno važno u ovoj strategiji je da postavlja važna područja o kojima se mora raspravljati, a to su: osposobljavanje za osobe koje rade s mladima, prepoznavanje njihovih vještina koristeći europske instrumente, podrška za mobilnost osoba koje rade s mladima te promocija inovativnih usluga i pristupa za rad s mladima.“ (Morić i Puhovski, 2012, str. 11).

Sljedeći važan dokument, prema Morić i Puhovski (2012) jest Rezolucija Vijeća Europske unije o radu s mladima (2010.) u kojem se navodi kako rad s mladima nadopunjuje formalno obrazovanje te nudi različite prednosti za mlade kroz mogućnosti učenja. Rad s mladima se odvija u izvannastavnom području, kroz slobodno vrijeme te se temelji na procesima informalnog i neformalnog obrazovanja kao i na dobrovoljnom sudjelovanju, a oblikuje se na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini uzimajući u obzir mnogo elemenata (Vijeće Europske unije, 2010). Rad s mladima oblikuje se prema društvenom, povijesnom, socijalnom i političkom kontekstu s ciljem uključivanja i osnaživanja svih mladih, kroz uključivanje radnika s mladima, te s obzirom na organizacije i usluge te pristupe i metode

koje se koriste prema potrebama mladih (Vijeće Europske unije, 2010). Kao i u prethodnoj strategiji, u Rezoluciji Vijeća Europske unije o radu s mladima se navodi kako rad s mladima ima dodatnu društvenu vrijednost jer se kroz njega promiče društveno sudjelovanje i odgovornost, dobrovoljni angažman i aktivno građanstvo, jača izgradnja zajednice te civilnog društva, pridonosi se razvoju kreativnosti mladih, razvoju kulturne i socijalne svijesti, pruža se mogućnost za socijalnu uključenost svih mladih te pridonosi razvoju politika koje se odnose na mlade te cjeloživotnom učenju i zapošljavanju (Vijeće Europske unije, 2010). Vijeće Europske unije u dokumentu pozvalo je države članice, kao i Europsku komisiju, da stvori bolje uvjete za razvoj, podršku i implementaciju rada s mladima na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini države članice (Morić i Puhovski, 2012). Jednako tako, poziva ih na potpuno priznavanje i podizanje svijesti o ulozi mladih u društvu, na omogućavanje radu s mladima daljnji razvoj na način da se utvrde različiti oblici rada s mladima, kompetencije i metode radnika s mladima te da se promiče zapošljivost radnika s mladima kao i njihova mobilnost (Vijeće Europske unije, 2010).

Iduća veoma bitna i najnovija strategija Europske unije jest „Strategija Europske unije za mlade za razdoblje 2019.-2027.: uključivanje, povezivanje i osnaživanje mladih“. Navedena strategija osmišljena je kako bi se iskoristile sve potencijalne politike mladih te kako bi poticala sudjelovanje mladih u demokratskom društvu (Europska unija, 2019). Također, strategija podržava društveni i građanski angažman te ima za cilj osigurati mladima potrebne resurse za sudjelovanje u društvu (Europska unija, 2019). Glavne mjere strategije odnose se na poboljšanje međusektorske suradnje unutar svih politika, praćenje financiranja Europske unije za mlade, pokretanje novog dijaloga Europske unije s mladima, uklanjanje prepreka za volontiranje te za mobilnost, povećanje priznavanja neformalnog učenja kroz provedbu agende za rad s mladima kao i jačanje veza između politika za mlade Europske unije i njezinih programa (Europska komisija, 2018). U tu će se svrhu suradnjom država članica Europske unije u području politika za mlade poduzimati aktivnosti unutar tri područja djelovanja:

- **Uključivanje:** poticanje mladih osoba na uključivanje i sudjelovanje u demokratskom životu;
- **Povezivanje:** povezivanje mladih osoba na razini Europske unije, ali i izvan nje, radi poticanja mobilnosti, dobrovoljnog djelovanja, solidarnosti i međukulturalnog razumijevanja;
- **Osnaživanje:** osnaživanje mladih osoba kvalitetom, inovacijama i priznavanjem rada s mladima (Europska komisija, 2018).

Kako bi ostvarila svoje težnje, Strategija će se provoditi unutar svih sektora koji utječu na život mladih te s tom svrhom tijekom 2017. i 2018. godine razvijeno je 11 europskih ciljeva mladih koji identificiraju međusektorska područja koja utječu na živote mladih te ukazuju na izazove s kojima se mladi susreću (Europska unija, 2019). Navedenih 11 europskih ciljeva odnosi se na:

- Povezivanje EU s mladima
- Ravnopravnost svih spolova
- Inkluzivna društva
- Informacije i konstruktivan dijalog
- Mentalno zdravlje i blagostanje
- Pomicanje ruralne mladeži unaprijed
- Kvalitetno zaposlenje za sve
- Kvalitetno učenje
- Prostor i sudjelovanje za sve
- Održiva Europa
- Organizacije mladih i europski programi (Europska unija, 2019).

Strategija se radom s mladima bavi unutar područja osnaživanja, gdje naglašava koristi od rada s mladima, od kojih su neke poput stjecanja vještina timskog rada, vođenja, međukulturalnih kompetencija, kritičkog razmišljanja te rješavanja problema (Europska komisija, 2018). No, ono što je najbitnije, naglašava se veća potreba za priznavanjem neformalnog učenja koje se može poboljšati sustavnijom uporabom alata za povećanje kvalitete (Europska komisija, 2018). Ovom strategijom potiče se države članice da svoj rad usredotoče na razvoj kvalitete alata i sustava koji se trebaju koristiti u osposobljavanju radnika s mladima, prilagodbu digitalnim mogućnostima gdje bi se trebalo uključiti osposobljavanje osoba koje rade s mladima, promicanje priznavanja neformalnog i informalnog učenja te pristupanje svim mladim osobama (Europska komisija, 2018).

Budući da se Strategijom EU za mlade (2019.-2027.) pozvalo na razvoj i provedbu Europske agende za rad s mladima (Europska komisija, 2018), a ona predstavlja strateški okvir za jačanje i razvoj kvalitete i inovacija u okviru rada s mladima te za priznavanje rada s mladima (Vijeće Europske unije, 2020). Europska agenda sadrži politički temelj stvaranja sinergije i bliske suradnje između Vijeća Europe i institucija Europske unije i njezinih država članica, suradnju u okviru zajednice rada s mladima, provedbu Agende u praksi „Bonski postupak“ koji se postupak sastoji od razvoja i predlaganja provedbenih strategija, mjera i prioriteta na svim razinama koje treba provesti kroz aktivnosti na lokalnoj i europskoj razini, kao što i sadržava

programe financiranja u području mladih (Vijeće Europske unije, 2020). Kao početak provedbenog postupka Agende uzima se Treća europska konvencija o radu s mladima, koja se odvijala u Bonnu 2020. godine (Vijeće Europske unije, 2020).

Prilikom odvijanja Treće europske konvencije o radu s mladima, predstavnici 50 zemalja sudjelovali su u 127 radionica koje su rezultirale preporukama na osam tematskih razinca, koje su se objedinile u završnom deklaracijom nazvanom „Putokazi za budućnost“ (3rd European Youth Work Convention, 2020). Deklaracija nastoji voditi praksu zajednice rada s mladima u provedbi Europske agende rada s mladima odnosno, sada znana kao Bonski proces (3rd European Youth Work Convention, 2020). Deklaracija traži od svih dionika prakse rada s mladima diljem Europe da postanu aktivni dionici Bonskog procesa te da preuzmu odgovornost za razvoj i provođenje procesa u narednom razdoblju (3rd European Youth Work Convention, 2020). Navedenih osam prioriternih područja odnose se na:

- Razvijanje i širenje ponude rada s mladima
- Stvaranje zajedničkog smjera za zajednicu prakse rada s mladima
- Razvoj kvalitete
- Širenje i izvan zajednice prakse rada s mladima
- Promocija i priznanje
- Stvaranje okvira politike rada s mladima
- Inovacije i novi izazovi
- Strateški okvir za razvoj rada s mladima (3rd European Youth Work Convention, 2020).

Rad s mladima diljem Europe dosta se razvio tijekom posljednjeg desetljeća te se sav rad s mladima temelji na podržavanju prostora za glas i autonomiju mladih iz gradnji mostova za sljedeće korake u životima mladih. S obzirom na to, rad s mladima je i dalje izazovan s obzirom na koncept te potrebne kompetencije u samom radu, gdje Bonski proces nastoji stvoriti put razvoju rada s mladima diljem cijele Europe (3rd European Youth Work Convention, 2020).

3.2. Rad s mladima i politike Republike Hrvatske

Bužinkić i suradnici (2015) navode kako, Hrvatska još uvijek nema jasan koncept rada s mladima, no uočava se da je sam rad s mladima sve važnija stavka u politikama Hrvatske. Djelatnost rada s mladima pojavljuje se još u Jugoslaviji, no mnoge organizacije mladih i za mlade nastale su tijekom 1990-ih godina iz mirovnog pokreta (Bužinkić i sur., 2015). Kovačić

i Ćulum (2015) navode kako su te organizacije svoje djelatnosti razvijale u okvirima civilnog društva te je stoga rad s mladima u novije vrijeme smješten unutar civilnog društva Republike Hrvatske. Kovačić i Ćulum (2015) izdvojili su osam oblika rada s mladima važnih unutar hrvatskog konteksta koji se provode na tri vrste mjesta za mlade:

- neformalno obrazovanje u radu s mladima (edukativne radionice u okviru civilnog društva)
- međunarodni rad s mladima (rad s mladima koji uključuje interakciju mladih iz različitih zemalja)
- otvoreni rad s mladima (mladima se osigurava prostor i daje sloboda da sami kreiraju aktivnosti)
- aktivizam i sudjelovanje mladih (aktivnosti poticanja mladih na aktivnu participaciju u društvu i politici)
- vršnjačka edukacija (osobe iste ili slične dobi prenose i sukreiraju sadržaj)
- socijalno uključivanje mladih (uključivanje mladih iz depriviranih konteksta)
- aktivnosti slobodnog vremena (sportske, rekreativne, kulturne aktivnosti)
- informiranje i savjetovanje (pružanje informacija o različitim aspektima mladenačkog života) (Kovačić i Ćulum, 2015, str. 46).

Navedena tri mjesta provođenja rada s mladima odnose se na klubove mladih, centre za mlade i info-centre za mlade. Klubovi mladih se odnose na jedinicu u lokalnoj zajednici u kojoj se provodi rad s mladima gdje je bitna činjenica da mladi moraju sudjelovati u kreiranju sadržaja, sve aktivnosti koje se provode u klubovima moraju biti besplatne i otvorene svima koji su zainteresirani (Kovačić i Ćulum, 2015). Centri za mlade obuhvaćaju više usluga od klubova, gdje se provodi rad s mladima i u užem i u širem smislu (Kovačić i Ćulum, 2015). Info-centri za mlade programi su koje provode udruge mladih ili za mlade sukladno standardima, načelima i smjericama od strane Europske agencije za informiranje i savjetovanje mladih, gdje pružaju usluge informiranja i savjetovanja mladih iz raznih područja (Kovačić i Ćulum, 2015).

Što se tiče konkretno javnih politika Republike Hrvatske o radu s mladima, Kovačić (2018) navodi kako hrvatska vlada često spominje važnost rada s mladima, no do sada još nije objavila ni jedan strateški dokument na tu temu. Unatoč tome, postoje dva aspekta vladine politike koja su usmjerena radu s mladima, od kojih je prvi taj da je vlada orijentirana na financiranje organizacija mladih, dok se drugi odnosi na 2015. godinu u kojoj je osnovana stručna skupina za rad s mladima unutar Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu

politiku, koju čine stručnjaci iz javnog i civilnog sektora s ciljem definiranja i analize rada s mladima (Kovačić, 2018). S obzirom na to, na najvišoj političkoj razini u Republici Hrvatskoj, brigu o mladima vodi Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, unutar kojeg djeluje Odjel za mlade (Bušljeta Tonković i Puđak, 2021). Drugo po redu tijelo koje brine o dobrobiti mladih, a također je u sastavu navedenog Ministarstva, jest nacionalno tijelo Savjet za mlade Vlade Republike Hrvatske, koje predstavlja međuresorno savjetodavno tijelo Vlade koje ima zadaću sudjelovati u razvoju javnih politika za mlade (Bušljeta Tonković i Puđak, 2021).

Prema Kovačić (2014b) začetke razvoja politika za mlade nalazimo 1994. godine osnivanjem Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži koji je u sebi imao Odjel za mladež, a njegova važnost uočava se u izradi prvog Nacionalnog programa djelovanja za mlade 2003.-2008. s ciljem unaprjeđivanja aktivnosti tijela državne uprave i javnih ustanova koje pridonose zadovoljavanju potreba mladih i podizanju kvalitete njihova života. Nakon što su usvojili Nacionalni program djelovanja za mlade 2003.-2008. pojavila se potreba za postojanjem tijela koje će nadgledati njegovu implementaciju, stoga su osnovali Savjet za mlade u kojem su bili zastupljeni predstavnici državnih vlasti, civilnog društva i eksperti (Kovačić, 2014b). Savjet za mlade ima zadatak predlagati kriterije za financiranje udruga mladih, sudjeluje u osmišljanju programa vlade prema mladima, no najbitnije koordinira provedbu te evaluira Nacionalni program (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004).

Dakle, Nacionalnim programima djelovanja za mlade Republika Hrvatska želi stvoriti socijalne, kulturne, obrazovne, materijalne, kulturne i političke uvjete za mlade u svrhu njihovog aktivnog, potpunog i odgovornog sudjelovanja u društvenoj zajednici (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004). Nacionalnim programom djelovanja za mlade 2003.-2008. pozivaju se jedinice lokalne i regionalne samouprave kao i ostala udruženja građana da zajedničkim djelovanjem pridonose dobrobiti mladih u Republici Hrvatskoj (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004). Naime, u navedenom Nacionalnom programu rad s mladima kao takav nije definiran te ga se skoro pa uopće ne spominje. Ono što se spominje, jest važnost neformalnog obrazovanja, koje je važno u kontekstu cjeloživotnog učenja. Nacionalni program djelovanja za mlade 2003.-2008. prepoznaje niz programa neformalnog obrazovanja u Hrvatskoj, kao što su pučka učilišta, centri za kulturu, centri za učenje stranih jezika, planinarska i sportska društva, no navodi kako su slabo dostupni te su skupi, kao i što su nerazvijeni (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004). Postoji poseban dio neformalnog obrazovanja koji se

organizira od strane udruge građana, no jednako tako nisu dovoljno iskorišteni u kontekstu rada s mladima te su slabo prepoznati od strane javnosti (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004).

Nadalje, 2009. godine usvojen je drugi Nacionalni program za mlade 2009.-2013., no unatoč tome što je Hrvatska imala krovni dokument za mlade, kao i nadležno tijelo, politika za mlade se slabo provodila, država je za nju bila nezainteresirana te joj je nedostajalo koordinacije i inkluzivnosti (Kovačić, 2014b). Cilj Nacionalnog programa za mlade 2009.-2013. jest unaprjeđenje aktivnosti državne uprave i javnih ustanova pri rješavanju potreba mladih, te od mnogo posebnih ciljeva unutar područja obuhvaćenih ovim programom (obrazovanje i informatizacija, zapošljavanje i poduzetništvo, socijalna politika, zdravstvena zaštita i reprodukcijско zdravlje, aktivno sudjelovanje mladih u društvu, mladi i civilno društvo, kultura mladih i slobodno vrijeme te mobilnost, informiranje i savjetovanje) unutar područja aktivnog sudjelovanja mladih u društvu spominje se mjera „Podupirati rad udruga mladih i za mlade u Republici Hrvatskoj“ (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2009). Unutar navedene mjere spominje se osiguravanje financijske potpore programima udruga mladih kao i neformalnom obrazovanju mladih i za mlade, gdje se posebno spominje osposobljavanje voditelja za rad s mladima (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Republika Hrvatska 2009).

Budući da se u Nacionalnom programu za mlade 2009.-2013. prvi put spominje osposobljavanje osoba za rad s mladima, u sklopu novog Nacionalnog programa za mlade 2014.-2017. rad s mladima se spominje u većem obimu. Nacionalni program za mlade 2014.-2017. napisan je sukladno smjernicama napisanim u dokumentu „Europske strategije za mlade – ulaganje i osnaživanje“ za razdoblje od 2010. do 2018. od strane Europske unije, gdje su Nacionalni program podijelili u osam skupina: obrazovanje, profesionalno osposobljavanje i usavršavanje u kontekstu cjeloživotnog učenja, zapošljavanje i poduzetništvo, zdravlje i zdravstvena zaštita, socijalna zaštita i uključivanje, volonterske aktivnosti, aktivno sudjelovanje mladih u društvu i politička participacija, mladi u europskom i globalnom okruženju te mladi i kultura (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014).

Na samom početku programa naglašava se kako, u odnosu na prethodne programe, ovaj se Nacionalni program u potpunosti oslanja na rezultate znanstvenoistraživačkog projekta koji je proveden na uzorku od 2000 mladih u Republici Hrvatskoj te koji je ispitivao potrebe, potencijale i probleme mladih u hrvatskom društvu (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014). Unutar prvog spomenutog područja „Obrazovanje, profesionalno osposobljavanje i usavršavanje u kontekstu cjeloživotnog učenja“ intenzivno se spominje rad s mladima te se

navodi kako aktivnosti u području rada s mladima pridonose osobnom i društvenom razvoju mladih te razvoju samopouzdanja i samopoštovanja mladih ljudi, kao i što ih potiče na aktivno sudjelovanje u društvu (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014). Također, spominju se osobe koje se bave radom s mladima, *youth workers*, te koje su za taj rad posebno pripremljene (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014). No, rad s mladima nije priznat niti postoji strateški pristup njegovom razvoju, nisu utvrđene kompetencije koje moraju imati osobe koje rade s mladima te im nedostaje institucionalne i financijske podrške, kao i podrške za priznavanje njihove profesije (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014). Unutar ovog područja, spomenut je jedan cilj, unaprjeđenje rada s mladima suradnjom organizacija civilnog društva i donositelja odluka financiranjem programa neformalnog obrazovanja te tako jačanjem kapaciteta udruga mladih i za mlade, jačanjem kapaciteta djelatnika državne uprave sudjelovanjem u neformalnim obrazovnim programima o radu s mladima te izradom analize mogućnosti profesionalizacije rada s mladima (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014).

Posljednji, četvrti Nacionalni program za mlade za razdoblje 2020.-2024. godine, trenutno postoji još samo kao prijedlog, a za cilj je trebao imati stvaranje društvenih pretpostavki za razvoj potencijala mladih radi podizanja kvalitete njihovog života i njihove optimalne društvene integracije (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020). Prioriteti, ali i specifični ciljevi Nacionalnog programa za mlade za razdoblje 2020.-2024. odnosili bi se na razvijanje rada s mladima u svim područjima, promocija društveno odgovornog poslovanja kod mladih ljudi te podizanje svijesti sektora za mlade kroz jačanje resursa i informiranje te rada s mladima (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020). Područja koja su definirana Nacionalnim programom odnose se na: obrazovanje, znanost i cjeloživotno učenje, zapošljavanje i poduzetništvo, aktivno sudjelovanje mladih i održivi razvoj zajednice, socijalna uključenost, zdravlje i sport, mladi u ruralnim područjima, kultura, rad s mladima te mladi u europskom i globalnom okruženju (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020).

Da je stupio na snagu, navedeni bi Nacionalnog programa za mlade za razdoblje 2020.-2024. godine po prvi puta spomenuo rad s mladima kao zasebno područje te ga se tako i analiziralo. Rad s mladima obuhvaća mnogo dionika, stručnjaka i aktivnosti, no iako se on odvija već duže vrijeme, još uvijek ne postoji službena definicija rada s mladima u Republici Hrvatskoj, stoga se još uvijek koriste engleski nazivi *youth work* i *youth worker* (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020). Ovim Nacionalnim programom prema Preporuci Vijeća ministara rad s mladima definirao se kao široki pojam koji obuhvaća niz različitih aktivnosti, od društvene, kulturne, obrazovne do političke prirode, kojim se bave

osobe koje su za to plaćene ili rade kao volonteri na bazi neformalnih ili informalnih procesa (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020). No, navedeni se Nacionalni program nije održao, nije stupio na snagu i samim time se težnja za uvođenjem i definiranjem rada s mladima unutar Republike Hrvatske kao zasebno područje nije zaživjela. S obzirom na to, 2021. godine Vlada Republike Hrvatske donijela je odluku o pokretanju postupka za izradu Nacionalnog programa za mlade za razdoblje od 2022. do 2024. godine (Vlada Republike Hrvatske, 2021), no ni takav Nacionalni program još nije ostvaren.

Budući da se preporukom želi potaknuti države članice Europske unije da razviju praksu rada s mladima, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku je osnovalo Radnu skupinu koja za cilj ima analizu mogućnosti profesionalizacije rada s mladima, koja je izradila projektni prijedlog „Podrška razvoju i širenju rada s mladima u Hrvatskoj“ (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020). Navedeni projekt počeo je s provedbom 2018. godine, u sklopu kojega će se provesti istraživanje o različitim oblicima rada s mladima u Republici Hrvatskoj, izraditi preporuke i smjernice za razvoj i unaprjeđenje rada s mladima te provesti aktivnosti koje će doprinijeti prepoznatljivosti različitih oblika rada s mladima (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020). Unutar područja rada s mladima, definirane su četiri mjere kojima se nastoji potaknuti razvoj aktivnosti koje su usmjerene radu s mladima s ciljem prepoznavanja i povećanje kvalitete i opsega rada s mladima: osiguranje preduvjeta kvalitete i profesionalizacije rada s mladima; obrazovanje radnika s mladima; vrednovanje doprinosa rada s mladima; jačanje kapaciteta organizacija mladih i za mlade za rad s mladima (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020).

Osim Nacionalnih programa, vrlo je važno spomenuti i Zakon o savjetima mladih iz 2014. godine, Zakon o volonterstvu, Zakon o studentskom zboru i drugim studentskim organizacijama, Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Zakon o strukovnom obrazovanju, Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, Zakon o udrugama, lokalni i regionalni programi za mlade, odluke Vlade o osnivanju Savjeta za mlade, Plan implementacije, Garancije za mlade kao važne *policy* dokumente vezane uz mlade i rad s mladima (Kovačić, 2014b).

4. CIVILNO DRUŠTVO

Pojam civilnog društva potječe od grčke riječi *koinonia politike*, odnosno latinske riječi *societas civilis*, što označava političku zajednicu slobodnih građana (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020). Prema Mendeš (2006a) u prošlosti se značenje pojma civilnog društva mijenjalo te se između 18. i 19. stoljeća jasno odredilo kao društvo unutar kojeg su svi jednaki, gdje ono štiti građane iz razloga što se razlikuje od države. U to se vrijeme definicije civilnog društva kreću od slobode udruživanja i samoorganizacije do društvenog kapitala i socijalne kohezije. S obzirom da je civilno društvo koncept koji ovisi o prostoru, kontekstu i ostalim raspoloživim resursima koje pojedino društvo ima, definicije civilnog društva razlikuju se od autora do autora te od države do države. Iz navedenog razloga, u nastavku prikazat će se definicije i određenja civilnog društva kako to vide i smatraju hrvatski autori i autori naše regije.

S obzirom da politički i pravni okvir bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije nije omogućavao slobodan razvitak institucija civilnog društva, prema Barić i Dobrić (2012) organizacije civilnog društva svoju snagu u Hrvatskoj stekle su tijekom i nakon Domovinskog rata, radi razvijanja humanitarnih i mirovnih organizacija, te pojavom borbe za ljudska prava, osnivaju se nevladine organizacije za zaštitu istih. Zbog navedenog, u tom razdoblju jača razvoj civilnog društva i rad organizacija (Barić i Dobrić, 2012).

S obzirom na prethodno navedeno, definicije koje se odnose na organizacijski tip društva odnose se na volonterske, dobrotvorne, neovisne, neprofitne, nevladine organizacije te organizacije trećeg sektora, koje imaju slobodu udruživanja i djelovanje za opće dobro (Bežovan, 2004; prema Mendeš, 2006a). Prema autorici Mendeš (2006a) civilno društvo jest oblik političkog društva temeljenog na nevladinim organizacijama i skupinama koje samostalno prate različite socioekonomske aspekte zajednice te su spremne otkloniti pokušaje države u stjecanju kontrole nad ovim aktivnostima. Prema Sočo (2011a) civilno društvo odnosi se na „područje besprisilne kolektivne akcije okupljene oko zajedničkih interesa, potreba, ciljeva i vrijednosti.“ (str. 3). Ono uključuje nevladine organizacije, građanske interesne organizacije, profesionalna udruženja, vjerske organizacije i sindikate, no točno definiranje civilnog društva, prema Sočo (2011a) složeno je i kompleksno. Sočo (2011a) navodi kako se manje organizirane akcije i aktivnosti poput pokreta, neformalnih skupina, inicijativa i protesta mogu definirati kao akteri civilnog društva.

Prema Vujadinović (2008) civilno društvo počiva na principima autonomije, asocijativnosti i javnosti. “Princip autonomije tiče se autonomnog, dobrovoljnog, spontanog isticanja identiteta građanina; princip asocijativnosti vezan je uz samoorganiziranje građana i

asocijativno djelovanje na osnovama spontanog udruživanja – u vidu građanskih inicijativa, društvenih pokreta, nevladinih organizacija – oko zajedničkih problema i s ciljem da se oni razrješavaju pritiskom na vlast, razvijanjem kritičke javnosti, konkretnim doprinosima danih samoorganiziranih grupa; princip javnosti tiče se javnog i medijskog obznanjivanja problema i ciljeva aktivnosti i konkretnih akcija samoorganiziranih aktera civilnog društva s ciljem da se problemi razrješavaju samostalno, pritiskom na vlast, kao i uz pomoć vlasti (Vujadinović, 2008, str. 23).

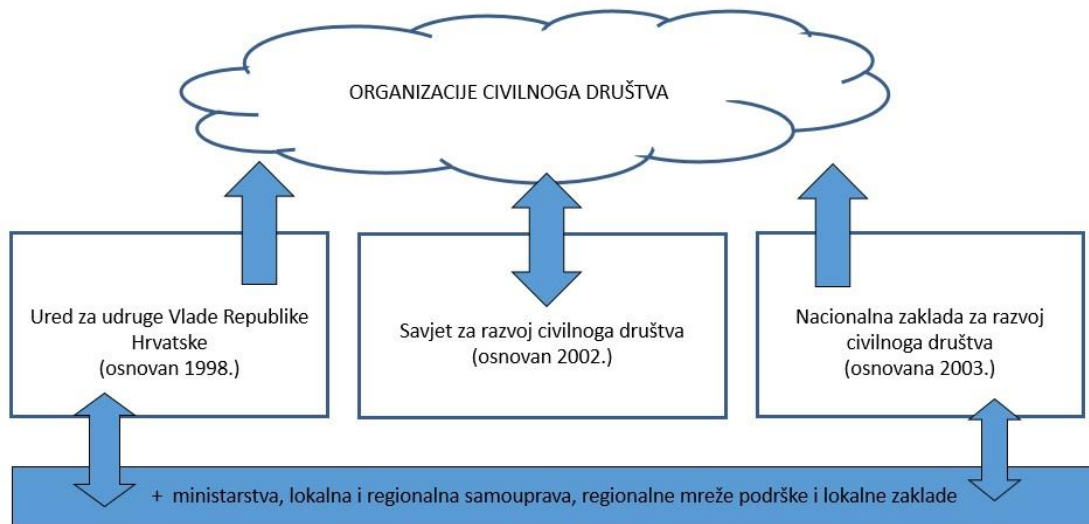
Prema Nacionalnom programu djelovanja za mlade 2003.-2008. godine civilno društvo predstavlja „težnju da vrijednosni stavovi pojedinaca i društvenih grupa sudjeluju u oblikovanju djelatnosti zajednice.“ (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004, str. 26). Razvoj pravednog civilnog društva podrazumijeva društveni razvoj političke zajednice na načelima demokracije, tolerancije te globalne solidarnosti (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004). Unutar Nacionalnog programa djelovanja za mlade 2003.-2008. godine navodi se kako u Republici Hrvatskoj uključivanje mladih u javni život zajednice temelji se na njihovoj samoinicijativi te samostalnim organizacijskim oblicima kao što su nevladine organizacije, kulturne inicijative te neformalne grupe (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004). Osnovni načini na koje mladi mogu djelovati u razvoju zajednice odnose se na:

- rad nevladinih organizacija te organizacija mladih i za mlade na razvoju lokalne zajednice,
- volonterski rad mladih u raznim humanitarnim ili nevladinim organizacijama, rad kroz medijske djelatnosti poput tiska, radijske postaje te Internet (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004).

Prema Nacionalnom programu za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine civilno društvo, konkretnije organizacije civilnog društva, imaju veliku ulogu u održavanju i razvoju demokracije te nadgledanju kako se odluke i politike donose i provode (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014). S obzirom da organizacije civilnog društva služe kao poticaj na aktivnu ulogu u društvu, civilno društvo predstavlja jedno od najznačajnijih poticaja za stvaranje aktivnih građana (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014).

Institucionalni okvir za potporu razvoja civilnog društva u Republici Hrvatskoj obuhvaća institucije i tijela poput Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske i Savjet za razvoj civilnog društva koji zajednički primjenjuju Program suradnje Vlade RH i nevladinog, neprofitnog sektora, Nacionalnu zakladu za razvoj civilnog društva te Gospodarsko-socijalno

vijeće (Barić i Dobrić, 2012). Prema Uredu za udruge (2016) navedeni institucionalni okvir prepoznat je kao primjer dobre prakse i izvan Republike Hrvatske.

Slika 2. Institucionalni okvir za podršku razvoju civilnog društva u Republici Hrvatskoj (Ured za udruge, 2016).

Uz navedene institucije, 2006. godine usvojena je Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva za razdoblje od 2006. do 2011. godine koja je za cilj imala stvoriti uvjete za razvoj zajednice u kojoj građani i organizacije civilnog društva aktivno i ravnopravno sudjeluju u ostvarivanju društva blagostanja i jednakih prilika za sve (Barić i Dobrić, 2012). Pomoću Nacionalne strategije usvojen je Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata koji za cilj ima pružanje smjernica za kvalitetno donošenje popisa za savjetovanje svih zainteresiranih dionika te aktivnije sudjelovanje građana u javnom životu i njihova lakša interakcija s državnim tijelima (Barić i Dobrić, 2012).

Nadalje, slijedila je Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine koja je za cilj imala unaprijediti pravni, institucionalni i financijski okvir za djelovanje organizacija civilnog društva na području Republike Hrvatske (Barić i Dobrić, 2012). Trenutno posljednja, Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2017. do 2021. godine započela je održavanjem četiri javne rasprave o prioritetima 2016. godine u Rijeci, Splitu, Osijeku i Zagrebu (Ured za udruge, 2016). Navedena Strategija daje smjernice za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva do 2021. godine kako bi se još više unaprijedio pravni, financijski i institucionalni sustav podrške djelovanju organizacija civilnog društva čiji je opći

cilj stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva (Ured za udruge, 2016). Specifični ciljevi Strategije odnose se na:

- unaprjeđenje institucionalnog i normativnog okvira za podršku razvoju civilnog društva
- osiguravanje uvjeta za ujednačen razvoj OCD-a u svim dijelovima Hrvatske
- osiguravanje kontinuiteta i učinkovitosti sustava financiranja projekata i programa OCD-a
- povećanje kvalitete programiranja, praćenja i provedbe programa i projekata OCD-a
- poticanje stvaranja analitičke, statističke i znanstvene podloge za praćenje napretka u razvoju civilnog društva (Ured za udruge, 2016).

5. CIVILNI ANGAŽMAN MLADIH – POJMOVNO ODREĐENJE

Autor Amnå (2012; prema Shaw, Brady, McGrath, Brennan i Dolan, 2014) u svom radu navodi kako se koncept građanstva i civilnog angažmana mladih tijekom posljednjih 20-ak godina intenzivno spominje iz razloga što je uočen pad razine građanskog i političkog angažmana među mladima diljem Europe. Termin „civilnog angažmana“ popularizirao je Robert Putnam 1993. godine unutar svog djela *Making Democracy work* te se od tada termin širi kroz novine, internet, znanstvene knjige i članke te kroz politički diskurs (Berger, 2009). Osim što je civilni i politički angažman važan prilikom uspješnog funkcioniranja demokratskog društva, on također pozitivno djeluje te ima veliki doprinos na osobni razvoj mladih (Shaw i sur., 2014). Iz tog razloga prilikom rada s mladima komponenta civilnog angažmana postaje sve češće primjenjivana.

Iako civilni angažman kao koncept poziva na djelovanje, postoji mnogo njegovih definicija i različitih poimanja, stoga on može biti zbunjujući i bez dosljedne operacionalizacije, te to može dovesti do izazova pri poticanju civilnog angažmana mladih od strane politike i voditelja programa za mlade (Shaw i sur., 2014). Berger (2009) u svom radu raspravlja o tome kako je Putnam (ali i ostali znanstvenici) termin „civilni angažman“ koristio za opisivanje raznih aktivnosti, od „kuglanja u kuglanama za razne lige“ do gledanja političkih TV emisija te sudjelovanja u političkim skupovima i marševima. Autori Ekman i Amna (2012) kritiziraju tu operacionalizaciju termina, navodeći kako se Putnam više fokusirao na riječ angažman, nego na njegovo razlikovanje između civilnog i političkog. Naknadno, Putnam je zaključio kako je civilni angažman mladih u opadanju, no Ekman i Amna (2012) zaključuju kako je nejasno što je točno u opadanju, budući da je Putnamova definicija civilnog angažmana obuhvaćala mnogo aktivnosti. Već spomenuti pad angažmana mladih unutar društva, naglašavaju i mnogi drugi autori, no ima autora koji navode kako je civilni angažman jednostavno promijenio svoj oblik i značenje (Berger, 2009). Prilikom ovakvog korištenja pojma civilnog angažmana, gdje on uključuje političke, socijalne i moralne komponente, odnosno, cijeli raspon javnih i privatnih domena, dolazi do tzv. konceptualnog rastezanja odnosno iskrivljenja koje se događa kada koncept, prilikom primijene na nove slučajeve, tim istima ne odgovara (Berger, 2009).

Iz tog razloga, često različiti autori imaju različita viđenja prema razlikovanju civilnog angažmana od političkog, kao i kod primjenjivanja pojmova „angažman“ i „participacija“. O navedenom, autori Kovačić i Čulum (2015) kratko raspravlja u svom radu, gdje navode kako jasnog razlikovanja političke i društvene participacije nema, a da se pritom problem ne nalazi u definiranju termina, već i u njihovom različitom korištenju, gdje se za istu aktivnost vrlo često

koriste različiti pojmovi. Uzrok navedenom jest taj da ne postoji složenost između znanstvenika i istraživača o terminologiji, gdje se engleski termini poput *youth civic engagement*, *youth engagement*, *youth participation*, *youth political empowerment* i *youth activism* preklapaju u njihovom značenju prilikom upotrebe u literaturi (Kovačić i Čulum, 2015).

Iz navedenih razloga, u nastavku će se obuhvatiti što više definicija, pogleda i mišljenja o civilnom i političkom angažmanu, pritom koristeći se različitim terminima s obzirom na preferencije autora koji se spominju, kako bi se donio zaključak o jednoj sveobuhvatnoj definiciji civilnog angažmana koja će se onda koristiti dalje u ovom radu i istraživanju.

Adler i Goggin (2005) u svom radu nastoje definirati civilni angažman, te nude nekoliko načina na koje je civilni angažman definiran s obzirom na autore i radove drugih autora, gdje navode kako definiranje civilnog angažmana ovisi o perspektivama i interesima autora koji se navedenom temom bave. Navedene definicije pokazuju koliko je zapravo termin širok i neodređen. Dakle, Adler i Goggin (2005) izdvojili su četiri definicije civilnog angažmana koje obuhvaćaju sve ono što su razni autori navodili u svojim radovima koji su se bavili istom temom: civilni angažman kao društveno koristan rad, civilni angažman kao kolektivna akcija, civilni angažman kao politička uključenost te civilni angažman kao društvena promjena.

Civilni angažman kao društveno koristan rad odnosi se na definicije koje naglašavaju volontiranje unutar lokalnih zajednica, bilo individualno i neovisno ili kao član neke grupe (Adler i Goggin, 2005). Definicija koja civilni angažman određuje kao društveno koristan rad glasi: „Civilni angažman je dužnost pojedinca da prihvati odgovornosti građanstva uz obvezu aktivnog sudjelovanja, sam ili u dogovoru s drugima, u volonterskim aktivnostima koje jačaju lokalnu zajednicu.” (Diller, 2001; prema Adler i Goggin, 2005, str. 238). Definiciju koja civilni angažman promatra kao kolektivnu akciju navodi Van Benschoten (2001; prema Adler i Goggin, 2005) gdje je civilni angažman sredstvo kojim pojedinac kroz kolektivno djelovanje utječe na šire civilno društvo. Civilni angažman kao politička uključenost odnosi se na definicije koje označavaju civilni angažman kao kolektivnu akciju ali i specifične političke akcije, gdje Diller (2001; prema Adler i Goggin, 2005) navodi kako civilni angažman usmjerava pojedinačne napore prema kolektivnom djelovanju u rješavanju problema kroz politički proces. Definicija koja pojašnjava civilni angažman kao društvena promjena glasi da je civilni angažman sudjelovanje aktivnog građanina u životu svoje zajednice kako bi pomogao u oblikovanju njezine budućnosti (Crowley, n.d.; prema Adler i Goggin, 2005). Sumirajući sve navedeno u svom radu, Adler i Goggin (2005) predstavljaju sveobuhvatnu definiciju civilnog angažmana koju onda dalje koriste u svom radu, a ona glasi da je civilni angažman način na koji aktivni

građanin sudjeluje u životu zajednice kako bi poboljšao uvjete za druge te tako pomaže u oblikovanju budućnosti zajednice.

Za razliku od autora Adler i Goggin, sljedeći autori prilikom pojašnjavanja civilnog angažmana mladih, koriste pojam „participacije“, te naglašavaju ulogu političke participacije. Kada se govori o participaciji, participacija mladih, prema Kovačić i Čulum (2015), središnja je točka politika za mlade, pomoću koje je moguće dobiti uvid u strukturu i stanje mladih neke zajednice. Kao što je već navedeno, postoje različiti pristupi participaciji mladih, no sve pristupe je moguće sažeti u tri kategorije, koje opisuju participaciju mladih kao napore:

- mladih ljudi da se organiziraju oko pitanja njihova izbora rješavanja problema,
- odraslih za uključivanje mladih u društvene strukture te
- mladih i odraslih da se zajedno udruže u međugeneracijska partnerstva (Kovačić i Čulum, 2015).

„Društvena i politička participacija temeljno je ljudsko pravo te je kao takvo proklamirano različitim normativnim aktima, počevši od opće deklaracije o pravima čovjeka, preko ustava demokratskih država pa sve do nacionalnih zakona.“ (Kovačić i Vrbat, 2014, str. 62). Autori Kovačić i Čulum (2015) raspravljaju o tome kako postoje autori koji smatraju da je svaka vrsta participacije mladih u društvu politička, no većina autora ipak razlikuje civilnu i političku participaciju, i to u samoj svrsi takve participacije, gdje participacija može biti pokrenuta s ciljem utjecaja na neko političko stanje ili odluku, ili s ciljem podizanja svijesti i razvoja društvenog kapitala.

Prema navodima autora Kovačić i Čulum (2015), autori Ekman i Amna (2012) u svom radu civilni angažman mladih analiziraju kroz političku participaciju, gdje naglašavaju da je svaka namjerna aktivnost pojedinca unutar svoje zajednice dio političke participacije. Autori kritiziraju pokušaje definiranja civilnog angažmana Adlera i Goggina, te navode kako gledati na taj termin kao kontinuum od privatnog djelovanja do javnog, predstavlja klasično konceptualno rastezanje pojma (Ekman i Amna, 2012). Ekman i Amna (2012) pojašnjavajući civilni angažman, fokus stavljaju na političku participaciju. Vodeći se tiptolgijama raznih autora, Ekman i Amna (2012) političku participaciju dijele na „pretpolitičku“ i „političku“ participaciju, odnosno na latentnu i manifestnu političku participaciju, gdje prepoznaju važnost individualne i kolektivne participacije (Tablica 2). Autori Kovačić i Vrbat (2014) manifestnu političku participaciju nazivaju izravnim utjecajem na političke odluke, dok latentnu političku participaciju nazivaju sekundarnom. Latentna politička participacija odnosi se na aktivnosti koje pojedinci rade, a da se ne smatraju izravno ili nedvosmisleno političkom participacijom, ali u isto vrijeme mogu imati velikog utjecaja na buduće političke aktivnosti (Ekman i Amna,

2012). Pod latentnu političku participaciju Ekman i Amna (2012) podrazumijevaju aktivnosti poput pisanja pisma lokalnim novinama raspravljajući o pitanjima lokalne zajednice, izražavanje svojih mišljenja *on-line*, doniranje novaca radi izgradnje škola, recikliranje otpada i sl. Autori Ekman i Amna (2012) latentnu političku participaciju izjednačuju s civilnim angažmanom (Tablica 2). Manifestna politička participacija, koju autori još zovu formalna politička participacija, odnosi se na sve aktivnosti i akcije usmjerene na direktni, ciljani i racionalni utjecaj na vladine odluke i na političke ishode (Tablica 2) (Ekman i Amna, 2012).

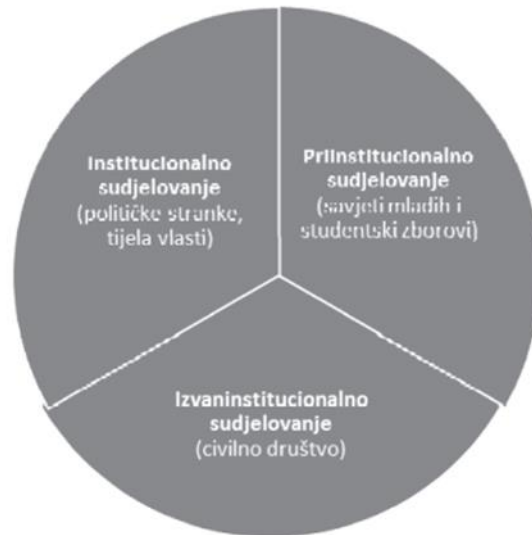
Civilna participacija (latentna politička participacija)		Manifestna politička participacija		
Uključivanje	Civilni angažman	Formalna politička participacija	Aktivizam (izvanparlamentarna participacija)	
			Legalno	Ilegalno
Individualni oblici participacije				
Osobni interes za politiku i društvena pitanja, pažnja prema političkim pitanjima	Aktivnosti temeljene na osobnom interesu i pozornosti na politiku i društvena pitanja	Sudjelovanje na izborima i kontakt aktivnosti	Izvanparlamentarni oblici sudjelovanja: da se jednom čuje glas ili da se promijeni individualnim sredstvima (npr. potpisivanje peticija, politička potrošnja)	Politički motivirana protupravna djela na individualnoj osnovi
Kolektivni oblici participacije				
Osjećaj pripadnosti grupi ili kolektivu s posebnim političkim profilom ili programom, politika vezana za životni stil (npr. identitet, odjeća, glazba, hrana, vrijednosti)	Dobrovoljni rad za poboljšanje uvjeta u lokalnoj zajednici, u dobrotvorne svrhe ili za pomoć drugima (izvan vlastite obitelji i kruga prijatelja)	Organizirano političko sudjelovanje: članstvo u konvencionalnim političkim strankama, sindikatima i organizacijama	Labavo organizirani oblici ili mrežno političko sudjelovanje: novi društveni pokreti, demonstracije, štrajkovi i prosvjedi	Ilegalne i nasilne aktivnosti i prosvjedi: demonstracije, neredi, skvotiranje zgrada, oštećenje imovine, obračuni s policijom ili političkim protivnicima

Tablica 2. Latentna i manifestna politička participacija (Ekman i Amna, 2012, str. 292)

Nastavno na autore Ekman i Amna, Kovačić i Vrbat (2014) političku participaciju dijele na institucionalnu, odnosno formalnu koja se temelji na izborima i na organizirano političko članstvo u strankama, i na izvaninstitucionalnu, odnosno neformalnu koja se odnosi na prosvjede, peticije, bojkote, dijeljenje letaka, građanski neposluh itd. Unutar konteksta

participacije mladih, autor Kovačić (2014a) raspravlja o političkoj participaciji studenata, ali i mladih općenito, te na tu temu, autor političku participaciju dijeli na:

- institucionalnu,
- priinstitucionalnu te
- izvaninstitucionalnu (Slika 2).

Slika 3. Prikaz dimenzija političke participacije (Kovačić, 2014a)

Razna istraživanja su pokazala kako se općenito mladi, od studenata razlikuju prema svojoj participaciji, gdje su mladi općenito odvojeni od institucionalne politike, već se priklanjaju izvaninstitucionalnom političkom djelovanju (Ilišin, 2002; prema Kovačić, 2014a), dok studenti iskazuju veći interes za politiku, te veću spremnost na djelovanje unutar formalnih političkih akcija (Ilišin, 2008; prema Kovačić, 2014a). Kovačić (2014a) kada govori o institucionalnom djelovanju mladih u politici, misli na sudjelovanje mladih unutar političkih stranaka te unutar različitih tijela vlasti, gdje navodi kako je mladih studenata unutar tijela vlasti vrlo malo, dok unutar političkih stranaka ih ima više zbog toga što stranke osnivaju stranačke pomlatke.

Priinstitucionalno političko djelovanje (Slika 2) odnosi se na političku participaciju „koja opisuje savjetodavna i predstavnička tijela s ciljem zastupanja interesa i prava mladih i studenata pri određenim institucijama.“ (Kovačić, 2014a, str. 52). Primjeri priinstitucionalne političke participacije odnose na savjete mladih i na studentske zborove kada se govori o participaciji studenata (Kovačić, 2014a).

Što se tiče izvaninstitucionalne političke participacije mladih (Slika 2), Kovačić (2014a) navodi kako je ono najrašireniji oblik društvenog angažmana i političke participacije mladih unutar civilnog društva, gdje naglašava razliku između društvenog angažmana i izvaninstitucionalne političke participacije. Izvaninstitucionalna participacija odnosi se na sudjelovanje na prosvjedima, političkim bojkotima, potpisivanje peticija, dijeljenje letaka, pisanje pisama političarima, građanski neposluš te korištenje nasilja u političke svrhe (Kovačić, 2014a). „Drugim riječima, sve one aktivnosti koje su usmjerene na promjenu političkih odluka shvaćaju se kao oblik političke participacije.“ (Kovačić, 2014a, str. 53).

Nastavno na prethodno navedeno, prema autorima Shaw i suradnicima (2014) koncept civilnog angažmana vrlo je srodan konceptu aktivnog građanstva, a prema Listeru (2007; prema Shaw i sur., 2014) civilni angažman odnosi se na izraz mladih kao društvenih aktera i njihovog doprinosa koji već daju društvu ili u svojoj „građanskoj praksi“. Prema Camino i Zeldin (2002; prema Shaw i sur., 2014) civilni angažman označava temelj demokratskog društva te ga definiraju kao mogućnost utjecaja na izbore u kolektivnoj akciji. Zaff, Hart, Flanagan, Youniss i Levine (2010; prema Shaw i sur., 2014) naglašavaju kako civilni angažman uključuje izvršavanje prava i odgovornosti, kao i određenu brigu za državu i podijeljenu sudbinu sa svojim sugrađanima, dok Amnå (2012; prema Shaw i sur., 2014) civilni angažman povezuje s pojedincem koji je otvoren za nova iskustva, a definira se kao vrijednosti, uvjerenja, stavovi, osjećaji, znanje, vještine i ponašanja koji se tiču stanja u društvu koje je izvan neposrednog okruženja obitelji i prijatelja. Jednako tako, civilni angažman obuhvaća različite sfere, kao što su osobna, javna, društvena te sfera tržišta, a da bi osoba bila civilno angažirana, ona mora na inovativne načine preispitivati i transformirati konvencionalne oblike politike i političke participacije, ali pritom ne mora biti aktivno uključena u politiku (Amnå, 2012; prema Shaw i sur., 2014).

Tomić-Koludrović (2008) pod pojmom društvenog angažmana podrazumijevaju društveno djelovanje u zajednici i za zajednicu u obliku društvenog aktivizma i volontiranja, kao i na odnos prema politici, na sve oblike djelovanja koji se odnose na civilno društvo, gdje je civilni angažman ključna pretpostavka civilnog društva. Innovations in Civic Participation (2010a) također prepoznaje kako definicija civilnog angažmana postoji mnogo s obzirom na različite kulturne kontekste, no oni navode kako je ono pojedinačna ili kolektivna akcija mladih u svrhu poboljšanja dobrobiti zajednice ili društva općenito, koja pruža priliku za refleksiju.

Innovations in Civic Participation (ICP) neprofitna je organizacija koja podržava razvoj politika i programa vezanih uz civilni angažman mladih u SAD-u, ali i diljem svijeta te su vodeći u globalnom pokretu za promicanje održivog razvoja te društvenih promjena kroz civilni

angažman mladih (Innovations in Civic Participation, 2010a). ICP je na temelju svojih istraživanja razvila tipologiju civilnog angažmana s ciljem pojašnjavanja dimenzija po kojima se civilni angažman razlikuje (Innovations in Civic Participation, 2010b). Dimenzije koje je ICP uzela u obzir prilikom sastavljanja tipologije civilnog angažmana odnose se na područja usmjerena na civilni angažman, ciljeve sudjelovanja mladih, vrste organizacija koje vode programe civilnog angažmana, poticaje za sudjelovanje, ciljanu populaciju, uloge mladih te razine sudjelovanja i odlučivanja mladih unutar navedenih uloga (Innovations in Civic Participation, 2010b). Primjer tipologije civilnog angažmana mladih:

- Društveni rad i volontiranje;
- Uzajamna pomoć: pružanje podrške i pomoći drugima unutar iste zajednice;
- Upravljanje: predstavljanje, lobiranje, konzultiranje s tijelima vlasti;
- Zagovaranje i vođenje kampanja: podizanje javne svijesti, rad na promjeni društvenih normi ili vladine politike;
- Mediji za mlade: određeni oblici medijske produkcije mladi;
- Socijalno poduzetništvo: stvaranje inovativnih rješenja društvenih problema;
- Trening i praksa vođenja: mehanizmi za uvježbavanje i učenje vještina vođenja (Innovations in Civic Participation, 2010b).

S obzirom na sve navedeno, u ovom radu civilni angažman podrazumijeva nenametnut, neobavezan, dobrovoljan način uključivanja pojedinca u aktivnosti zajednice u svrhu poboljšanja dobrobiti zajednice ili društva općenito, uz povećanje obrazovne i radne sposobnosti pojedinca te razvijanje osjećaja za solidarnost, jednakost i socijalnu pravdu. Uz navedenu definiciju, primjer klasifikacije aktivnosti civilnog angažmana mladih u društvu vodite će se i podjelom političke participacije prema autoru Kovačiću (2014a), koja političku participaciju dijeli na institucionalnu, izvaninstitucionalnu i priinstitucionalnu. Naglasak u ovom radu jest na izvaninstitucionalnu i priinstitucionalnu političku participaciju. Sukladno navedenom te prema primjeru tipologije ICP-a, primjer tipologije aktivnosti civilnog angažmana koja će se u ovom radu koristiti:

- volontiranje
- članstvo i aktivno sudjelovanje u aktivnostima udruga
- sudjelovanje u Savjetu mladih
- izlasci na izbore
- nestranačke političke akcije

5.1. *Civilni angažman mladih i politike Europske unije*

Unutar već spomenutih strategija o mladima Europske unije, osim rada s mladima, vrlo široko se raspravlja i o važnosti sudjelovanja mladih u javnom životu Europske unije te unutar svoje države i lokalne zajednice.

„Bijela knjiga: Novi impetus za europsku omladinu“ napisana je na osnovu pet temeljnih principa, od kojih je jedan „sudjelovanje“ (Europska komisija, 2001). Sudjelovanje podrazumijeva osiguranje da se glas mladih ljudi čuje i uzima u obzir prilikom donošenja odluka koje se tiču mladih ljudi, ali i općenito života u njihovoj zajednici. U Bijeloj knjizi, sudjelovanje mladih ljudi spominje se kao uključivanje mladih ljudi u javni život, te se navodi kako su mladi ljudi željni sudjelovanja (Europska komisija, 2001). Također, navodi se kako su mladi izgubili povjerenje u institucije, organizacije mladih sumnjaju u sebe, no kako to ne znači da mlade ljude ne zanima javni život. Većina mladih ljudi iskazuje volju za sudjelovanjem, utjecajem na izbore koje donosi društvo, no to žele učiniti individualno i jednokratno, izvan participativnih struktura i mehanizama (Europska komisija, 2001). Bijela knjiga odgovornost za ovo sudjelovanje prebacuje na javne vlasti koje trebaju premostiti jaz između želje mladih da izraze svoje mišljenje i metoda i struktura koje društvo nudi (Europska komisija, 2001).

Bijela knjiga nastala je kao rezultat konzultativnog istraživanja provedenog između 2000. i 2001. godine koje je uključivalo sve aktere koji uključuju mlade ljude (Europska komisija, 2001). Rezultat tog istraživanja jesu četiri glavne poruke, od kojih se jedna odnosi na „Aktivno građanstvo za mlade ljude“. Mladi ljudi koji su sudjelovali u istraživanju, sami sebe vidjeli su kao odgovorne građane koji žele biti što više uključeni u život svoje zajednice, žele da se njihova mišljenja čuju, na nacionalnoj razini, kao i na lokalnoj i to mora postojati u dva oblika – aktivno i reprezentativno te kao takvo ne smije isključiti bilo koju vrstu obveze, jednokratnu, trajnu, spontanu ili organiziranu (Europska komisija, 2001). Takva participacija ne smije se ograničiti samo na jedno savjetovanje, ankete ili slično, već se sudjelovanje mora poticati te ih se mora uključiti u procese donošenja odluka.

Kao i kod rada s mladima, u Bijeloj knjizi se naglašava kako je sudjelovanje mladih ljudi pod brigom država članica Europske unije, no kako sudjelovanje mladih treba razviti prvenstveno na lokalnoj razini, u lokalnoj zajednici, ali se i proširiti na mlade ljude koji ne sudjeluju ni u kakvim organizacijama (Europska komisija, 2001). U Bijeloj knjizi se predlaže jačanje strukture savjetovanja za mlade na europskoj razini, preuređenje Foruma mladih kao tijelo za savjetovanje mladih o prioritetnim pitanjima (Europska komisija, 2001). Kako bi se podržala već prije spomenuta otvorena metoda koordinacije, u Bijeloj knjizi se predlažu neke

mjere koje se mogu primijeniti: organizacija izravnog dijaloga s mladima tijekom 2002. godine, uključivanje mladih u inicijativu o budućnosti Europe od 2002. godine pa na dalje, predložiti pilot-projekte tijekom 2003. i 2004. godine kao potporu lokalnim, regionalnim i nacionalnim razinama za poticanje sudjelovanja (Europska komisija, 2001).

Nadalje, Bijela knjiga uključuje i volontiranje kao oblik društvene participacije u koju se treba uložiti napore da se takav oblik participacije značajno razvije na svim razinama. Na europskoj razini smatra se bitnim osigurati da volonterstvo bude prepoznato kao obrazovno iskustvo i razdoblje neformalnog učenja (Europska komisija, 2001). Bijela knjiga predlaže da se u sljedećih deset godina na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini značajno poveća volontiranje među mladima, da se u svakoj državi članici stvore volonterske službe, uspostave odgovarajuće strukture te osigura financiranje, u čemu bi najbitniju ulogu trebale imati općine, regije, udruge i organizacije mladih (Europska komisija, 2001). Uz sve to, predlaže se izrada nacionalnih uvjeta za mlade volontere, podizanje svijesti poslodavaca o vještinama stečenim volontiranjem te sve u svemu poboljšati položaj volonterskog rada u državama članicama (Europska komisija, 2001).

Kao i u Bijeloj knjizi, unutar "Europske strategije za mlade – ulaganje i osnaživanje (2010. – 2018.)" angažman mladih spominje se unutar poglavlja o sudjelovanju (participaciji) te volontiranju. Naime, unutar svakog od definiranih ciljeva navedene Strategije, spominje se nekoliko područja aktivnosti. Dakle, unutar cilja „Stvaranje prilika za mlade“, od nekoliko definiranih područja aktivnosti stoje i participacija i volontiranje. Unutar tog područja, Strategija spominje kako postoji prostor za poboljšanje, posebice u pogledu potpore organizacijama za mlade te u „učenju kako sudjelovati“. Kreatori politika bi se trebali prilagoditi komunikaciji s mladima na načine koji su njima prihvatljivi kako bi uspjeli privući mlade koji nisu dio nikakve organizacije ili mlade koji su u nepovoljnom položaju (Europska komisija, 2009). Ciljevi unutar ovog područja odnose se na osiguravanje punog sudjelovanja mladih u društvu, povećavajući sudjelovanje mladih u građanskom životu lokalnih zajednica, podržavajući organizacije mladih i razne oblike „učenja kako sudjelovati“, razviti standarde kvalitete za sudjelovanje, informiranje i savjetovanje mladih, pružanje podrške organizacijama mladih te lokalnim i nacionalnim vijećima mladih... (Europska komisija, 2009). Ono što je zadatak Europske komisije, jest obnoviti Europski portal za mlade i promicati veći doseg do mladih (Europska komisija, 2009). Sljedeće područje aktivnosti, odnosi se na volontiranje. Volontiranje predstavlja mogućnost za osobni razvoj, mobilnost u učenju, konkurentnost, socijalnu koheziju te građanstvo mladih. Ciljevi ovog područja jesu podržavanje volontiranja mladih kroz razvoj više prilika za volontiranje mladih, olakšavanjem volontiranja uklanjanjem

prepreka, podizanjem svijesti o vrijednosti volontiranja te prepoznavanje volontiranja kao važnog oblika neformalnog obrazovanja... (Europska komisija, 2009).

Unutar Rezolucije Vijeća Europske unije o radu s mladima (2010.) civilni angažman, odnosno participacija u društvu, spominje se samo usputno, budući da je u Rezoluciji najveći naglasak na radu s mladima. No, unatoč tome, spominje se kako rad s mladima može imati dodatnu društvenu vrijednost iz razloga što može promicati društveno sudjelovanje i odgovornost, dobrovoljni angažman i aktivno građanstvo kao i jačati izgradnju zajednice i civilno društvo na svim razinama (Vijeće Europske unije, 2010).

„Strategija Europske unije za mlade za razdoblje 2019.-2027.: uključivanje, povezivanje i osnaživanje mladih“ spominje tri područja djelovanja: uključivanje, povezivanje i osnaživanje. Navedenom strategijom želi se omogućiti mladima da budu odgovorni za svoju sudbinu, da steknu životne vještine, ali i da postanu aktivni građani. Civilni angažman mladih spominje se unutar područja uključivanja koji se odnosi na poticanje sudjelovanja mladih u društvu (Europska komisija, 2018). Politike Europske unije okrenute su prema mladima u obliku strukturiranog dijaloga, te se taj dijalog pokazao veoma utjecajnim, no Europska komisija (2018) predlaže da se on obnovi, da se njegov doseg poveća te da se njime obuhvate i lokalne razine, pritom se treba više usredotočiti na skupine mladih u nepovoljnom položaju. Dijalog Europske unije i mladih trebao bi se odvijati putem konferencija, sastanaka, internetskih kampanja, savjetovanja putem digitalnih platformi te je naglasak stavljen na pristup kvalitetnim informacijama (Europska komisija, 2018). Na razini Europske unije, unutar ove strategije, naglasak je stavljen na već navedenom novom dijalogu, konsolidaciji Europskog portala za mlade, povećanju sudjelovanja mladih u demokratskom društvu te promicanju u europskim i drugim izborima (Europska komisija, 2018). Države članice imaju ulogu promicanja dijaloga i participativnih mehanizama na svim razinama donošenja odluka, pružanje podrške javnim tijelima za uvođenje participativne prakse, poticanje društvenog i građanskog angažmana mladih, pomaganje mladima u pripremi za sudjelovanje te istraživanje inovativnih oblika demokratskog sudjelovanja (Europska komisija, 2018).

Sljedeći važan korak Europske unije kada je riječ o uključivanju mladih u život zajednice jer uvođenje programa Europske snage solidarnosti. Europske snage solidarnosti predstavljaju program u kojem se mladima pruža prilika da doprinesu društvu kroz volontiranje i rad za opće dobro te iskažu solidarnost s ljudima u nepovoljnijem položaju, a kroz cijeli taj postupak stječu iskustvo te razvijaju svoje vještine (Europske snage solidarnosti, 2022). Program je namijenjen mladim osobama od 18 do 30 godina koje žele biti pokretači promjene u svojoj zajednici, te organizacijama koje žele privući mlade da se uključe u aktivnosti

organizacije za jačanje solidarnosti (Europske snage solidarnosti, 2022). „Europske snage solidarnosti (2021.-2027.) – Zajedno snažniji“ naziv je trenutnog programa u kojem sudjeluju članice Europske unije, pa tako i Hrvatska. Program je predviđen da uključuje minimalno 270 000 mladih zemalja članica s ciljem pružanja svim mladima jednak pristup mogućnostima koje nude Europske snage solidarnosti (Europska komisija, 2021). Programom se tako promiče građanski angažman i sudjelovanje mladih u demokratskim procesima (Europska komisija, 2021).

5.2. *Civilni angažman mladih i politike Republike Hrvatske*

Civilni angažman mladih intenzivno se spominje unutar sva četiri Nacionalna programa za mlade Republike Hrvatske. Unutar određenih područja djelovanja, prvi Nacionalni program djelovanja za mlade od 2003.-2008. godine, nekoliko područja bavi se civilnim angažmanom, odnosno aktivnim sudjelovanjem mladih u društvu te izgradnjom civilnog društva i volonterskog rada. Aktivno sudjelovanje mladih u društvu, prema situaciji kada je Nacionalni program pisan, nailazi na tri problema: nepovjerenje društva prema mladima, nepovjerenje mladih u društvo te međusobno nepovjerenje i nedovoljna suradnja udruga mladih i političkih institucija (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004). Mlade obilježava minimalni društveni i politički utjecaj, udio mladih u tijelima vlasti nije zadovoljavajući, nedovoljno su informirani o građanskom društvu, demokraciji, političkom odlučivanju i djelovanju te iako smatraju da njihovo političko angažiranje ima smisla, vrlo mali broj mladih se na takvo aktivno sudjelovanje i odlučuje. No, uočava se nešto veća uključenost mladih u razne udruge građana, no i na taj način pokušavaju izbjeći suradnju s političkim institucijama (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004). Kako udruge i političke institucije imaju isti cilj, a to je poboljšanje kvalitete života i društvenog statusa mladih, suradnja između ta dva polja dovela bi do boljih rezultata. Važno je raditi na promjeni javne svijesti o važnosti aktivnog sudjelovanja mladih, otvaranju prostora za djelovanje mladih, informiranju mladih te njihovom obrazovanju za sudjelovanje u demokratskom društvu (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004). Ciljevi koji se ovim Nacionalnim programom žele postići unutar navedenog područja odnose se na ustavne i zakonske promjene koje bi dale aktivno pravo glasa na lokalnim izborima mladima s navršenih 16 godina, u nastavnim planovima i programima uvesti sadržaj za obrazovanje za demokraciju i civilno društvo, izraditi projekt prema kojem bi mladi sustavno pratili rad Hrvatskog sabora te donijeti Zakon o vijećima mladih koja bi se osnivala na lokalnoj

razini, a sastojali bi se od predstavnika lokalnih udruga mladih i za mlade, u svrhu zastupanja interesa i potreba svih skupina mladih na razini zajednice (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004).

Unutar područja „Mladi i civilno društvo“ spominje se kako u Republici Hrvatskoj nije bilo zadovoljavajućih institucionalnih mehanizama namijenjenih mladima te kako se uključivanje mladih u odlučivanje temelji na samoinicijativi i na samostalnim organizacijama poput nevladinih organizacija, kulturnih inicijativa, neformalnih grupa i slično. Načini na koje mladi djeluju u razvoju zajednice odnose se na rad nevladinih organizacija, organizacija mladih na području lokalne zajednice, volonterski rad mladih te na medijsku djelatnost mladih kroz tisak, radijske postaje te Internet (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004). Kao ciljeve unutar ovog područja navodi se ustanovljavanje posebnog tijela koje će biti odgovorno Vladi za provedbu i koordinaciju državne politike prema mladima, konstituirati Savjet za mlade kao stručno i savjetodavno tijelo Vlade, odrediti odgovorne osobe u svakom ministarstvu za rad s mladima i suradnju s nevladinim organizacijama mladih i za mlade, uspostaviti sustav vrednovanja volonterskog rada, izraditi kriterije za definiranje pojmova i statusa „udruga mladih i za mlade“ te „nacionalna udruga mladih i za mlade“ te ponuditi natječaje za projekte i programe (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004).

Unutar drugog Nacionalnog programa za mlade 2009. do 2013. godine, također postoji područje aktivnog sudjelovanja mladih u društvu, unutar kojeg se analizira tadašnja situacija mladih prema nalazima drugih autora. U analizi stanja, navode se još neki problemi kada se spominje aktivno sudjelovanje mladih u društvu, uz već navedena tri u prvom Nacionalnom programu: nepovezanost i nedovoljna suradnja udruga i inicijativa mladih, nedovoljna uključenost u procese donošenja odluka, nepoticanje aktivizma mladih, nepoticanje volonterskog rada kao i nepoticanje uključivanja mladih u rad udruga i razvoja civilnog društva (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2009). Naglašava se kako je bitna promjena svijesti o važnosti aktivnog sudjelovanja mladih u društvu. Nude se primjeri prakse na europskoj razini, gdje se aktivno sudjelovanje mladih u društvu promiče pomoću Vijeća mladih, Savjeta mladih te parlamenata mladih. Takvi strukturirani oblici aktivnog sudjelovanja mladih u društvu imaju za cilj osigurati mladima slobodno izražavanje svojih interesa i prijedloga, osiguravanje provedbe, procjenu i praćenje projekata za mlade te olakšati mladima sudjelovanje u raznim savjetodavnim tijelima lokalne vlasti (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2009). Ciljevi Nacionalnog programa unutar navedenog područja aktivnog sudjelovanja mladih jesu: potaknuti mlade na aktivno

sudjelovanje u društvenim i političkim procesima (kroz poticanje provedbe Zakona o savjetima mladih), podržati mlade u uključivanje u programe Europske unije, pružiti potporu udrugama mladih i za mlade, provedbu nacionalnog programa za mlade te provedbu istraživanja o interesima mladih za društvenu i političku participaciju (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2009).

Nacionalni program za mlade u razdoblju od 2014. do 2017. godine treći je po redu program Republike Hrvatske koji se od prethodnih razlikuje u tome da su prilikom izrade Nacionalnog programa mladi aktivno sudjelovali u njegovoj samoj izradi i to na tri načina: sudjelovali su u istraživanju na kojem je ovaj program temeljen, sudjelovali su u Radnoj skupini i Stručnom povjerenstvu za izradu programa te su se uključili u proces javnog savjetovanja (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014). Unutar navedenog Nacionalnog programa, postoji područje „Aktivno sudjelovanje mladih u društvu i politička participacija“. Cilj unutar navedenog područja bio je koncept aktivnog građanstva, odnosno aktivnog građanina. Navodi se kako navedeni koncept ne podrazumijeva da je građanin samo status, već da je to i uloga gdje građanin kontinuirano sudjeluje u životu zajednice te u njenom kreiranju (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014). Pojam „aktivni mladi“ se odnosi na „treniranje“ mladih da preuzmu i prakticiraju ulogu aktivnog građanina kroz razne projekte i aktivnosti (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014). U tom razvoju aktivnog građanina, značajnu ulogu imaju organizacije civilnog društva. Takav građanin, ovim Nacionalnim programom, želi se postići kroz nekoliko ciljeva uz mnogo mjera. Cilj razvoja poticajnog okruženja za rad i djelovanje udruga mladih i za mlade želi se postići kroz analizu potreba i mogućnosti osnivanja Zaklade za mlade, osiguravanje projektnih, programskih i institucionalnih podrški udrugama mladih i za mlade, pružanje potpore udrugama koje služe kao klubovi za mlade, centrima za mlade kao i podupiranje razvoja sustava informiranja i savjetovanja mladih (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014). Drugi cilj se odnosi na aktivno sudjelovanje mladih u procesu donošenja odluka koji se nastoji postići kroz osiguravanje uvjeta za provedbu strukturiranog dijaloga s mladima u Republici Hrvatskoj, poticanje izrade programa za mlade, osiguravanje edukacija za članove savjeta mladih te praćenje sudjelovanja mladih na izborima. Zadnji cilj se odnosi na povećanje broja, kvalitete i dostupnosti volonterskih programa za mlade koji će se podržati na način da će se podržati projekti udruga koje uključuju mlade volontere te udruga koje potiču samoorganizaciju mladih kroz volontiranje (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014).

Najnoviji Nacionalni program za mlade za razdoblje 2020.-2024., da je ostvaren, unutar svojih područja, obrađivao bi i područje „Aktivno sudjelovanje mladih i održivi razvoj

zajednice“. Unutar tog područja analizirala se trenutna situacija u društvu. S obzirom da istraživanja ukazuju na slabo uključivanje mladih u društveni i politički angažman, kao dostupne mehanizme uključivanja mladih navode se savjeti mladih na lokalnoj i područnoj razini kao i Dijalog EU-a s mladima na Europskoj razini (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020). Osnivanje i rad savjeta mladih uređeno je Zakonom o savjetima mladih, a koji za cilj ima sudjelovanje mladih u odlučivanju o javnom životu te informiranju i savjetovanju u jedinicama lokalne i područne samouprave (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020). Uz savjete mladih, mladi se mogu aktivno uključiti u donošenje odluka na lokalnoj i regionalnoj razini kroz izradu programa za mlade, uz pomoć kojih se mladi upoznaju s političkim djelovanjem kao načinom za rješavanje značajnih pitanja za život mladih u zajednici (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020).

Uz sve to, pozitivne promjene mladi pokreću i kroz volontiranje, koje predstavlja jednu aktivnost u kojoj su mladi najaktivnije uključeni. Provedbom Nacionalnog programa za razvoj volonterstva za razdoblje od 2020. i 2024. godine, Republika Hrvatska osigurala bi poticajnije okruženje za aktivno sudjelovanje mladih u volontiranju te u društvenim procesima kao i njihov doprinos u istim (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020). S obzirom na analizu dosadašnjeg stanja, u fokusu novog Nacionalnog programa bila bi osviještenost mladih o mehanizmima sudjelovanja u zajednici, a to bi se trebalo postići kroz poticanje aktivnosti i djelovanja organizacija civilnog društva, kao i njihovog osnaživanja i osnaživanja udruga mladih i za mlade. Cilj unutar ovog područja odnosio se na održivi razvoj zajednice te aktivno sudjelovanje mladih u njegovu razvoju. Navedeni se cilj nastojao postići kroz nekoliko mjera. Prva mjera odnosila bi se na pružanje podrške djelovanju udruga mladih i za mlade u poticanju aktivnog sudjelovanja mladih u društvu, dok bi se druga odnosila na unaprjeđenje rada savjeta mladih koja bi se postigla kroz provođenje edukacija za članove savjeta mladih, za predstavnike lokalnih zajednica te kroz izmjenu Zakona o savjetima mladih (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020). Ostale mjere odnosile bi se na stvaranje poticajnog okruženja za provedbu dijaloga EU s mladima, poticanje izrade i donošenja lokalnih i područnih programa za mlade, promicanje održivog razvoja zajednice te stvaranje preduvjeta za aktivno sudjelovanje mladih u društvu kroz obnovu i revitalizaciju bivših vojnih i/ili industrijskih područja (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020). U svrhu ovih mjera, županije gradovi i općine bili bi pozvani da osnuju savjete mladih, da osmisle i provedu programe za mlade, da pronađu odgovarajuće prostore za provođenje aktivnosti udruga mladih i za mlade, da iniciraju i sufinanciraju rad udruga mladih i za mlade, da potaknu uključivanje u takve udruge, da pokrenu programe i projekte koji će doprinijeti ciljevima ovog Nacionalnog

programa, kao i da pokrenu osnivanje klubova mladih (Ministarstvo za demografiju, mlade i socijalnu politiku, 2020). No, s obzirom da se navedeni Nacionalni program nije ostvario, razvoj aktivnog civilnog angažmana mladih pao je u drugi plan kao i općenito poboljšanje kvalitete života mladih u Republici Hrvatskoj te je tako Republika Hrvatska bez Nacionalnog programa za mlade od 2017. godine.

Kao što je već spomenuto i prethodno, Hrvatska budući da je članica Europske unije, koristi programe i mehanizme Europske unije namijenjene mladima kako bi mladima omogućila kvalitetniji život. Sukladno tome, Hrvatska se uključila i u program Europske snage solidarnosti (2021.-2027.) – Zajedno snažniji, koji za cilj ima i promicanje građanskog angažmana i sudjelovanje mladih u demokratskim procesima (Europska komisija, 2021). Navedenim programom se promiče uključivost i raznolikost te da ekološki održivo i odgovorno ponašanje (Europska komisija, 2021). Aktivnosti koje se ostvaruju tijekom programa odnose se na volontiranje u inozemstvu i u zemlji boravišta, potpomognuti program humanitarne pomoći, projekti solidarnosti (Europska komisija, 2021). Sudjelovanjem u programu pojedinci i zajednica imaju mnogo koristi, jer se kroz program stječu mnoge vještine i dodatna iskustva za pojedinca, ali se i potiče razvoj solidarnosti i želja za društvenim angažmanom.

6. PRIKAZ DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA

S obzirom na sve što je već rečeno u vezi pojma civilnog angažmana te teškoće njegova definiranja, civilni angažman kao koncept koji je postavljen u ovom radu, nije čestim predmetom znanstvenih istraživanja u Hrvatskoj, stoga se ne može pronaći i prikazati mnogo prethodnih istraživanja slične prirode. No, postoji mnogo recentnih i relevantnih znanstvenih istraživanja koja se bave određenim segmentima civilnog angažmana mladih, onakvog kako je postavljen u ovom radu. S obzirom na navedeno, prethodna znanstvena istraživanja će na takav način biti i prikazana.

U Republici Hrvatskoj, istraživanjem angažmana mladih unutar društva bavi se ponajviše Institut za društvena istraživanja u Zagrebu koji je tijekom godina objavio mnoge publikacije s rezultatima svojih mnogobrojnih istraživanja. Institut se sustavno, longitudinalno i interdisciplinarno znanstvenim istraživanjima društva te poseban fokus imaju na istraživanjima vezanima uz mlade. U nastavku rada, ponajviše će se prikazati rad i rezultati istraživanja Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu.

Ćulum, Gvozdanović i Baketa (2016) navode kako političko znanje potiče političku i civilnu participaciju, na način ako su građani politički obrazovaniji i informiraniji, tako su veće šanse da će sudjelovati u različitim političkim i civilnim procesima kao glasovanje, volontiranje, prosvjedovanje i sl. Dakle, što je pojedinac politički obrazovaniji, sam sebe će smatrati dovoljno kompetentnim i sposobnim a utječe na promjene u svojoj lokalnoj zajednici (Almond i Verba, 163; prema Ćulum i sur., 2016). No, prijašnja istraživanja pokazuju kako je sve manje takvih politički obrazovanih pojedinaca. „Tako su primjerice recentna istraživanja u zemljama Europske unije potresla većinu zemalja s obzirom na ozbiljne empirijske pokazatelje o stanju niske razine političke participacije građana, o povećanju razine političke apatije i otuđenja te porastu nepovjerenja u političke institucije i strukture.“ (Ćulum i sur., 2016, str. 34). Istraživanje tijekom 2021. godine koje je provedeno od strane Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Centra za studije jugoistočne Europe na Sveučilištu u Grazu, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i Gongga, za cilj je imalo dobivanje uvida u razine i strukturu političke pismenosti učenika završnih razreda srednjih škola u Hrvatskoj (Baketa, Bovan i Matić Bojić, 2021). U istraživanju je sudjelovalo 1122 učenika iz 59 srednjih škola, gdje je 74,6% učenika bilo punoljetno, odnosno imalo 18 godina te 5,7% učenika je imalo 19 i više godina. Rezultati istraživanja pokazali su da je ukupno političko znanje učenika razmjeno nisko, učenici su iskazali prilično niske razine političke participacije te niske razine povjerenja u različite institucije i izvore informiranja, gdje su se na

najnižim pozicijama pronašli pravosuđe, Sabor, Vlada i političke stranke (Baketa i sur., 2021). Kao primjer političke (ne)pismenosti, može se uzeti da je samo 15,1% učenika znalo identificirati organizacije civilnog društva, ali 76,3% točno odgovara na pitanje o trodiobi vlasti (Baketa i sur., 2021). Kada je o političkoj informiranosti riječ, najveći broj ispitanika, 91,2% zna koja stranka u trenutku ispunjavanja upitnika ima vladajuću većinu u Saboru, no tek 42% zna tko je aktualni predsjednik Vlade. Autori zaključuju da su učenici u provedenom istraživanju demokratičniji, no što su to bili u istraživanju provedenom 2015. godine te da mladi smatraju da odnosi muškaraca i žena moraju biti ravnopravni (Baketa i sur., 2021). Ispitanici su također upitani o stavovima o političkom i civilnom aktivizmu te institucijama civilnog društva i politike, gdje se tri četvrtine ispitanika slaže s idejom da bi se svatko trebao založiti za rješavanje različitih društvenih problema u svojoj okolini (Baketa i sur., 2021). Uz to, većina ispitanika zalaže se da su udruge važne za razvoj demokracije i rješavanje problema u društvu. Ispitanici su najviše podijeljeni oko slaganja s tvrdnjom da neke organizacije civilnog društva rade protiv interesa, gdje se 35,6% ispitanika s navedenom tvrdnjom slaže, a 46,9% je neodlučno (Baketa i sur., 2021).

Prilikom pregleda literature i dosadašnjih istraživanja, može se uočiti kako nedostaje istraživanja na temu civilnog angažmana mladih na otocima, pa tako i na otoku Krku. No, postoji jedno istraživanje koje se provelo unutar projekta „Strukturirani otoci“. Projekt „Strukturirani otoci“ provela je Udruga Delta u suradnji s nekoliko partnera u 2016. (Udruga Delta, 2016). Cilj navedenog projekta bio je osvijestiti važnost sudjelovanja mladih i donositelja odluka u procesu strukturiranog dijaloga. Projekt se proveo u tri faze: istraživanje o komunikaciji između mladih i donositelja odluka s otočnih područja, konferencija s otočanima koji predstavljaju mlade te sastanci s mladim otočanima na četiri otoka (Udruga Delta, 2016). U navedenom istraživanju sudjelovalo je 13 donositelja odluka iz različitih općina i gradova s otoka te 73 mlade osobe s otočnih područja Republike Hrvatske, te se tim uzorkom obuhvatilo otoke: Rab, Cres, Brač, Lošinj, Korčula, Krk, Šolta, Vis, Mljet, Pag, Pašman i Hvar (Udruga Delta, 2016). Neki od rezultata istraživanja pokazuju da se 42% mladih o važnim odlukama Općine/Grada informiraju putem medija, dok 8% navodi kako se uopće ne informira o navedenim odlukama. Na pitanje kako mladi ostvaruju komunikaciju s donositeljima odluka, 22% mladih je odgovorilo kako odlazi u jedinicu lokalne samouprave, dok je 18% mladih izjavilo kako uopće ne ostvaruje komunikaciju. Jednako tako, 33,8% mladih nije zadovoljno komunikacijom s predstavnicima Grada/Općine. Između ostalog, mladi su upitani koji su ključni problemi u njihovim lokalnim zajednicama, gdje odgovori glase: nedostatak sadržaja za

mlade (36,5%), neadekvatni prostori za okupljanje mladih (17,6%), nemogućnost komuniciranja s lokalnim vlastima, nezaposlenost te ostalo (nezainteresiranost mladih i odlazak s otoka, 10,8%) (Udruga Delta, 2016). Kada su upitani imaju li sugestije za donositelje odluka, mladi su odgovorili: „*Educirati i informirati mlade o važnosti uključivanja u vijeće/savjete mladih.*“, „*Uključivanje mladih u donošenje odluka.*“, „*Motivirati mlade na direktan pristup prema donositeljima odluka.*“ ... (Udruga Delta, 2016).

Rezultati istraživanja s mladima, na razini Hrvatske, ali i svijeta, prikazat će se prema principu tipologije aktivnosti civilnog angažmana mladih koje smo definirali u prethodnim poglavljima uz prikaz rezultata istraživanja koji su se bavili interesima i potrebama mladih.

6.1. Volontiranje

Prema Offe i Fuchs (2002; prema Ilišin, Bouillet, Gvozdanović i Potočnik, 2013) volontiranje je važan dio civilnog angažmana kao i socijalnog kapitala, kojeg definiraju kao davanje usluga pojedincima koji su u potrebi za navedenim uslugama te je ono motivirano tom potrebom i ispunjavanjem te potrebe, a ne materijalnim dobitkom. Radi se o prosocijalnom djelovanju ljudi koji samovoljno daruju svoje vrijeme potrebitima za što nisu plaćeni (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013). Prema autorici Sočo (2011a) volontiranje je „dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit, a obavljaju ih osobe bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje.“ (str. 11). Jednostavnije, ono je „nesebična pomoć onima kojima je to potrebno“ (Mendeš, 2006a, str. 293). Od volontiranja nemaju koristi samo potrebiti, već i pojedinac koji volontira iz razloga što osoba tako stječe znanja i vještine koje mogu koristiti u budućem radu/životu, ali i na taj način razvija osjećaj solidarnosti (Ilišin i sur., 2013), kao i izgrađuju svoje kapacitete za daljnji društveni ili profesionalni angažman (Sočo, 2011b). Jednako tako, od volontiranja koristi ima i zajednica, budući da je volontiranje jedna od ključnih odrednica razvijenog civilnog društva te doprinosi društveno-odgovornom ponašanju i razvoju demokracije (Ledić, 2007; prema Pološki Vokić i sur., 2013) kao i društvenoj koheziji te izgradnji aktivnog građanstva (Sočo, 2011b). Bušljeta Tonković i Puđak (2021) za volontiranje kažu kako ono općenito omogućuje stjecanje novih vještina i znanja, razvoj potencijala, pruža mogućnost učenja od drugih, razmjenu iskustava, te pridonosi smanjenju predrasuda i stereotipa kroz suradnju s drugim ljudima te općenito stvaranju tolerantnijeg i pravednijeg društva. Iz navedenih razloga, iznimno je važno

poticati mlade na volontiranje, no istraživanja pokazuju kako se nedovoljan broj mladih odlučuje na takvu vrstu angažmana.

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu 2006. godine proveo je istraživanje s 1500 mladih ispitanika s ciljem analize osnovnih značajki društvenog položaja, problema i potreba mladih Zagrebačke županije, u kojem su, između ostalog autori upitali mlade koliko su spremni na uključivanje u volonterski rad u lokalnoj zajednici. Rezultati su pokazali kako 40,4% mladih ispitanika smatra da je potpuno spremno uključiti se u volonterski rad, dok je 19,2% mladih odgovorilo kako nije spremno (Mendeš, 2006a). Ostatak 40,4% ispitanika odgovorilo je kako ne zna je li spremno. Mendeš (2006a) navodi kako se iz ovih rezultata može uočiti sav demokratski potencijal mladih, ali je taj potencijal još uvijek neiskorišten. Rezultati istraživanja uspoređivali su se s određenim demografskim karakteristikama mladih, te je spremnost na volontiranje je rezultiralo s najviše statistički značajnih razlika među ispitanicima. Ispitanici koji su iskazali spremnost na volonterski rad najčešće su religiozni, radi se o djevojkama i onima koji su i inače spremni na rad u nekoj civilnoj udruzi, a oni koji nisu spremni na volonterski rad uglavnom su muškarci te nisu spremni raditi u nekoj civilnoj udruzi (Mendeš, 2006a).

Istraživanje provedeno u gradu Križevcima u Hrvatskoj 2016. godine s 102 učenika srednje škole nastalo u sklopu projekta „Zajedno za mlade“ s ciljem senzibiliziranja lokalne zajednice za veće uključivanje mladih u donošenje odluka u svim područjima mladih te donošenje preporuka s ciljem društvene uključenosti mladih, pokazalo je kako 73,53% učenika nije do sada nikad volontiralo, dok je samo 26,47% učenika sudjelovalo u nekoj volonterskoj aktivnosti (Udruga Hera, 2016).

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu te Zaklada Friedrich Ebert proveli su empirijsko istraživanje u sklopu zajedničkog projekta 2013. godine s ciljem ustanovljavanja i analiziranja stavova i obrasca ponašanja mladih u suvremenom hrvatskom društvu (Ilišin i sur., 2013). U istraživanju je sudjelovalo 1500 ispitanika između 14 i 27 godina života. Autori su strukturalnu dimenziju socijalnog kapitala ispitali iskustvom volonterskog rada tijekom zadnjih godinu dana od provedenog istraživanja. Autori zaključuju kako je formalno volontiranje kroz udruge nedovoljno rašireno među općom populacijom i mladima u Hrvatskoj, radi neravnomjerne rasprostranjenosti udruga u malim naseljima (Ilišin i sur., 2013). Rezultati pokazuju kako je u posljednjih godinu dana 13% mladih imalo iskustva u volontiranju, gdje je statistički značajna razlika potvrđena kod mladih koji su sa sela te oni češće volontiraju, dok su mladi iz velikih gradova nezainteresirani za volontiranje (Ilišin i sur., 2013). Razlozi u navedenoj razlici mogu biti neposredni kontakti „licem u lice“ na selima što onda pogoduje

razvoju dobrovoljnih neformalnih aktivnosti te izostanak zadovoljavajuće infrastrukture na selu koja onda utječe na potrebu nadomještanja volonterskim radom (Ilišin i sur., 2013). Što se tiče vrsta volontiranja, trećina ispitanika u istraživanju pomagala je osobama s posebnim potrebama, četvrtina ispitanika navela je kako je pomagala školskim kolegama u svladavanju gradiva, četvrtina ispitanika sudjelovala je u organizaciji kulturnih događanja, a petina ispitanika u organizaciji sportskih događanja (Ilišin i sur., 2013). Najmanje ispitanika sudjelovalo je u javnim radovima u lokalnoj zajednici, vjerskim aktivnostima, radu poslovnog sektora te u aktivnostima nevladine organizacije (Ilišin i sur., 2013). Razlozi za navedeno volontiranje kod 36% mladih bilo je altruističke prirode, odnosno zbog osjećaja predanosti pomaganju drugima, petina mladih je volontirala iz razloga što je imala opću želju za društvenim angažmanom, a desetina mladih jer je htjela konkretan povod za rješanjem nekog problema (Ilišin i sur., 2013). 10% mladih je volontiralo iz razloga što mu je obitelj volontirala te iz želje za stjecanjem novih prijatelja, dok je 5% volontiralo iz vjerskih uvjerenja, a 1% iz društvenopolitičkih razloga (Ilišin i sur., 2013). Autori zaključuju kako volonterstvo nije rašireno među mladima, a kod onih koji volontiraju, rašireno je neformalno volontiranje usmjereno prema osobama koje trebaju neku vrstu pomoći što upućuje na proširenu vrijednost altruizma kod mladih (Ilišin i sur., 2013).

Isti Institut za društvena istraživanja u Zagrebu je tijekom 2010. godine proveo još jedno istraživanje s ciljem ustanovljavanja i analize resursa kojima raspolažu studenti kao omladinska i buduća društvena elita te stupnja i značajki njihove pripremljenosti za integraciju u suvremeno hrvatsko društvo i europsko okruženje, u kojem je sudjelovalo 2000 redovnih studenata. Rezultati istraživanja pokazuju kako dvije trećine ispitanika (67,9%) još uvijek nema iskustvo volontiranja u ponuđenim vrstama organizacija u upitniku (formalni oblici volontiranja), što potvrđuje tezu sve većeg broja volontera u neformalnom obliku volontiranja (Gvozdanović, 2014). Najviše ispitanika zaokružilo je da je volontiralo u studentskoj udruzi (njih 11,5%), zatim sportskoj udruzi (10,3%) te kulturnoj ili umjetničkoj (9,2%) (Gvozdanović, 2014). Istraženo je postoji li statistički značajna razlika među studentima koji volontiraju i onima koji ne volontiraju, gdje se studenti međusobno razlikuju samo s obzirom na uspjeh na studiju, pri čemu ispitanici dobrog uspjeha manje volontiraju od onih vrlo dobrog i odličnog (Gvozdanović, 2014).

Pološki Vokić i suradnice (2013) provele su istraživanje u Zagrebu sa 255 studenata s ciljem ispitivanja motivacije za volontiranje, odnosno, jesu li motivi za volontiranje povezani sa spolom, ličnosti i područjem studiranja. Istraživanje pokazuje kako je primarni motiv za volontiranje kod studenata altruistične prirode, odnosno, najveći broj ispitanika (33%) se za volontiranje odlučuje zbog uvjerenja da je potrebno pomagati onima kojima pomoć treba

(Pološki Vokić i sur., 2013). Manje važni motivi su oni egoistični, i to, prvenstveno, bolje razumijevanje svijeta oko sebe te obilježja i potreba osoba drugačijih od njih, što je ipak motiv koji je usmjeren i na druge jer omogućuje postojanje boljim članom u društvu (Pološki Vokić i sur., 2013). Statistički značajnih razlika s obzirom na spol nema unutar navedena dva motiva. Jedina statistički značajna razlika uočljiva je unutar motiva društvenih odnosa, gdje su se za taj motiv odlučili više muški ispitanici iz razloga što smatraju da će volontiranjem izgraditi svoje društvene mreže (Pološki Vokić i sur., 2013). Prosječna prisutnost pojedinih motiva za volontiranje kod studentica i studenata ukazuje na su svi motivi za volontiranje u prosjeku prisutniji kod studentica (Pološki Vokić i sur., 2013).

Istraživanje provedeno tijekom 2018. godine dio je međunarodno istraživačkog projekta mladih koji se istodobno provodio u deset zemalja jugoistočne Europe: Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Kosovo, Makedonija, Crna Gora, Rumunjska, Srbija i Slovenija. Glavni cilj istraživanja bio je identificirati, opisati i analizirati stavove mladih te njihove obrasce ponašanja unutar suvremenog društva, a u istraživanju je sudjelovalo više od 10 000 ispitanika u dobi od 14–29 godina. Između ostalog, u istraživanju se ispitalo koliko se mladi iz navedenih država bave volontiranjem, a rezultati su pokazali kako se većina ispitanika nikad nije bavilo niti se bavi volontiranjem (Jusić i Lavrič, 2019). Volontiranjem se mladi najviše bave u Sloveniji i Makedoniji, gdje se u Sloveniji 39% ispitanika volontiranjem bavi jednom ili nekoliko puta mjesečno, a u Makedoniji 37% (Jusić i Lavrič, 2019). No, i u Sloveniji i u Makedoniji se 48% mladih nikad nije bavilo volontiranjem, dok su na vrhu ljestvice po najvišem broju mladih koji nikad nisu volontirali Bugarska i Hrvatska, gdje u svakoj državi po 72% ispitanika nikad nije volontiralo (Jusić i Lavrič, 2019). Dodatno pojašnjenje rezultata Hrvatske u ovom istraživanju dali su autori Gvozdanić, Ilišin, Adamović, Potočnik, Baketa i Kovačić (2019) koji su napisali izvješće navedenog europskog istraživanja o Hrvatskoj. U istraživanju je sudjelovalo 1500 ispitanika iz Hrvatske u dobi između 14 i 29 godina. Konkretno, rezultati za Republiku Hrvatsku pokazuju kako samo 7% ispitanika ima volontersko iskustvo u zadnjih godinu dana prije istraživanja, i to najviše u okviru škole/sveučilišta (njih 35%), sportske ili kulturne udruge (34%), 18% u organizacijama mladih, dok je neformalno volontiralo 10% mladih od ukupnog broja volontera (Gvozdanić i sur., 2019).

S obzirom da su navedeni rezultati pokazali iznimnu neuključenost mladih u volonterske aktivnosti koje njihova zajednica nudi, može se reći kako mladi navedenih istraživanja propuštaju priliku za stjecanje novih vještina i znanja, razvijanje svojih potencijala, smanjivanje predrasuda i stereotipa te se samim time zajednica civilno nedovoljno razvija. S obzirom na

rezultate, ali i s obzirom na mnoge prednosti volonterskog angažmana, zajednica bi trebala težiti razvoju volonterskih aktivnosti i poticanju društva na volonterski angažman.

6.2. *Članstvo u organizacijama civilnog društva i njihovo aktivno sudjelovanje u aktivnostima udruge*

Već se mnogo spominjalo kako se uključenost mladih u formalnu politiku zamijenilo uključeñošću mladih u nove oblike političkog angažmana, no neka istraživanja pokazuju kako za neke mlade aktivnost u raznim udrugama i organizacijama civilnog društva može poslužiti kao alat za stjecanje vještina i znanja koja su im potrebna kako bi se uključili u tradicionalne političke procese (Ilišin, 2014). Već je prethodno spomenuto da se mladima na nacionalnoj razini bavi Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, unutar kojega djeluje Savjet za mlade Vlade Republike Hrvatske, gdje onda na regionalnoj i lokalnoj razini postoje savjeti mladih kao savjetodavna tijela. No, nisu samo savjeti mladih institucije koje se brinu o mladima na određenoj razini, već na posebnoj društvenoj razini postoje organizacije mladih i za mlade (najčešće udruge), kao organizacije civilnog društva koje kroz projekte, inicijative i razne druge aktivnosti, mladima omogućuju pristup različitim vrstama kapitala (društvenog kao osjećaj povezanosti i povjerenja te ljudskog u smislu znanja, vještina i zdravlja) (Bušljeta Tonković i Puđak, 2021).

Dakle, organizacije civilnog društva su organizacijske strukture čiji članovi služe općem interesu kroz demokratski proces te koje imaju ulogu posrednika između tijela javne vlasti i građana, a primjeri takvih organizacija jesu sindikati, nevladine organizacije te lokalne organizacije (EUR-Lex, 2022). Najbrojnije organizacije civilnog društva su udruge te zaklade, gdje su udruge organizacije koje stvaraju građani radi rješavanja socijalnih problema u zajednici, a one predstavljaju neprofitnu, nevladinu organizaciju (Zaklada za promicanje partnerstva i razvoja civilnog društva, 2022). Nevladine organizacije su ključni akteri trećeg sektora u području razvoja, ljudskih prava, humanitarnog djelovanja te mnogih drugih područja javnog djelovanja (Lewis, 2010). Nevladine organizacije najpoznatije su po dvije vrste djelatnosti, od kojih je prva pružanje usluga ljudima u potrebi, a druga organizacija zagovaranja politike i javne kampanje u težnji za društvenom transformacijom (Lewis, 2010). Svoj naziv „nevladine“ dobile su zbog svoje potpune financijske neovisnosti o državi te zbog posebnih metoda djelovanja prema državi (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021). Trenutno ovdje vrlo bitne, ali i ne toliko raširene, nevladine, neprofitne, volonterske organizacije odnose se na organizacije mladih, koje se fokusiraju uglavnom na promicanje i osiguravanje prava mladih

unutar demokratske države uz poticanje njihova društvenog i političkog sudjelovanja unutar društva (Sočo, 2011a). Organizacije mladih mogu djelovati na lokalnoj, nacionalnoj ili međunarodnoj razini, a one same uvelike doprinose kvaliteti života mladih ljudi, ali i zajednicama (Sočo, 2011a). Organizacije civilnog društva su veoma važan dio same demokracije iz razloga što omogućavaju grupama svih vrsta ljudi da iskažu svoje zahtjeve i mišljenje te tako utječu na to kako se dužnosnici na vlasti odnose i donose odluke (Brett, 2017). Prema Bušljeti Tonković i Puđak (2021) organizacije mladih i za mlade skupa s organizacijama civilnog društva pridonose općem sociokulturnom i gospodarskom razvoju, no unatoč tome u Hrvatskoj nisu zastupljene u velikom broju, gdje prema istraživanju iz 2013. godine (Tonković, 2015; prema Bušljeta Tonković i Puđak, 2021) u Ličko-senjskoj županiji aktivno je bilo 468 udruga, dok je registrirano bilo 585 udruga, a u Primorsko-goranskoj županiji u 2018. godini registrirano je bilo 4169 udruga, što je odnos broja stanovnika prema broju registriranih udruga 71 naprema 1 (Udruge u Republici Hrvatskoj, 2020; prema Bušljeta Tonković i Puđak, 2021). Prema vrsti, najviše je registrirano sportskih, gospodarskih i kulturnih udruga, te udruga vezanih uz Domovinski rat (na razini cijele Hrvatske), a najmanje udruga povezanih sa znanošću, zaštitom ženskih prava i djece, te mladih i obitelji (Bušljeta Tonković i Puđak, 2021). Bušljeta Tonković i Puđak (2021) navode kako su sportske udruge, skupa s kulturnim udrugama često, pogotovo u ruralnim područjima, jedine udruge koje se bave i fokusiraju na mlade te tako pružaju mogućnost jačanja društvenog i ljudskog kapitala. U Hrvatskoj se uz sve spomenute organizacije mladi mogu samostalno organizirati i u centre za mlade, informativne centre te klubove za mlade te na taj način stvoriti vlastite društvene mreže, poznanstva i uz potporu osmisliti i provesti različite programe i aktivnosti za mlade, no Bušljeta Tonković i Puđak (2021) navode kako takve organizacije posljednjih godina gube na važnosti jer se broj aktivnih centara i klubova za mlade smanjuje.

Iz navedenih razloga, u mnogim istraživanjima mladih istraživači se bave ispitivanjem spremnosti sudjelovanja u takvim organizacijama, ali i njihove dosadašnje uključenosti.

Istraživanje provedeno tijekom 2018. godine s mladima iz deset zemalja jugoistočne Europe, pokazalo je, između ostalog, i već spomenutu slabu participaciju mladih u društvu, gdje je na pitanje jesu li sudjelovali u aktivnostima organizacije civilnog društva, 64% mladih odgovorilo kako nije sudjelovalo uopće, 23% mladih navelo je kako nije još, ali bi htjelo sudjelovati, dok je samo 13% mladih odgovorilo kako je to učinilo (Jusić i Lavrič, 2019). Unutar istog istraživanja, konkretni rezultati za Republiku Hrvatsku pokazuju da dvije trećine mladih nije uopće do sada sudjelovalo u neformalnim političkim aktivnostima, gdje 74%

mladih nije sudjelovalo, niti je spremno sudjelovati u aktivnostima civilnog društva, dok je samo 1% odgovorio kako je u takvim aktivnostima već sudjelovao (Gvozdanović i sur., 2019).

Rezultati istraživanja koje je 2006. godine proveo Institut za društvena istraživanja u Zagrebu pokazali su kako je, osim političke participacije, i participacija mladih u nepolitičkim organizacijama i udrugama vrlo slaba (Ilišin, 2006a). Ispitanici su imali zadatak zaokružiti sve organizacije ili udruge kojih su članovi, te su rezultati pokazali da dvije trećine mladih (67,9%) ne participira ni u jednoj organizaciji ili udruzi (Ilišin, 2006a). Najviše mladih učlanjeno je u sportsku udruhu ili skupinu, i to samo njih 15,6%, dok je samo 9,8% mladih članom kulturne ili umjetničke organizacije ili udruge (Ilišin, 2006a). Kao razlog participacije u udrugama ili organizacijama, na prvom mjestu (15,6%) se nalazi razlog ostvarivanja vlastitih interesa te razvoj novih vještina, nakon čega 5,4% mladih navodi kako je razlog upoznavanje novih ljudi (Ilišin, 2006a). S obzirom na razloge učlanjivanja, Ilišin (2006a) pretpostavlja kako za većinu mladih takvo članstvo neće doprinijeti osobnoj ni dobrobiti udruge, te da će biti kratkotrajno, no bez obzira na to, mladi će ipak osjetiti neke socijalizacijske učinke budući da udruge mladima daju mogućnost stjecanja vještina suradnje i zajedničkog odlučivanja, što pomaže mladima pri integraciji u društvo. Što se tiče motiva za uključivanje u rad udruge ili organizacije, ne postoje značajne statističke razlike među ispitanicima, što označava neke druge utjecaje i obilježja mladih o kojima u ovom istraživanju nema informacija.

U istraživanju koje je 2016. godine provedeno s mladima u Križevcima, pokazalo je kako 55,9% mladih ispitanika zna da postoje udruge u Križevcima koje se bavi problemima mladih, dok njih 45,1% odgovara kako to ne zna (Udruga Hera, 2016). Na pitanje jesu li do sada sudjelovali u nekoj od aktivnosti koju udruge koje se bave problemima mladih provode u Križevcima, 65,69% ispitanika je odgovorilo da nije sudjelovalo, dok je samo 34,31% mladih odgovorilo da je sudjelovalo (Udruga Hera, 2016).

S obzirom da članstvo u organizacijama civilnog društva znači sudjelovanje u životu zajednice te samim time mijenjanje kvalitete života mladih u zajednici na bolje, vrlo je bitno poticati mlade na sudjelovanje i na članstvo u udrugama. No, navedeni rezultati istraživanja generalno pokazuju kako mladi često izbjegavanju uključivanje u rad takvih organizacija ili udruga te kako većina mladih takvog iskustva još nije imalo. Samim time, mladi ne koriste priliku koja im se nudi da mijenjaju stvari unutar svoje zajednice te da utječu na donošenje odluka koje se tiču njih samih.

6.3. *Sudjelovanje u Savjetu mladih*

Prema Nacionalnom programu za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. godine važno je naglasiti punopravno sudjelovanje mladih u svim aspektima javnog života, a dostupan mehanizam uključivanja mladih je upravo putem savjeta mladih na lokalnim i regionalnim razinama (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2020). Prema Kovačiću (2014a) savjeti mladih dio su priinstitucionalne političke participacije, koja podrazumijeva savjetodavna i predstavnička tijela koja za cilj imaju zastupanje interesa i prava mladih. Dakle, savjet mladih ima zadaću predstavljati skupinu mladih te s nositeljima vlasti aktivno sudjelovati u donošenju odluka usmjerenih na mlade (Kovačić, 2014a). Savjeti mladih su definirani posebnim zakonima. Prema Zakonu o savjetima mladih iz 2014. godine savjeti mladih predstavljaju savjetodavna tijela jedinica lokalne i područne samouprave koja promiču i zagovaraju prava, potrebe i interese mladih na lokalnoj i područnoj razini. Članovi savjeta mladih mogu biti sve mlade osobe s prebivalištem ili boravištem na području jedinice lokalne ili područne samouprave u Republici Hrvatskoj, između 15 do 30 godina starosti (Zakon o savjetima mladih, 2014). U Zakonu o savjetima mladih (2014) određuje se djelokrug savjeta mladih te se navodi kako savjeti mladih mogu: raspravljati na sjednicama savjeta mladih o pitanjima značajnim za rad savjeta, ali i o pitanjima iz djelokruga predstavničkog tijela jedinica koji su od interesa za mlade; inicirati donošenje odluka od značaja za mlade, donošenje programa za unaprjeđivanje položaja mladih; sudjelovati u radu predstavničkog tijela jedinica lokalne ili područne samouprave prilikom donošenja odluka, mjera i programa od značaja za mlade; sudjelovati u izradi, provedbi i praćenju provedbe lokalnih programa za mlade te davati prijedloge; poticati informiranje mladih o svim pitanjima značajnim za položaj mladih; poticati međusobnu suradnju savjeta mladih Hrvatske te suradnju i razmjenu iskustava s organizacijama civilnog društva itd. Rad savjeta mladih te njihov prostor financiraju jedinice lokalne, odnosno područne samouprave (Zakon o savjetima mladih, 2014). Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku prati provedbu Zakona o savjetima mladih na način da godišnje prikuplja podatke od jedinica lokalnih i regionalnih samouprava (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2020). Zadnji podaci prikupljeni su putem godišnjeg izvješća u 2017. godini, gdje stoji da je na području Republike Hrvatske osnovano 106 savjeta mladih, dok ih je aktivno djelovalo njih 86 (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2020). Uočen je manjak zanimanja mladih za uključivanje u društveno-politički život svoje lokalne zajednice, pa samim time i uključivanje u savjet mladih, ali i manjak inicijative jedinica lokalnih samouprava za osnivanje savjeta mladih, a to pokazuje i nalaz gdje od ukupno

576 jedinica lokalnih samouprava i regionalnih samouprava, tek ih je 18% osnovalo savjet mladih (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2020).

Uz sve navedeno, Kovačić (2014a) navodi kako članovi savjeta mladih mogu postati sve mlade osobe, koje su kandidirane od strane udruga koje su opredijeljene za rad s mladima i za mlade, učeničkih vijeća, studentskih zborova, pomladaka političkih stranaka itd. Savjeti mladih su otvoreni svim mladima u Hrvatskoj, no najčešće se sastoje od studenata. Koprić (2011; prema Kovačić, 2014a) navodi kako su savjeti mladih u Hrvatskoj pod prevelikim utjecajem politike te su obilježeni neinformiranošću članova i jedinica lokalne i područne samouprave o samoj njihovoj ulozi te se suočavaju s nedostatkom stručnih osoba unutar lokalnih samouprava zaduženih za djelotvoran i učinkovit rad samih savjeta.

Osim savjeta mladih, postoji mnogo načina na koje se mladi mogu aktivno uključiti u javi život svoje lokalne zajednice, kao i mnogo mehanizama koje zajednica nudi, a jedan od njih je i kroz izradu lokalnih i regionalnih programa za mlade pomoću kojih mladi dobivaju uvid u političko djelovanje i kako ono može pomoći rješavanju problema unutar svoje lokalne zajednice (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2020). Drugačiji način sudjelovanja u zajednici, jest i kroz klubove mladih, centre za mlade te informativne centre za mlade. Klubovi mladih su jedinice unutar lokalnih sredina unutar kojih se provodi rad s mladima gdje mladi predstavljaju bitan faktor u kreiranju sadržaja kluba mladih (Kovačić i Ćulum, 2015). „Svi sadržaji utemeljeni su na konkretnim potrebama zajednice, a aktivnosti koje se provode u prostorijama kluba za mlade besplatne su i otvorene svima zainteresiranima.“ (Kovačić i Ćulum, 2015, str. 46). Više usluga od klubova mladih pružaju centri za mlade čiji je program rada temeljen na istraživanjima i na potrebama lokalne zajednice, a može biti osnovan od strane organizacije civilnog društva ili od strane jedinica lokalne samouprave (Kovačić i Ćulum, 2015). Informativni centri za mlade „Pružaju usluge informiranja i savjetovanja mladih iz različitih područja, sukladno Nacionalnom programu za mlade, koje se tiču obrazovanja, stručnog usavršavanja, (samo)zapošljavanja i poduzetništva, zdravstvene zaštite, aktivnog sudjelovanja mladih, kulture mladih i slobodnog vremena, mobilnosti te druge sukladno ispitanim, aktualnim potrebama mladih u zajednici.“ (Kovačić i Ćulum, 2015, str. 47). Program informativnog centra za mlade provode udruge mladih ili za mlade.

Navedeni načini, ali i svi ostali, kao što je uključivanje u organizacije civilnog društva i poticanje rada udruga mladih i za mlade, u fokusu su Nacionalnog programa za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. godine, ali i sama osviještenost mladih o mehanizmima sudjelovanja koji im omogućavaju i olakšavaju punopravnu participaciju u zajednici (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2020). Navedenom

osviještenošću mladih bave se i mnoga već spomenuta istraživanja, gdje se mlade ispituje o poznavanju raznih mehanizama namijenjenima mladima.

U istraživanju provedenom 2006. godine s mladima Zagrebačke županije, autori su između ostalog, ispitivali i informiranost mladih, gdje su ispitivali mlade koliko su neke od institucija javne politike usmjerene prema mladima njima doista i poznate (Mendeš, 2006b). Navedenim istraživanjem dobio se uvid u stvarno stanje koliko zapravo mladi koriste već dostupne im mehanizme i institucije koje služe njima. Rezultati istraživanja pokazuju kako su mladi općenito slabo, skoro nikako, upoznati s navedenim institucijama, gdje su najviše upoznati (22,7%) sa Savjetom za mlade RH, nakon čega slijedi Nacionalni program djelovanja za mlade (19,1%), zatim Mreža mladih Hrvatske (17,2%) te na zadnjem mjestu se nalazi Županijski program za mlade s kojim je upoznato 13,6% mladih iz istraživanja (Mendeš, 2006b). Navedeni rezultati su jako poražavajući s obzirom na to što su svi navedeni mehanizmi namijenjeni mladima i poboljšanju njihove kvalitete života, a od strane mladih nisu dovoljno dobro iskorišteni. S obzirom na rezultate, pojavile su se statistički značajne razlike među ispitanicima, gdje su s Nacionalnim programom djelovanja za mlade više upoznati oni mladi koji više čitaju novine namijenjene njima, te onima koji češće prate teme i medije vezane uz mlade te njima namijenjene (Mendeš, 2006b). Savjet za mlade poznatiji je mlađoj populaciji ispitanika te onima koji vjeruju da su organizacije mladih među najodgovornijima za rješavanje problema mladih (Mendeš, 2006b).

Istraživanje koje je Institut za društvena istraživanja u Zagrebu s ciljem detektiranja i analiziranja potreba, problema i potencijala suvremene generacije mladih u Hrvatskoj bilo je provedeno u svrhu dobivanja znanstvene podloge za izradu Nacionalnog programa za mlade u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2017. godine. U istraživanju je sudjelovalo 2000 mladih ispitanika od 15 do 29 godina iz cijele Hrvatske. Kovačić i Gvozdanović (2017) navode kako je poznavanje instrumenata, tijela i organizacija osnovanih s ciljem promicanja interesa mladih izrazito potrebno ukoliko mladi žele svoje društvene i političke interese realizirati. Tijekom istraživanja, autori su ispitanicima postavili pitanje znaju li za postojanje nekih od najvažnijih mehanizama za mlade na nacionalnoj, europskoj i svjetskoj razini. Rezultati pokazuju kako je ispitanicima najpoznatiji mehanizam bio Nacionalni program za mlade, s kojim je upoznato 51,6% ispitanika, zatim Hrvatska mreža volonterskih centara, s kojom je upoznato 48% ispitanika, iza koje slijedi Europski parlament mladih s 45,3% ispitanika (Kovačić i Gvozdanović, 2017). Za savjete mladih čulo je 33,6% ispitanika, a ispitanici su najmanje upoznati s Savjetom za mlade Vlade RH (za njega je čulo 25,9% ispitanika), Odjelom za mlade Vijeća Europe (22,2% ispitanika je za taj odjel čulo), te za Županijski program za

mlade (za njega je čulo 21,9% ispitanika) (Kovačić i Gvozdanović, 2017). Navedeni rezultati pokazuju kako je upitno koliko je provođenje Nacionalnih programa za mlade uspješno, budući da Županijski programi za mlade proizlaze iz Nacionalnih programa za mlade, a Županijski programi za mlade su poznati jedva petini ispitanika. Rezultati pokazuju kako je poznavanje mehanizama za mlade jako slabo te se na tome mora poraditi budući da poznavanje i korištenje dostupnih mehanizama mladima omogućuje bolju učinkovitost kako bi poradili na svojim problemima unutar lokalne zajednice.

Kovačić i Vrbat (2014) proveli su kombinaciju kvantitativnog i kvalitativnog istraživanja s mladima Grada Zagreba, s ciljem pojašnjavanja nekih dimenzija demokratske političke kulture među mladima. Rezultati istraživanja pokazuju kako su mladi vrlo slabo upoznati s temeljnim pojmovima politike za mlade te ne prepoznaju postojanje nekim institucija i normativnih akata namijenjenih mladima (Kovačić i Vrbat, 2014). Tijekom intervjua, upitani su što znaju o savjetu mladih, te „ispitanici u većini slučajeva nisu znali što je savjet mladih, niti tko ga čini.“ (Kovačić i Vrbat, 2014, str. 68). Na navedeno pitanje, neki ispitanici su pokazali slabo poznavanje, no ni jedan nije dao potpuni dogovor, što je slučaj i s poznavanjem gradskog programa za mlade, za kojeg je većina odgovorila da nije nikad čula (Kovačić i Vrbat, 2014).

6.4. Izlasci na izbore i nestranačke političke akcije mladih

Prema Ilišin i suradnicima (2013) izbori predstavljaju mogućnost građana da iskažu svoju političku volju te tako odabirući određenu političku opciju zadovoljavaju svoje potrebe i interese. Autori navode kako mnoga istraživanja prije njihovog pokazuju kako su mladi skloni izbornoj apstinenciji, no njihovo istraživanje nije pokazalo tako loše rezultate (Ilišin i sur., 2013). Naime, rezultati istraživanja provedenog 2013. godine na 1500 mladih Republike Hrvatske, pokazali da je od svih ispitanika koji su 2011. godine imali pravo glasa na parlamentarnim izborima, njih 32% sudjelovalo u svim izborima, 28% na većini izbora, a 27% na malom broju izbora (Ilišin i sur., 2013). 13% ispitanika koji su imali pravo glasa nije sudjelovalo niti na jednom izboru. Autori zaključuju kako je većina mladih relativno redovno obavila svoju građansku dužnost (Ilišin i sur., 2013). Uočene su i statistički značajne razlike među ispitanicima, gdje izlazak mladih na izbore raste s njihovom dobi i s višim stupnjem obrazovanja njih i njihova oca, a u izborima najviše participiraju zaposleni ispitanici (Ilišin i sur., 2013). Ono što utječe na izbornu apstinenciju mladih ispitanika jest osjećaj utjecaja na rad institucija na vlasti, gdje samo 17% ispitanika smatra da njihov glas malo ili donekle utječe na

to kako se upravlja nacionalnim institucijama vlasti, a samo 19% smatra da jako ili donekle njihov glas utječe na lokalne institucije vlasti (Ilišin i sur., 2013).

Ilišin (2014) unutar istraživanja koje je provedeno 2014. godine na 2000 hrvatskih redovnih studenata navodi kako se prilikom istraživanja angažmana mladih unutar formalne politike mnogo autora okreće „novoj političnosti“ mladih, odnosno, već spomenutim, tipovima političkog angažmana koji predstavljaju kompenzaciju za formalni politički angažman, a usmjerene su na konkretnu svrhu. Takve aktivnosti obuhvaćaju izvaninstitucionalne političke aktivnosti, volonterske aktivnosti, humanitaran rad te aktivnosti na društvenim mrežama (Ilišin, 2014). U istraživanju se studente ispitalo koliko su osobno spremni uključiti se u razne građanske i političke aktivnosti, te se pokazalo kako studenti nisu u potpunosti spremni uključiti se u većinu ponuđenih aktivnosti. Većina studenata (njih 85,5%) je spremno glasovati na izborima, a njih 73,8% je spremno potpisati peticije. Na uključivanje u rad civilnih organizacija spremno je 47,6%, dok je na izradu letaka spremno 41,3%, a na organiziranje građanskih akcija 36,5%. Studenti su najmanje spremni na davanje novčanih priloga političkim strankama (njih 8,2%), a zatim njih 27,7% je spremno na organiziranje štrajka (Ilišin, 2014).

Ilišin (2017a) navodi kako, osim što se uključenost mladih u netradicionalne oblike političke participacije smatra alternativom za angažman u formalnoj politici, ti netradicionalni oblici se često javljaju i kao prijelazna faza mladih prema većoj institucionalnoj političkoj participaciji. Dakle, aktivnosti u raznim udrugama i inicijativama pomažu pri stjecanju znanja potrebna za participaciju u političkim institucijama. Naime, politička participacija mladih nužna je za opstanak demokratskog društva u kojem građani moraju imati mišljenja, stavove, informacije i pravo za aktivno sudjelovanje (Ilišin, 2017a). S obzirom na to, u istraživanju koje su autori Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu proveli u svrhu izrade Nacionalnog programa za razdoblje od 2014. do 2017. godine, analizirali su odnos mladih prema politici kroz spremnost na građanski angažman. Rezultati su pokazali kako su mladi spremni sudjelovati u samo nekoliko aktivnosti, gdje su najviše spremni glasovati na izborima (njih 68,6% je spremno), potpisati peticiju (njih 65,9%), dati novčani prilog humanitarnim akcijama (63,8% ispitanika je spremno) te organizirati humanitarnu akciju (na to je spremno 59,2% ispitanika). Za ostale aktivnosti spremno je manje od pola ispitanika, a najmanje su spremni na davanje novčanih priloga političkim strankama (9,3% ispitanika) (Ilišin, 2017a). Uz to, vrlo malo ispitanika spremno je osobno kontaktirati političare (24,6% ispitanika) te sudjelovati u TV emisijama (25,5% ispitanika), a samo 26% ispitanika spremno je uključiti se u rad političkih stranaka (Ilišin, 2017a). Autori su ove rezultate usporedili s rezultatima istraživanja provedenog 2004. godine te zaključuju „da je spremnost na neformalni politički angažman prilično raširena

među mladima i da je u blagom porastu, dok trendovi spremnosti na institucionalni politički angažman nisu tako jednoznačni jer spremnost na neke aktivnosti raste, a za druge opada.“ (Ilišin, 2017a, str. 213). Na pitanje tko ih može potaknuti na veći društveni i politički angažman, mladi su odgovornost najviše postavili na prijatelje (60,8% ispitanika) te na obitelj (57,8%) i internetske forume i društvene mreže (56,2%). S obzirom na nalaz da vrlo malo mladih postaju članovi organizacija mladih, vrlo je visok postotak ispitanika (55,1%) koji smatraju da su upravo te organizacije mladih odgovorne za poticanje na veći društveni i politički angažman. Najmanje odgovornosti mladi postavljaju na poznate javne osobe (26,1% ispitanika ih smatra odgovornima) te političke stranke (27%). Ovi rezultati pokazuju kako mlade mnogo više motiviraju neformalne skupine nego što su to različite organizacije, kao što su političke stranke koje za zadaću imaju političku mobilizaciju i socijalizaciju (koje u ovom slučaju tu zadaću nisu dobro odradile) (Ilišin, 2017a). Osim aktera, ispitanike se upitalo koje mjere i akcije ih mogu potaknuti na aktivno sudjelovanje u društvu, te su mladi odgovorili kako je najpoticajnije mjera obraćanje mladima i uzimanje u obzir njihova mišljenja prije donošenja odluka, za koju poticajnom smatra 74,3% ispitanika. Iduće poticajne mjere su osnivanje klubova za mlade (koju poticajnom smatra 66,2%) te poticajne volonterstva (60,2%) i uključenost u različite interesne udruge mladih (60,1% ispitanika ovu mjeru smatra poticajnom) (Ilišin, 2017a). Kao najmanje poticajne mjere ispitanici smatraju podmlatke u postojećim političkim strankama (37,4% mladih tu mjeru smatra poticajnom), individualna uključenost u postojeće političke stranke (40,2% mladih tu mjeru smatra poticajnom) te samostalne političke stranke mladih (44,1%). Mladi su sve manje zainteresirani za političke poslove, a rezultati pokazuju kako mladi više preferiraju one mjere koje pridonose povećanju njihovih kompetencija i vještina usmjerenih na njihovu generaciju (Ilišin, 2017a).

Jednaki rezultati, odnosno nezainteresiranost mladih za političke i nestranačke političke akcije, potekli su iz istraživanja koje su autori Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu proveli 2006. s mladima Zagrebačke županije. I njih je tada zanimao potencijal mladih za aktivno sudjelovanje u zajednici, stoga su ispitali (ne)spremnost mladih za uključivanje u razne građanske akcije za rješavanje različitih društvenih problema (Ilišin, 2006a). Ono što se u dobivenim rezultatima može uočiti jest da su mladi spremniji uključivati se u društvene i političke akcije, no što to doista u stvarnosti i čine, gdje je 68,9% mladih spremno izaći na izbore te je 51,0% mladih spremno potpisati peticiju (Ilišin, 2006a). Ove političke i društvene akcije su važne jer mladi na taj način izražavaju svoju političku volju, ali one su jedine od ponuđenih akcija koje zahtijevaju najmanje neposrednog osobnog angažmana (Ilišin, 2006a). Za sve ostale akcije spremno je znatno manje od polovice ispitanika, pri čemu ih u gotovo svim

slučajevima oko trećine ne može procijeniti jesu li spremni sudjelovati, dok većina ispitanika nije spremna na navedene akcije. Najmanje spremni, odnosno najviše nespremni ispitanici su u akcijama kao što su: davanje novčanih priloga političkim strankama (75,5% ispitanika nije spremno), pokretanje novih građanskih inicijativa ili nevladinih udruga (56,0% nije spremno), pisanje političarima (58,7% nije spremno), osobno kontaktiranje političara (54,8% nije spremno), uključivanje u rad političkih stranaka (58,0% nije spremno), organiziranje štrajka (54,4% nije spremno) (Ilišin, 2006a). Navedeni rezultati jasno pokazuju nepovjerenje spram političkih aktera, što je i čest slučaj u odnosu i mlađih i starijih osoba prema političkim institucijama (Ilišin, 2006a). U određenim tvrdnjama su pronađene statistički značajne razlike, gdje veću spremnost za izlazak na izbore pokazuju stariji i obrazovaniji ispitanici, tj. studenti i zaposlene osobe, dok spremnost na sudjelovanje u TV emisijama više iskazuju mlađi ispitanici, učenici i nezaposleni (Ilišin, 2006a). Spremnost za uključivanje u aktivnosti civilnih udruga varira jedno s obzirom na stupanj ispitanika, dakle obrazovaniji ispitanici su spremniji na ovaj način uključivanja, što znači da obrazovanje pomaže u razvoju svijesti o važnosti civilnog društva. Ove razlike među ispitanicima unutar njihove (ne)spremnosti za javni angažman rezultat su socioprofesionalnog statusa, dobi i obrazovanja te na osnovu toga može se zaključiti kako situacijske okolnosti uz obrazovne mogućnosti oblikuju i potiču građanski potencijal mladih te njihov odnos prema određenim tipovima javnog djelovanja (Ilišin, 2006a). Budući da je kod ispitanika znatno više izražena spremnost na sudjelovanje nego što je to u stvarnosti kod društvene i političke participacije, bilo je važno ispitati što ispitanici smatraju da bih potaklo na aktivnije sudjelovanje (Ilišin, 2006a). Dakle, ispitanici (54,0%) su kao mjeru koja bi ih najviše potakla na aktivnije sudjelovanje označili osnivanje klubova mladih, dok je 50% ispitanika označilo da bi ih potaklo na sudjelovanje mjeru „obraćanje mladima i uzimanje u obzir njihova mišljenja“. Treća mjera po redu jest poticanje dobrovoljnog rada (37,0%), te nakon nje slijedi uključenost u različite interesne udruge mladih (34,1%) (Ilišin, 2006a). Najmanje ispitanika mjere „Individualna uključenost u postojeće političke stranke“ (14,8% ispitanika), „Samostalne političke stranke mladih“ (14,2%) te „Smanjenje dobi potrebne za glasovanje na izborima“ (7,8%) smatra kako bi ih moglo potaknuti na aktivnije sudjelovanje (Ilišin, 2006a). Slijedi pitanje o akterima koji su važni u poticanju sudjelovanja mladih u društvu, gdje su ispitanici (40,5%) označili kako su obitelj i prijatelji ti akteri koji ih mogu najviše potaknuti na aktivnije sudjelovanje u društvu, nakon čega 14,9% ispitanika smatra obrazovni sustav važnim akterom, a 14,7% ispitanika smatra televizijom važnim akterom. Zatim slijede organizacije mladih gdje ih bitnim akterima smatra 8,2% ispitanika, te nakon njih poznate javne osobe (6,7%) te vlada (5,5%). Najniže rangirani akteri su: političke stranke (2,1%), predstavnici lokalne zajednice

(2,0%), tisak ili novine (1,8%), radio (1,1%), predstavnici županije (0,9%), internetski forumi (0,7%) te netko drugi (1,0%) (Ilišin, 2006a). Unutar istog istraživanja provedenog 2006. godine u Zagrebačkoj županiji, autori su također ispitali i najosnovniji element aktivnog građanstva – kontakt s predstavnicima lokalne vlasti, iz razloga što su smatrali da je stav ispitanika o spremnosti javnih službi na lokalnoj razini da pomognu u rješavanju određenih problema na upit građana dobar pokazatelj njihovog mišljenja o lokalnoj zajednici te njihovog povjerenja u institucije lokalne političke vlasti (Mendeš, 2006a). Autorica Mendeš (2006a) navodi kako rezultati nisu nimalo iznenađujući, gdje je 76% ispitanika izjavilo kako nije nikada kontaktiralo ni jednog predstavnika lokalne vlasti (niti je to učinio netko iz njihove obitelji). Jednom je kontaktiralo 10,4% ispitanika, dok je više puta kontaktiralo 13,6% ispitanika. „No, to je porazan podatak, uzme li se u obzir činjenica da je upravo lokalna politička vlast ta koja je građanima najbliža, najpristupačnija i ona koja će najvjerojatnije riješiti njihove svakodnevne probleme.“ (Mendeš, 2006a, str. 286). S obzirom da Europska unija funkcionira po načelu supsidijarnosti gdje poslove iz javne sfere mora obavljati ona razina vlasti koja je najbliža građanima, Mendeš (2006a) zaključuje kako demokracija na lokalnoj razini nije donijela dobre rezultate te da zabrinjava činjenica da su ovi rezultati došli iz najrazvijenije regije u Republici Hrvatskoj. Statistički značajnih razlika među ispitanicima nema, suprotno od očekivanja, što znači da je problem sistemske prirode (Mendeš, 2006a).

Istraživanje koje su 2014. godine proveli autori Kovačić i Vrbat (2014) s mladima iz Grada Zagreba, u kojem su se koristile i kvalitativne i kvantitativne metode, tražilo da se ispitanici procijene svoju političku kompetenciju te su rezultati pokazali kako većina mladih smatra da im je politička kompetencija niska ili niža te da su svjesni vlastitog nepoznavanja demokratskih procesa (Kovačić i Vrbat, 2014). Takav rezultat, dodatno je pojašnjen i intervjuima, gdje su mladi izjavili da se ne smatraju politički kompetentnim osobama, te da mladi tu političku kompetenciju izjednačavaju s političkim znanjem, dok stavove nisu prepoznali kao funkcionalnu dimenziju kompetencije (Kovačić i Vrbat, 2014). Nadalje, skoro 80% ispitanika smatra da je formalni obrazovni sustav mjesto gdje se trebaju razviti politički kompetentni građani, te da je škola ta koja mora potaknuti razvoj sposobnosti za aktivno sudjelovanje u društvu (Kovačić i Vrbat, 2014). Također, rezultati pokazuju kako mladi između formalne i neformalne političke participacije, preferiraju neformalnu, odnosno onu koja zahtjeva izrazito niski angažman mladih, a to je potpisivanje peticija, pogotovo onih *online* (Kovačić i Vrbat, 2014). Od ostalih akcija, 60% mladih označilo je da glasuje na izborima, te da sudjeluje u protestima. 43% ispitanika ne zna kome se obratiti s upitom o njihovim pravima ili problemima, dok oni koji navode da znaju, kao adresu obraćanja navode policiju. Kao

zaključak na provedeno istraživanje, osim što su mladi politički nekompetentni, zanimljivo je što oni imaju razvijene vještine za političko djelovanje, no nedostaje im informiranosti zbog koje onda ne mogu sudjelovati (Kovači i Vrbat, 2014). „Vidljivo je da mladi ne participiraju dovoljno u društvu i politici, ne poznaju institucije i normativne akte kojima su mladi u cilju djelovanja, niti znaju kako ostvariti svoja prava.“ (Kovačić i Vrbat, 2014, str. 71).

Najnovije istraživanje koje se bavilo mladima u deset zemalja jugoistočne Europe spominje pad političkog angažmana mladih u obliku pada glasovanja i stranačkog članstva, ali i zamjena formalnog političkog angažmana alternativnim sredstvima (Jusić i Lavrič, 2019). Mladi deset zemalja upitani su da procjene vlastito političko znanje, te prema njihovom mišljenju, ono je vrlo slabo, gdje samo 7% mladih iz Bugarske, a 19% mladih iz Hrvatske se slaže da puno znaju o politici (Jusić i Lavrič, 2019). Isto tako, u tim zemljama u kojima se izražava nisko političko znanje, ti mladi iskazuju i da ne razgovaraju s obitelji u politici, no pokazuju relativno zadovoljavajuću razinu sudjelovanja na izborima, i to najviše u Makedoniji (84%), i Kosovu (77%), a najmanji postotak u Sloveniji (55%) i Hrvatskoj (57%). Rezultati su pokazali kako mladi imaju vrlo malo iskustva i s ostalim alternativnim oblicima političkog angažmana, gdje je 68% ispitanika odgovorilo kako još uvijek nije potpisalo peticiju, a 70% ispitanika još uvijek nije sudjelovalo u prosvjedima te 78% ispitanika nije spremno prestati kupovati stvari/odjeću zbog ekoloških ili političkih razloga (Jusić i Lavrič, 2019). Istraživanje je pokazalo kako na navedene aktivnosti utječe dob ispitanika, gdje starija mladež ima veće iskustvo s aktivnostima poput demonstracija, prosvjeda i slično (Jusić i Lavrič, 2019). Rezultati navedenog istraživanja, konkretno za Republiku Hrvatsku, pokazuju kako mladi nisu nezainteresirani za izbore, gdje 41% mladih izašlo na prethodne izbore, 30% ispitanika nije izašlo jer nisu još uvijek imali pravo glasa, a samo 26% mladih nije glasovalo jer to nije željelo (Gvozdanić i sur., 2019). Statistički značajnih razlika među ispitanicima ima, gdje su najviše glasovali najstariji i najobrazovaniji ispitanici. Također, na pitanje da se izbori održavaju danas, izašlo i glasovalo bi 47% ispitanika, dok 36% ne bi, a 17% ispitanika je neodlučno (Jusić i Lavrič, 2019).

Dakle, iz navedenih rezultata istraživanja uočljivo je kako su mladi generalno spremniji na neformalni politički angažman, u odnosu na institucionalni, te da su mladi spremniji na oblike angažmana gdje mogu biti pasivniji, kao potpisivanje peticija te izlazak na izbore, u odnosu na one oblike angažmana koji zahtijevaju od njih mnogo aktivnosti kao organiziranje štrajka i sl. Jednako tako, svi navedeni rezultati upućuju na određenu dozu nepovjerenja mladih spram političkih stranaka, jer su općenito angažmani u političkim strankama, kao i same političke stranke kao akteri, redovito na dnu ljestvica odgovora.

6.5. *Interesi, potrebe i zadovoljstvo mladih*

Već su na samom početku spomenuti mnogi problemi s kojima se sve češće suočavaju mladi, te Bušljeta Tonković i Puđak (2021) navode kako se mladima prvo trebaju zadovoljiti njihove osnovne egzistencijalne potrebe, odnosno omogućiti zapošljavanje i riješiti stambeni problem. „Također, treba im ponuditi sadržaj ili mogućnost stvaranja sadržaja i to u obliku osiguravanja infrastrukturnih i logističkih preduvjeta za ulazak u zajednicu. U najvećoj mjeri to su javne površine i prostori za okupljanja, ustanove i centri (prije svega za sport, rekreaciju i kulturu) te organizacije civilnog društva.“ (Bušljeta Tonković i Puđak, 2021, str. 21). Tek onda, kada su im sve navedene potrebe osigurane, njihova osnovna životna egzistencija i mogućnost sadržajnog provođenja slobodnog vremena, mlade se može poticati na aktivno sudjelovanje u zajednici te na društvenu i političku participaciju (Bušljeta Tonković i Puđak, 2021). Ono što je zajedničko svim navedenim istraživanjima do sad, jest da su se sva bavila i interesima odnosno provođenjem slobodnog vremena, zadovoljstvom i potrebama mladih.

Prema Pantiću (1980; prema Ilišin, 2014) interesi se mogu definirati kao oblik vrijednosti za koje je karakteristična zaokupljenost svijesti omiljenim sadržajima i aktivnostima, a određuju ih uvjerenja koja se tiču poželjnih modela ponašanja i statusa. Interesi pridonose izgradnji identiteta pojedinca na način što utječu na ponašanje, na formiranje shvaćanja života tako što prema njima pojedinci slažu prioritete u životu, a obuhvaćaju kognitivnu, emocionalnu i ponašajnu komponentu svakoj pojedinca (Ilišin, 2014). Interesi su i bliskom odnosu, kako sa vrijednostima čovjeka, tako sa slobodnim vremenom, gdje je veći interes za određene aktivnosti i sadržaje povezan s onda većom participacijom u tim aktivnostima, pa onda i sa pozitivnijim stavom i zadovoljstvom provedenim slobodnim vremenom (Ilišin, 2014). Tako se onda, iz načina provođenja slobodnog vremena pojedinca mogu uočiti njegovi interesi, iz razloga što mu oni ispunjavaju, oplemenjuju i daju smisao slobodnom vremenu (Pantić, 1980; prema Ilišin, 2007). Prema Rojek (2010; prema Ilišin i sur., 2013) slobodno vrijeme ima posebno mjesto u socijalizaciji mladih jer se ono smatra „školom života“ koja onda pomaže pojedincu prilikom uspješne društvene integracije i participacije u građanskoj kulturi. „Kada je riječ o slobodnom vremenu mladih, očekuje se da ono bude poligon za poželjne i dugotrajne socijalizacijske učinke jer se učenje zbiva na neformalan način i u skladu s interesima mladih.“ (Ilišin i sur., 2013, str. 69). Izborom aktivnosti u slobodno vrijeme mladi se upoznaju i sa sadržajima koji nemaju direktne povezanosti uz njihovo obrazovanje, obitelj ili prijatelje. Takvim aktivnostima mladi oblikuju svoje stavove, proširuju svoj raspon znanja i vještina u skladu sa svojim interesima te grade sliku o sebi (Potočnik,

2006). Iz navedenih razloga, istraživanja slobodnog vremena mladi trebaju pomoći u otkrivanju kako oblici provođenja slobodnog vremena utječu na kompetencije i postignuća mladih za uspješnu integraciju u društvo i značajnu participaciju u javnom životu zajednice (Rojek, 2010; prema Ilišin, 2017b). No, prema Ilišin (2017b), koliko je zapravo zahtjevno svoje slobodno vrijeme provoditi na poticajne načine, pokazuju rezultati provedenih istraživanja s mladima, gdje je mladima većinom njihovo slobodno vrijeme ispunjeno aktivnostima zabave i razonode, no što je to sudjelovanjem u javnoj sferi života zajednice.

U istraživanju provedenom 2006. godine s mladima iz Zagrebačke županije, autori su ispitivali navedene interese mladih. Prvo su mladi procjenjivali stupanj vlastitog interesa među ponuđenim tvrdnjama, gdje su mladi najveći interes iskazali prema prijateljstvu i poznanstvima (85,9%), zatim zabavi i razonodi (70,6%) (Ilišin, 2006b). Najmanji interes mladi su iskazali za nacionalnu prošlost i sudbinu vlastite nacije (19,4%), vojsku i vojne stvari (9,5%) te za politiku i politička zbivanja (6,2%) (Ilišin, 2006b). Nezainteresiranost za politiku se mogla očekivati iz rezultata prijašnjih dijelova ovog istraživanja. Iz rezultata se može zaključiti da su mladi zainteresiraniji za fenomene koji spadaju pod sferu privatnosti, koji su obilježeni intenzivnim socijalnim kontaktima (Ilišin, 2006b). Nakon ispitivanja interesa mladih, autori su se bavili načinom korištenja slobodnog vremena mladih, gdje rezultati pokazuju kako, osim očekivanog gdje je na vrhu ljestvice druženje s prijateljima (76,0%), gledanje TV-a (69,3%), izlasci (60,9%), pokazuju i to da su na dnu ljestvice mladima bavljenje honorarnim radom (10,7%), bavljenje humanitarnim ili volonterskim radom (3,7%), bavljenje političkim radom (2,7%) te posjećivanje javnih tribina na posljednjem mjestu (2,3%) (Ilišin, 2006b). Ovi rezultati ponovo potvrđuju već spomenuto, gdje mladi iskazuju vrlo malen interes za javnu sferu života u društvu. Jednako tako, rezultati se povezuju i s dostupnošću određenih sadržaja i prostora u sredinama u kojima mladi žive, gdje su npr. kafići najdostupniji (Ilišin, 2006b). Na pitanje jesu li mladi zadovoljni provođenjem svojeg slobodnog vremena, te ukoliko nisu, zbog čega je to tako, te je 31,2% mladih odgovorilo kako je zadovoljno provođenjem slobodnog vremena, dok je 22,2% nezadovoljno jer im nedostaje slobodnog vremena, a 18,2 ispitanika navodi kako je nezadovoljno jer im nedostaje adekvatnih mjesta za provođenje njihovog slobodnog vremena (Ilišin, 2006b). Najzadovoljniji svojim slobodnim vremenom su najmlađi ispitanici, odnosno učenici, no oni su ujedno i najnezadovoljniji postojanjem adekvatnih prostora za druženje (Ilišin, 2006b). Autorica Ilišin (2006b) navodi kako takva mjesta podrazumijevaju i određene sadržaje što onda dovodi do organiziranog provođenja slobodnog vremena koje i je najpotrebnije mlađim dobnim skupinama (Ilišin, 2006b). Zaključno, „Postojeći način provođenja slobodnoga vremena upućuje na zaključak da je mladima zabava i razonoda njegova

dominantna funkcija, dok su sadržaji koji kultiviraju slobodno vrijeme i potencijalno više pridonose razvoju ličnosti u drugom planu.“ (Ilišin, 2006b, str. 383).

Isto istraživanje ispitivalo je mlade koje teme najčešće prate u različitim medijima, te su rezultati pokazali kako mladi najčešće prate sport (njih 50,2%), zatim vijesti o zabavi i estradi (njih 47,8%) te teme o mladima (39,6%) (Mendeš, 2006b). Mladi najmanje prate vijesti o vanjskoj politici (11,5%), Europskoj uniji (11,4%), lokalnoj politici i problemima u zajednici (9,8%), radu Vlade (8,4%), stranačkom i političkom životu (7,2%) te na posljednjem mjestu su vijesti o NATO-u i ostalim euroatlantskim organizacijama (5,8%) (Mendeš, 2006b). Navedeni rezultati su očekivani s obzirom na prijašnje rezultate istog istraživanja gdje su mladi iskazali jako mali interes za politiku i politički život. Potaknuti Nacionalnim programom za mlade iz 2003. godine u kojem je navedeno kako bi mediji za mlade potaklo mlade da iskazuju svoje probleme i ideje, autori u istraživanju u 2006. godini s mladima iz Zagrebačke županije upitali su ispitanike žele li da u njihovoj lokalnoj zajednici postoje novine za mlade koje bi oni mogli sami uređivati. Rezultati pokazuju da 52,2% mladih takve novine želi u svojoj lokalnoj zajednici, dok 11,0% mladih to ne želi (ostali ne znaju žele li ili ne) (Mendeš, 2006b). „To pokazuje potrebu mladih da ispune određeni informacijski vakuum koji očito postoji kad je riječ o temama koje se tiču mlade populacije, i to ne samo temama koje se općenito bave mladima, nego i onima koje su vezane uz lokalne, odnosno regionalne prilike i životnu situaciju mladeži.“ (Mendeš, 2006b, str. 347).

U istraživanju koje je provedeno tijekom 2004. godine na 2000 ispitanika mladih Republike Hrvatske, još jednom rezultati pokazuju kako su najzastupljenije aktivnosti mladih unutar njihovog slobodnog vremena one koje pripadaju područjima zabave i razonode, a najčešće aktivnosti su gledanje televizije i druženje s prijateljima (samo 1% ispitanika na ove aktivnosti je odgovorilo kako nikada ne participira u njima) (Ilišin, 2007). Nakon toga slijede aktivnosti slušanja glazbe te izlazaka, kao i provođenja vremena s rodbinom, a na samom dnu ljestvice stoji bavljenje honorarnim radom, odlasci na izložbe, sudjelovanje u javnim tribinama te bavljenje volonterskim ili političkim radom (Ilišin, 2007).

Slične rezultate ispitanici su iskazali i u istraživanju provedenom 2016. godine s mladima iz grada Križevaca, na pitanje koje područje ih najviše zanima, 25% mladih je odgovorilo kako ih zanima rad s ljudima, 17,61% mladih je odgovorilo kako ih zanima spor, zatim zabava i društveni život (13,64%), dok je na zadnjem mjestu aktivizam (3,98% ispitanika zanima navedeno područje) (Udruga Hera, 2016). Jednako tako, Ilišin i suradnici (2013) istraživali su slobodno vrijeme i način života mladih 2013. godine koji potvrđuju da je mladima slobodno vrijeme ispunjeno druženjima i medijskim sadržajima, dok intelektualno i fizički

zahtjevnije aktivnosti čine znatno manji dio slobodnog vremena mladih, gdje je 80% ispitanika na prvo mjesto stavilo slušanje glazbe, a 66,9% ispitanika izlazak s prijateljima, a na posljednje mjesto čitanje knjiga ili novina, koje često prakticira 26,7% mladih ispitanika. Istraživanje koje je Institut za društvena istraživanja proveo tijekom 2010. godine na 2000 redovnih studenata, također je ispitivalo interese i slobodno vrijeme mladih, gdje se ispostavilo kao i u svim prethodno navedenim istraživanjima, da su na vrhu ljestvice interesi studenata pretežno iz sfere privatnosti, odnosno prijateljstva i poznanstva, ljubav, školovanje i zabava, a na dnu ljestvice interesi iz sfere javnosti, odnosno nacionalna prošlost i sudbina vlastite nacije, vjera, politika i vojska (Ilišin, 2014). Navedene rezultate su usporedili s rezultatima prethodnih istraživanja, te su zaključili kako se hijerarhija interesa nije promijenila unutar desetak godina (Ilišin, 2014). Ilišin (2017b) prikazuje rezultate istraživanja provedenog tijekom 2013. godine, koji samo potvrđuju sve do sad prikazano, gdje mladi najčešće provode svoje slobodno vrijeme u druženju s prijateljima, u kafićima, igrajući računalne igrice te gledanjem TV-a, a najmanje odlascima na umjetničke izložbe, odlascima na javne tribine te bavljenjem političkim aktivnostima. „Pokazuje se da je “tipično” slobodno vrijeme mladih popunjeno druženjima i medijskim sadržajima te uglavnom ispražnjeno od javnog djelovanja i sadržaja tzv. elitne kulture.“ (Ilišin, 2017b, str. 301).

Način provođenja slobodnog vremena kao i interesi mladih ovise i o okolini i zajednici te o onome što njihova lokalna/regionalna zajednica nudi. S obzirom na to, vrlo je važno ispitati i potrebe mladih. Navedeno potvrđuje i autorica Bouillet (2006a) prilikom analize provedenog istraživanja od strane Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, koja naglašava kako proces organiziranja zajednice treba usmjeriti prema prioritetnim potrebama mladih kao i kreiranje socijalne politike. U određenom dijelu istraživanja, između ostalog, autori su se bavili ispitivanjem stavova mladih o službama, organizacijama i ustanovama čije bi usluge koristili s ciljem ispitivanja prioriteta u provedbi socijalne politike prema mladima (Bouillet, 2006a). Rezultati pokazuju kako bi mladi, da su im dostupne, sigurno koristili usluge različitih službi, ustanova i organizacija, gdje bi 50% mladih sigurno koristilo usluge servisa za povremeno zapošljavanje, 20% mladih bi koristilo usluge informativnog centra za mlade, klubova mladih te otvorenog učilišta, dok bi 10% mladih koristilo usluge savjetovališta za mlade (Bouillet, 2006a). No, u obzir se mora uzet i skupina mladih koja nije sigurna u korištenje navedenih usluga, gdje 40% mladih nije sigurno bi li koristilo usluge informativnog centra, savjetovališta za mlade te klubova mladih, dok 22% nije sigurno bi li koristilo usluge dispanzera za mentalno zdravlje (Bouillet, 2006a). Autorica Bouillet (2006a) zaključuje kako mladi preferiraju usluge koje pružaju konkretnu podršku kao pomoć u zapošljavanju, dok je potreba za psihosocijalnom

pomoći manje izražena te postavlja pitanje postoji li uopće u lokalnim sredinama onih mladih koji iskazuju potrebu za psihološkom pomoći (njih 10%) institucije koje im takvu pomoć mogu doista i pružiti. Na navedeno korištenje određenih institucija ponajviše utječe spol ispitanika, gdje su ispitanice spremnije koristiti savjetovališta za mlade te posebne dispanzere za mentalno zdravlje, kao i informativne centre za mlade i otvorena učilišta (Bouillet, 2006a). Ispitanice su otvorenije za traženje psihosocijalne pomoći te imaju izraženiju potrebu za dodatnim obrazovanjem, dok su studenti spremniji koristiti usluge koje nude društvenu potporu te se zaključuje da je odnos mladih prema psihosocijalnoj pomoći znatno uvjetovan njihovim predodžbama o sadržaju i metodama rada u tim ustanovama (Bouillet, 2006a). Nastavno, autori su upitali ispitanike bi li čitali omladinske ili studentske informativne novine koje bi izlazile na lokalnoj razini, te je 40,5% mladih odgovorilo da bi takve novine čitalo često, dok 43,4% mladih navodi kako bi ih čitalo, ali rijetko (Mendeš, 2006b). Za manje sredine, koje nemaju dovoljno sredstava za tiskanje omladinskih novina, rješenje pružanja informacija za mlade moglo biti u otvaranju neke vrste centra za mlade, koje bi mlade okupljalo i nudilo im zanimljive sadržaje (Mendeš, 2006b). „Takvi centri su u svijetu često korišten način da se mladi aktiviraju, te istodobno spriječe u razvijanju delikventnih ili ovisničkih navika.“ (Mendeš, 2006b, str. 353). Ispitanici su u istraživanju mogli birati sadržaj koji bi htjeli da se nudi u takvim centrima, gdje je 53,9% mladih odgovorilo kako bi htjeli da centar nudi računalne radionice, 34,6% mladih preferira internetske radionice, 34,1% mladih bi voljelo kad bi centar organizirao razne koncerte, a 33,5% mladih bi htjelo plesne večeri (Mendeš, 2006b). Najmanje mladih (njih 10%) želi da centar za mlade nudi književne večeri (Mendeš, 2006b). Statistički značajnih razlika među ispitanicima ima, gdje bi muškarci radije pohađali računalne i internetske radionice, a studenti preferiraju organiziranje koncerata, dok održavanje tribina na različite teme više interesira žene (Mendeš, 2006b).

Potrebama mladih bavila se i Udruga Hera (2016) koja je u svom istraživanju s mladima grada Križevca tražila da navedu jednu stvar koja ih kao mladu osobu najviše smeta ili im nedostaje u njihovoj lokalnoj zajednici, a na prvo mjesto ispitanici su postavili školu (34,48%), zatim nepravdu u državi (13,74%), pa alkohol i brigu za budućnost (10,35% ispitanika je za oba problema odgovorilo kako ih navedeno smeta), te nakon toga slab interes za mlade, nemogućnost putovanja, nedostatak slobodnog vremena te neadekvatna mjesta za zabavu. Kada su upitani koji sadržaji po njihovom mišljenju nedostaju u Križevcima, 37,60% mladih je odgovorilo kako im nedostaje kino, 17,36% mladih je odgovorilo kako im nedostaje centar za mlade, 14,87% nedostaje kazalište, 12,39% nedostaje rekreacijski centar dok su ostali odgovori još park, igralište, bazen te nešto drugo (Udruga Hera, 2016).

S navedenim se slaže i autorica Ilišin (2017b) koja navodi kako mladima životi nisu ograničeni samo na domenu zabave i razonode, kako bi se moglo zaključiti prema rezultatima istraživanja njihovog interesa, već mladi iskazuju potrebu za osnivanjem centara za mlade u kojima bi se mogli informirati o javnom životu, učiti te sudjelovati u raznim aktivnostima. Rezultati pokazuju kako tri četvrtine ispitanika smatra da bi svako veće mjesto trebalo imati višenamjenski centar za mlade, a što se sadržaja tiče, ponajviše bi koristili usluge informiranja u području obrazovanja, zapošljavanja i slično (76,6%), zatim usluge različitih savjetovališta za mlade (74,0%), usluge smještaja za mlade (67,9%), računalne radionice (67,6%) te sudjelovali u raznim tribinama o aktualnim temama društva i mladih (65,6%). Sve ostale usluge su također rezultirale velikim zanimanjem ispitanika, gdje je najmanji postotak ispitanika (54,2%) zainteresirano za književne večeri, što nije loš rezultat jer se radi više od polovice ispitanika (Ilišin, 2017b).

S obzirom na iskazane potrebe mladih, autori su ispitivali i zadovoljstvo mladih različitim aspektima života u njihovoj lokalnoj zajednici. Rezultati istraživanja provedenog na mladima Zagrebačke županije 2006. godine pokazuju kako je životom u mjestu boravka zadovoljno gotovo 60% mladih, a 16% mladih na to pitanje je odgovorilo kako je nezadovoljno te autorica Bouillet (2006b) pretpostavlja kako se ti mladi suočavaju s otežavajućim životnim okolnostima unutar svoje zajednice. Na pitanje koliko su njihove lokalne sredine privlačne za život mladima, trećina ispitanika je neodlučna, dok trećina ispitanika procjenjuje da je njihova lokalna sredina mladima neprivlačna, a zadnja trećina smatra kako je njihova lokalna sredina privlačna za život mladima (Bouillet, 2006b). Sljedeće ispitano jest i stav mladih o budućem životu u svojem mjestu, gdje su rezultati pokazali kako dvije trećine ispitanika je zadovoljno svojim mjestom te ga ne planiraju promijeniti u budućem životu (Mendeš, 2006). No 20,7% ispitanika je odgovorilo kako bi se preselilo u neko drugo mjesto u istoj regiji, dok bi se 8,9% preselilo u drugu državu (Mendeš, 2006). U svom mjestu bi više ostali muškarci te zaposleni ispitanici, a u neko drugo mjesto u regiji bi se više preselile djevojke, a u drugu državu bi se više preselili muškarci te učenici i nezaposleni (Mendeš, 2006). Indikatori kvalitete života mladi u svojim lokalnim zajednicama su zadovoljstvo međuljudskim odnosima u socijalnoj mreži, zadovoljstvo rezidencijalnim statusom te procjena privlačnosti mjesta za život mladima (Bouillet, 2006b). Zadovoljstvo mladih svojim mjestom boravka određeno je subregijom u kojoj žive, rezidencijalnim statusom, dobi mladih te procjenom privlačnosti mjesta za život mladima (Bouillet, 2006b).

Već je mnogo puta naglašavano kako je u tijelima vlasti u Hrvatskoj minimalan broj mladih, a još jasniju sliku slabe uključenosti mladih u društvenopolitički život daju slab interes mladih, izborna apstinencija te općenito niska participacija (Ilišin, 2006a). S obzirom na to, ispitanike se ispitalo koliko su zadovoljni (ne)sudjelovanjem mladih u društvenopolitičkom životu. 54,4% ispitanika je odgovorilo kako niti nije zadovoljno, niti je zadovoljno, što pokazuje njihovu nezainteresiranost za pitanje utjecaja mladih, dok je 36,1% mladih izrazito nezadovoljno ili nezadovoljno sudjelovanjem mladih (Ilišin, 2006a). Pretpostavlja se da su zadovoljni (9,5%) oni koji su i sami društveno i politički aktivni, a statistički značajne razlike među ispitanicima po pitanju zadovoljstva nema (Ilišin, 2006a). S obzirom na već spomenutu slabu participaciju mladih u političkim institucijama i procesima, Ilišin (2006a) je ispitala razloge političke neaktivnosti kod mladih. S većinom stavova se većina mladih slaže, gdje se 66,4% mladih slaže da je mladima politika dosadna te da ih mnogo više zanimaju druge stvari, dok se s izjavom da mladi smatraju da je politika nepoštena i zato ne žele sudjelovati u tome, slaže 63,0% ispitanika (Ilišin, 2006a). Ova slaganja upućuju na to da se mladi svjesno i namjerno marginaliziraju od bavljenja politikom. Nadalje, 54,4% ispitanika smatra da su mladi zaokupljeni egzistencijalnim problemima te nemaju vremena za politiku, 52,8% ispitanika smatra da stariji nemaju dovoljno povjerenja u mlade kako bi se mladi počeli baviti politikom, dok 52,6% ispitanika smatra da se politički akteri ne bave dovoljno problemima mladih te da sama politička aktivnost mladih ne bi ništa promijenila (Ilišin, 2006a). Ovim nalazom mladi ukazuju na postojanje barijera koje postavljaju stariji spram mladih te na zanemarivanje problema mladih (Ilišin, 2006a).

Udruga Hera (2016) je svoje ispitanike upitala što oni smatraju da bi trebalo promijeniti kako bi mladi u Križevcima bili sretni i zadovoljni, te su im ispitanici odgovorili da bi trebalo: uvesti nova radna mjesta, bolje mogućnosti za nastavak školovanja, veće životne standarde te bolju ekonomsku situaciju, bolju ponudu mjesta za izlaske, više kulturnih i sportskih sadržaja, uključivanje mladih u javni život lokalne zajednice te kvalitetniji javni resursi i bolju infrastrukturu.

7. CIVILNI ANGAŽMAN MLADIH NA OTOKU KRKU

Otok Krk je otok u Kvarnerskom području Jadranskog mora. Po površini je drugi najveći otok u Republici Hrvatskoj od 405,22 km² (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021). Otok Krk pripada Primorsko-goranskoj županiji te je s kopnom spojen mostom. Otok Krk ima 15 naselja smještenih na obali te 53 naselja smještenih u unutrašnjosti otoka (Hamzić, 2019). S obzirom na to, otok Krk je najnapučeniji hrvatski otok s najvećim brojem naselja (Hamzić, 2019). Na otoku se nalazi sedam jedinica lokalne samouprave, odnosno šest općina (Općina Omišalj, Općina Malinska-Dubašnica, Općina Punat, Općina Baška, Općina Vrbnik te Općina Dobrinj) i Grad Krk. Budući da je glavna gospodarska grana otoka Krka turizam, ima pogodne klimatske uvjete, koje karakteriziraju umjereno toplu, vlažnu klimu s vrućim ljetima (Hamzić, 2019). Na razvoj i promjene naseljenosti Krka veliki su utjecaj imala društveno-geografska obilježja, gdje najvažnija spadaju pod razvoj industrije, prometa i turizma, urbanizacije te suburbanizacije grada Rijeke (Hamzić, 2019).

Posljednji popis stanovništva koji je proveden 2021. godine trenutno je djelomično prikazan, te prema njemu populacija otoka Krka iznosi 20.019 stanovnika (Državni zavod za statistiku, 2021). Uočava se lagani porast broja stanovnika s obzirom na 2011. godinu. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine populacija otoka Krka sveukupno iznosi 19.374 stanovnika, od kojih stanovnika u Gradu Krku ima 6281, Općina Baška ima 1647 stanovnika, Općina Dobrinj 2087 stanovnika, Općina Malinska-Dubašnica 3143 stanovnika, Općina Omišalj 2983 stanovnika, Općina Punat 1973 stanovnika te Općina Vrbnik 1260 stanovnika (Državni zavod za statistiku, 2011). U Gradu Krku od 6281 stanovnika, njih 1139 je u dobi od 15. do 29. godine. U Općini Malinska-Dubašnica od sveukupno 3134 stanovnika, mladih u dobi između 15. i 29. godine ima 518. U Općini Omišalj mladih ima sveukupno 677 u dobi od 15.-29. godine života. Općina Punat ima 317 mladih osoba u dobi od 15. do 29. godine života. U Općini Baška živi 213 mladih osoba, dok u Općini Vrbnik živi 199 mladih osoba, a u Općini Dobrinj 318 mladih osoba (Državni zavod za statistiku, 2011). Unatoč tome što je u usporedbi s prijašnjim popisima stanovništva, otok Krk zabilježio blagi porast sveukupnog stanovništva, prema prethodnim brojkama uočljivo je kako je mlado stanovništvo otoka Krka u manjini. Mogući razlog tomu jest taj što otok Krk nema jasno vidljive politike usmjerene prema mladom stanovništvu te tako ne pruža mladim ljudima dovoljno mogućnosti za napredak i sudjelovanje u društvu.

Analizom internetskih stranica općina otoka Krka, uočljivo je kako postoji mnogo sportskih te kulturnih udruga, na razni svih općina, no po društvenim i humanitarnim udrugama

najviše se ističe sam Grad Krk. U Općini Malinska-Dubašnica, uz karnevalsku udrugu, djeluje Udruga Termen s ciljem aktiviranja mladih na svim društvenim razinama (Općina Malinska-Dubašnica, 2021). U Općini Omišalj, prema informacijama od same Općine¹, uz karnevalsku udrugu, vidljive su Udruga Obitelj za mlade te Udruga za terapijsko jahanje “Moj prijatelj“, a do nedavno je djelovao i Klub mladih Omišalj, no navode kako su njihove aktivnosti unazad nekoliko godina minimalne. Jednako tako, stupanjem u kontakt s Općinom Omišalj, može se saznati kako se nekoliko puta raspisivao natječaj za osnivanje Savjeta mladih, no zainteresiranih nije bilo. U Općini Dobrinj, pregledavanjem internetske stranice općine, postoje samo karnevalske te kulturne udruge (Općina Dobrinj, 2020)². Pregledavanjem mrežne stranice Općine Punat, naveden je stariji popis od oko 15 udruga (upitno je koliko je udruga još uvijek aktivno), koje su većinom kulturne i poljoprivredne, a ističe se jedna udruga za mlade „Društvo mladih Fenix“ kao udruga koja za cilj ima poboljšati kvalitetu života mladih na otoku Krku (Općina Punat, 2014). Općina Vrbnik svoje stanovnike potiče na udruživanje i osnivanje udruga nudeći im Dane otvorenih vrata udruga s ciljem građanima i široj javnosti prikazati programe i projekte koji su od interesa za opće dobro koje provode udruge u Republici Hrvatskoj (Općina Vrbnik, 2021). No pretraživanjem mrežne stranice Općine Vrbnik, nisu vidljive udruge koje djeluju unutar navedene općine. Općina Baška na svojoj mrežnoj stranici prikazuje nekoliko aktivnih udruga, no većinom su to kulturna društva i poljoprivredne udruge (Općina Baška, 2020a). Navedeno je dodatno potvrđeno stupanjem u kontakt s predstavničkim tijelima Općine Baška³, te su naveli kako postoji Savjet mladih Općine Baška, koji je konstituiran 2019. godine te je u 2021. godini brojao pet članova. Na mrežnoj stranici općine, osim raspisanog natječaja 2021. godine, nisu navedene nikakve informacije o samom radu Savjeta mladih (Općina Baška, 2020b). Sam Grad Krk ima zabilježeno mnogo udruga na njihovoj mrežnoj stranici, gdje su udruge raščlanjene prema kategorijama: socijalno-humanitarna udruženja, udruženja u kulturi, udruženja u tehničkoj kulturi, udruženja u poljoprivredi, sportska udruženja. Može se uočiti kako su mnoge udruge koje su navedene na popisu udruga Grada Krka, smještene u raznim mjestima otoka, kao što su Punat, Malinska, Njivice i sl. Pod socijalno-humanitarnim udruženjima navedene su mnoge udruge unutar koji mladi pojedinci imaju mogućnost volontirati, ali i biti aktivni članovi. Unutar kategorije o kulturnim udrugama, osim mnogih

¹ Informacije su dobivene na dan 21. siječnja 2021. odgovaranjem Općine Omišalj putem *e-maila* na zaprimljen dopis od strane autorice diplomskog rada.

² Predstavnicima Općine Dobrinj je također poslan dopis putem *e-maila* o postojanju ostalih udruga, no predstavnici nisu odgovorili.

³ Informacije su dobivene na dan 2. veljače 2021. godine odgovaranjem Općine Baška putem *e-maila* na zaprimljen dopis od strane autorice diplomskog rada.

plesnih i pjevačkih udruga, kao i folklornih skupina i karnevalskih udruga, ističu se i Udruga Kreativni Krk koja se bavi organizacijom glazbenih festivala, likovnih izložbi, tribina i predavanja na razne teme kao i glazbeno-edukativne radionice (Grad Krk, 2021). Proučavanjem navedenih udruga, uočeno je da su neke od njih prestale s radom, ali općeniti zaključak jest da je mladima na izbor ponuđen velik broj udruga. Grad Krk je osnovao Savjet mladih Grada Krka 2014. godine, no uočena je nezainteresiranost mladih za sudjelovanje u Savjetu mladih budući da se 2020. godine natječaj za kandidate Savjeta mladih morao ponoviti zbog nepopunjene kvote (Trinajstić, 2020).

Kada se govori o civilnom angažmanu mladih na otoku Krku, kao što je već i navedeno, znanstveno-istraživačkih radova na tu temu nema. Budući da navedena tema do sada nije bila istraživana, nemoguće je izdvojiti činjenice ili ključne informacije o civilnom angažmanu na otoku Krku. U tom smislu, budući da se rad temelji na istraživanju civilnog angažmana mladih otoka Krka, doprinijet će upotpunjavanju informacija koje nedostaju jer će prikazati aktualno stanje sudjelovanja mladih u svojoj lokalnoj zajednici.

8. METODOLOŠKI OKVIR

8.1. Ciljevi istraživanja i temeljno i specifična istraživačka pitanja

Proučavanjem internetske stranice Grada Krka, uočava se kako se na zadnji poziv na sudjelovanje u Savjetu mladih Grada Krka 2020. godine odazvalo vrlo malo mladih ljudi te se navedeni poziv morao ponovno objaviti (Trinajstić, 2020). Daljnjim proučavanjem znanstvene literature kao i rezultati rezultati prethodnih istraživanja koja su provedena na uzorku mladih iz cijele Hrvatske, pokazalo se kako su mladi relativno slabo zainteresirani za sudjelovanje u društvenom i političkom životu svoje zajednice (Gvozdanović i sur., 2019). Ilišin (2006a) navodi kako se mladi distanciraju od institucionalne politike, što rezultira manjim interesom za politiku, slabijim izlaskom na izbore, rjeđim uključivanjem u rad političkih stranaka što onda rezultira time da su mladi potencijalno izloženiji i podložniji raznim oblicima političke manipulacije. No pozitivna strana takve distance od institucionalne politike je ta što su mladi onda aktivniji u izvaninstitucionalnim oblicima političkom djelovanja, no Ilišin (2006a) navodi kako su i u tom području rjeđe uključeni mlađi građani od onih starijih. No, da bi mladi ispunili sva društvena očekivanja, Ilišin i Spajić Vrkaš (2017a) navode kako bi se trebalo raditi na kontinuiranom razvoju postojećih kapaciteta i potencijala mladih gdje bi im se omogućilo ispunjavanje njihovih vlastitih očekivanja kako bi postali odgovorni i učinkoviti građani. Zbog svega navedenog, cilj ovog istraživanja jest: steći uvid u civilni angažman mladih otoka Krka u svojoj lokalnoj zajednici, s naglaskom na njihove potrebe, interese i perspektive.

Iz navedenog proizlazi temeljno istraživačko pitanje, koje glasi: *Jesu li, koliko i na koji način mladi otoka Krka civilno angažirani u svojoj lokalnoj zajednici te kakve su potrebe, interesi i perspektive mladih otoka Krka u kontekstu lokalne zajednice?*

S obzirom na temeljno istraživačko pitanje, specifična istraživačka pitanja glase:

1. *Što nam istraživanje govori o statusu volontiranja među mladima otoka Krka?*
2. *Koje su osnovne karakteristike volonterskih aktivnosti u koje se mladi otoka Krka rado uključuju te što ih motivira na volontiranje?*
3. *Kako mladi otoka Krka percipiraju članstvo u udrugama svoje lokalne zajednice te što ih motivira na članstvo?*
4. *Koja je motivacija mladih i interes za angažmanom mladih otoka Krka u Savjetu mladih otoka Krk?*

5. *Kakve su izborne navike mladih otoka Krka?*
6. *Što mladi otoka Krka misle o aktivnostima za mlade u svojoj lokalnoj zajednici?*
7. *Koje su potrebe mladih otoka Krka?*

8.2. *Varijable i uzorak istraživanja*

S obzirom na cilj istraživanja, nezavisne varijable u ovom istraživanju čine: spol ispitanika, dob ispitanika te mjesto stanovanja ispitanika. Zavisne varijable istraživanja čine: volontiranje, članstvo u udrugama, članstvo u Savjetu mladih otoka Krka, izlazak na izbore, nestranačke političke akcije mladih, interesi mladih te njihova percepcija potreba mladih otoka Krka.

U ovom istraživanju sudjelovalo je sveukupno 77 ispitanika, od čega 34 muškog spola (44,2%), a 43 ženskog spola (55,8%) (Tablica 3).

<i>SPOL</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Muški</i>	34	44,2
<i>Ženski</i>	43	55,8
<i>UKUPNO</i>	77	100,0

Tablica 3. Struktura ispitanika s obzirom na spol

Dob je u anketnom upitniku bila podijeljena u tri skupine: 18-19, 20-24, 25-30. Od 77 ispitanika, 8 ispitanika (10,4%) je u dobi od 18 do 19 godina, 28 ispitanika (36,4%) je u dobi od 20 do 24 godine te 41 ispitanik (53,2%) je u dobi od 25 do 30 godina (Tablica 4).

<i>DOB</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>18-19</i>	8	10,4
<i>20-24</i>	28	36,4
<i>25-30</i>	41	53,2
<i>Ukupno</i>	77	100,0

Tablica 4. Struktura ispitanika s obzirom na dob

S obzirom na mjesto prebivališta/boravišta, 46 ispitanika (59,7%) na otoku Krku ima samo prebivalište, 2 ispitanika (2,6%) na otoku Krku ima samo boravište, dok 29 ispitanika (37,7%) na otoku Krku ima i prebivalište i boravište (Tablica 5).

Na otoku Krku imaš:	<i>f</i>	%
Prebivalište	46	59,7
Boravište	2	2,6
Oboje	29	37,7
UKUPNO	77	100,0

Tablica 5. Struktura ispitanika s obzirom na mjesto stanovanja

Struktura ispitanika s obzirom na pripadnost lokalnim samoupravama podijeljena je na način da 12 ispitanika (15,6%) pripada Općini Omišalj, 27 ispitanika (35,1%) pripada Općini Malinska-Dubašnica, Gradu Krku pripada 19 ispitanika (24,7%), Općini Punat pripada 6 ispitanika (7,8%), Općini Baška 3 ispitanika (3,9%), 3 ispitanika pripadaju Općini Vrbnik (3,9%) te Općini Dobrinj pripada 7 ispitanika (9,1%) (Tablica 6).

LOKALNA SAMOUPRAVA	<i>f</i>	%
Općina Omišalj	12	15,6
Općina Malinska-Dubašnica	27	35,1
Grad Krk	19	24,7
Općina Punat	6	7,8
Općina Baška	3	3,9
Općina Vrbnik	3	3,9
Općina Dobrinj	7	9,1
UKUPNO	77	100,0

Tablica 6. Struktura ispitanika s obzirom na pripadnost lokalnim samoupravama otoka Krka

43 ispitanika (55,8%) je navelo kako je zaposleno kod drugog poslodavca, 19 ispitanika (24,7%) pripadaju skupini studenata, 6 ispitanika (7,8%) je učenika, zaposleno u svojoj firmi ili obrtu je 6 ispitanika (7,8%), dok je nezaposlenih 3 ispitanika (3,9%) (Tablica 7).

<i>ZAPOSLENJE</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>učenik/ca</i>	6	7,8
<i>student/ica</i>	19	24,7
<i>nezaposlen/a</i>	3	3,9
<i>zaposlen/a u svojoj firmi/obrtu</i>	6	7,8
<i>zaposlen/a kod drugog poslodavca</i>	43	55,8
<i>UKUPNO</i>	77	100,0

Tablica 7. Struktura ispitanika s obzirom na radni status

U svrhu prikupljanja podataka, kontaktirali su se Srednja škola „Hrvatski kralj Zvonimir“ Krk, portal Otok Krk koji je podijelio anketni upitnik na svoju internetsku stranicu kao i na društvene mreže te razni mladi pojedinci otoka Krka koji su širili dalje vijest o istraživanju putem mrežnih stranica. Anketni upitnik bio je javan dva tjedna, te je prikupljanje podataka predstavljalo određen izazov, budući da je anketa opširna i duga. Sam uzorak od 77 ispitanika nije dovoljan da bi se rezultati istraživanja mogli generalizirati, s obzirom na prijašnje navode o broju mladih stanovnika u dobi od 15.-29. godine na otoku Krku iz popisa stanovništva u 2011. godini.

8.3. Instrument i metoda istraživanja

Budući da se radi o kvantitativnom istraživanju, istraživačka metoda koja se koristila za prikupljanje podataka bio je anketni upitnik. Anketni upitnik (Prilog 1) proveo se *online* putem iz razloga što je u tijeku njegova provođenja trajala pandemija uzrokovana *SARS-CoV-2* virusom koja je onemogućavala fizički kontakt s nepoznatim osobama, ali i ekonomičnost provođenja *online* putem. Anketni upitnik razvijen je kombiniranjem već postojećih validiranih instrumenata koji su korišteni u ranijim istraživanjima koja su se bavila sličnom tematikom. Anketni upitnik sastojao se od 126 pitanja podijeljenih na osam glavnih dijelova te prostora za dodatne komentare:

- Opći podaci o ispitaniku
- Volontiranje mladih otoka Krka
- Članstvo u organizacijama civilnog društva i aktivno sudjelovanje u aktivnostima udruge mladih otoka Krka
- Organizacije i institucije za mlade
- Izlazak na izbore i nestranačke političke akcije mladih otoka Krka
- Zadovoljstvo mladih otoka Krka
- Interesi mladih otoka Krka
- Potrebe mladih otoka Krka

Na samom početku anketnog upitnika nalazi se kratak opis cilja istraživanja, predviđeno vrijeme ispunjavanja upitnika te informacije o anonimnosti i mogućnosti odustajanja od ispunjavanja upitnika. Jednako tako, prije svake skupine pitanja navedena je kratka uputa o načinu rješavanja te skupine pitanja. Prvi dio anketnog upitnika odnosi se na opće podatke ispitanika, te on između ostalog obuhvaća i nezavisne varijable kao spol, dob i mjesto stanovanja ispitanika. Središnji dio anketnog upitnika nastao je korištenjem već postojećih validiranih anketnih upitnika koji su korišteni u već ranijim istraživanjima slične tematike gdje je dio pitanja doslovno preuzet, a ostatak pitanja je preuzet i djelomično prilagođen cilju navedenog istraživanja. Spomenuti anketni upitnici koristili su se u istraživanjima Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu: *Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije* (Ilišin, 2006c) i *Generacija osujećenih – Mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća* (Ilišin i Spajić Vrkaš, 2017b). Navedeni instrumenti korišteni u navedena dva istraživanja konstruirana su korištenjem već prethodno razvijenih i primijenjenih instrumenata u dvama prethodnim istraživanjima, tako da je instrument valjan i validiran. Većina tvrdnji iz navedenih instrumenata u anketnom upitniku doslovno je prenesena. Ostala dva anketna upitnika koja su se koristila jesu: *Civic Measurement Models: Tapping Adolescents' Civic Engagement* (Flanagan, Syvertsen i Stout, 2007)⁴ i *Youth civic and character measures toolkit* (Syvertsen, Wray-Lake i Metzger, 2015)⁵. Oba instrumenta izrađena su od strane autora te su prošla pilot istraživanje i samim time su validirana. Navedeni instrumenti korišteni su u anketnom upitniku kao inspiracija. Završni dio anketnog upitnika sastojao se od niza pitanja otvorenog tipa, koja su osmišljena po uzoru na korišteni anketni upitnik u

⁴ Za korištenje navedenog upitnika zatražilo se i dobilo dopuštenje putem maila od autora.

⁵ Za korištenje navedenog upitnika zatražilo se i dobilo dopuštenje putem maila od autora.

istraživanju mladih grada Križevaca: *Istraživanje o interesima, potrebama i društvenoj uključenosti mladih u Gradu Križevcima- Zajedno za mlade* (Udruga Hera, 2016).

8.4. *Prikupljanje, obrada i analiza podataka*

Prikupljanje podataka se odvijalo tijekom listopada 2021. godine. Poziv na sudjelovanje u istraživanju poslan je elektroničkom poštom, gdje se kontaktiralo mrežne stranice otoka Krka i općina posebno te srednju školu kao i autorici poznate mlade ljude diljem otoka Krka.

Za obradu podataka dobivenih ranije opisanim anketnim upitnikom (Prilog 1) koristile su se metode kvantitativne analize te su se prikupljeni su podaci obrađivali uz pomoć IBM SPSS 27.0 programa. Korištene metode prilikom obrade podataka bile su univarijatne i bivarijatne statističke metode, gdje su univarijatne korištene za računanje frekvencija, postotaka, mjera centralne tendencije i varijabilnosti na varijablama (metode deskriptivne statistike), dok su bivarijatne korištene za utvrđivanje statistički značajnih razlika s obzirom na navedene nezavisne varijable. U svrhu utvrđivanja statistički značajnih razlika koristili su se t-test za nezavisne uzorke s obzirom na spol, a za utvrđivanje statistički značajnih razlika s obzirom na preostale nezavisne varijable koristila se jednosmjerna analiza varijance za nezavisne uzorke (ANOVA).

8.5. *Etičke implikacije istraživanja*

Anketni upitnik korišten u ovom istraživanju bio je potpuno anonimno te se za njegovo ispunjavanje nije tražilo od ispitanika navođenje njihovih osobnih podataka (ime i prezime, datum rođenja). U uvodnim riječima anketnog upitnika ispitanicima se naglasila mogućnost odustajanja od ispunjavanja u svakom trenutku kao i pojašnjenje svrhe istraživanja. Podaci koji su prikupljeni navedenim istraživanjem korišteni su isključivo za potrebe ovog diplomskog rada, a dostupni su samo autoru rada.

9. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

9.1. *Volontiranje*

Prvi niz pitanja u anketnom upitniku odnosio se na temu volontiranja. Rezultati istraživanja pokazuju da je od ukupnog uzorka manje od jedne trećine mladih volontiralo u svojoj zajednici u protekle tri godine (32,5%), dok ih značajno više (57,1%) nije uopće to iskustvo imalo. Nije utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na spol, dob i mjesto stanovanja ispitanika i njihovo sudjelovanje u volonterskim aktivnostima. S obzirom da je volontiranje važan dio civilnog angažmana (Offe i Fuchs, 2002; prema Ilišin, Bouillet, Gvozdanović i Potočnik, 2013) od kojeg imaju koristi i zajednica i pojedinac, podatak da je manje od polovice ispitanika sudjelovalo u volonterskim aktivnostima svoje lokalne zajednice, pokazuje kako je volontiranje nedovoljno rašireno među mladima, odnosno da mladi otoka Krka nisu dovoljno uključeni u volonterski rad unutar svoje lokalne zajednice. Ilišin i suradnici (2013) su dobili slične rezultate, gdje je u 2013. godini u volonterskim aktivnostima sudjelovalo samo 13% mladih Republike Hrvatske. Jednaki poražavajući rezultati pokazali su se i 2010. godine, gdje su autori Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu zaključili kako 67,9% mladih koji su sudjelovali u istraživanju nije nikad imalo iskustvo u volontiranju (Gvozdanović, 2014). Sukladno dobivenim rezultatima, istraživanje koje je provedeno s deset zemalja jugoistočne Europe 2018. pokazalo je kako 64% ispitanika nikada nije sudjelovalo u volonterskim aktivnostima, dok ih je u takvim aktivnostima sudjelovalo samo 13% (Jusić i Lavrič, 2019). S obzirom da se volontiranjem stječu znanja i vještine koje su od koristi u budućem profesionalnom radu i životu, ali se i razvija osjećaj solidarnosti, iznimno je važno da lokalna zajednica potiče mlade na takve aktivnosti.

Analiza vrste volonterskih aktivnosti u koje su se ispitanici uključivali u posljednje tri godine pokazuje da je najveći udio mladih (24,2%) pomogao osobama s posebnim potrebama ili starijim osobama, dok je nešto manje (18,2%) sudjelovalo u javim radovima u lokalnoj zajednici te 18,2% u organizaciji kulturnih događaja, dok je 15,2% ispitanika volontiralo je u organizaciji sportskih događaja. Razlog zbog kojeg je najveći broj ispitanika označio da se bavio volonterskim radom pomoći starijima/ osobama s posebnim potrebama može se pronaći i u suradnji koju svake godine ostvaruje Srednja škola Hrvatski kralj Zvonimir u Krku, koja u svojim godišnjim planovima i programima svake godine ima navedenu suradnju s Domom umirovljenika Mali Kartec u Krku (Srednja škola Hrvatski kralj Zvonimir, 2021). I u istraživanju 2013. godine s mladim ispitanicima na razini Hrvatske, najveći broj ispitanika koji

se volontirao, bavio se aktivnostima pomaganja osobama s posebnim potrebama ili starijim osobama (Ilišin i sur., 2013). Ostale aktivnosti vrlo su malo zastupljene među ispitanicima, što ukazuje da su ispitanici skloniji neformalnim oblicima volontiranja, po čemu se može zaključiti da je kod ispitanika razvijeniji osjećaj altruizma (Ilišin i sur., 2013), što pokazuju i rezultati istraživanja 2018. godine provedenog s deset zemalja jugoistočne Europe gdje u Makedoniji i Sloveniji većina ispitanika koja je volontirala, priklanjala se neformalnim oblicima volontiranja (Jusić i Lavrič, 2019).

Analizom motivacije na volontiranje, utvrdilo se kako ispitanici najvećom motivacijom smatraju predanost pomaganju drugima⁶, želju za društvenim angažmanom⁷ te želju za rješanjem konkretnog problema⁸ (Tablica 8). Najmanjom motivacijom, ispitanici koji su volontirali, smatraju vjerska uvjerenja⁹, želju da se upozna potencijalne buduće poslodavce¹⁰ te obiteljsku tradiciju¹¹ (Tablica 8). Nije utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na spol, dob i mjesto stanovanja ispitanika i njihove motivacije na volontiranje. Rezultati istraživanja provedenog 2013. godine pokazalo je jednake rezultate, gdje su ispitanici naveli kako im je najveća motivacija za volontiranjem bila predanost pomaganju drugima, želja za društvenim angažmanom i želja za konkretnim rješanjem nekog problema. Najmanja motivacija ispitanicima u 2013. godini bila je iz društvenopolitičkih razloga i iz vjerskih uvjerenja (Ilišin i sur., 2013). Kao što su autori zaključili u prethodnom istraživanju, i na temelju trenutnih rezultata može se zaključiti kako volontiranje općenito nije rašireno među mladima, no kod onih pojedinaca koji volontiraju, motivacija za to volontiranje je altruističke prirode, odnosno želja za činjenjem dobrih djela (Ilišin i sur., 2013). Označivši kao najmanju motivaciju želju da se upozna potencijalne buduće poslodavce može ukazivati na problem neuočavanja koristi i dobrobiti koje volontiranje ima za pojedince i njihov budući profesionalni život.

<i>Što te je motiviralo na volonterski angažman u posljednje tri godine?</i>	<i>Nije me motiviralo f(%)</i>	<i>Niti me motiviralo, niti me nije motiviralo f(%)</i>	<i>Motiviralo me f(%)</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
<i>Predanost pomaganju drugima</i>	2 (5,6)	5 (13,9)	29 (80,6)	2,75	0,554

⁶ (M=2,75; SD=0,554)

⁷ (M=2,63; SD=0,675)

⁸ (M=2,45; SD=0,760)

⁹ (M=1,73; SD=0,902)

¹⁰ (M=1,83; SD=0,910)

¹¹ (M=1,92; SD=0,862)

<i>Želja za društvenim angažmanom</i>	4 (10,5)	6 (15,8)	28 (73,7)	2,63	0,675
<i>Želja za rješanjem konkretnog problema</i>	6 (15,8)	9 (23,7)	23 (60,5)	2,45	0,760
<i>Želja da se profesionalna znanja prenesu u praksu</i>	10 (27,8)	7 (19,4)	19 (52,8)	2,25	0,874
<i>Želja za stjecanjem novih prijatelja</i>	6 (18,9)	15 (40,5)	15 (40,5)	2,22	0,750
<i>Društvena i politička uvjerenja</i>	13 (36,1)	6 (16,7)	17 (47,2)	2,11	0,919
<i>Obiteljska tradicija</i>	15 (40,5)	10 (27,0)	12 (32,4)	1,92	0,862
<i>Želja da se upozna potencijalne buduće poslodavce</i>	18 (50,0)	6 (16,7)	12 (33,3)	1,83	0,910
<i>Vjerska uvjerenja</i>	21 (56,8)	5 (13,5)	11 (29,7)	1,73	0,902

Tablica 8. Prikaz motivacije na volonterski angažman u posljednje tri godine

Ispitujući aktivnost ispitanika koji su volontirali, odnosno koliko vremena su proveli odrađujući volonterske aktivnosti, 20,6% ispitanika je odgovorilo kako je volontiralo između dva do četiri sata tjedno, dok je 17,6% odgovorilo kako je volontiralo 5 i više sati tjedno, a ostatak ispitanika (njih 50%) nije znalo procijeniti. S obzirom da se radilo o tjednoj satnici, ispitanici koji su se bavili volonterskim aktivnostima relativno su bili aktivni prilikom svoga dobrovoljnog rada.

9.2. Članstvo u organizacijama civilnog društva i aktivno sudjelovanje u aktivnostima udruge

Sljedeći niz pitanja odnosio se na članstvo ispitanika u organizacijama civilnog društva, odnosno udrugama. Rezultati istraživanja pokazuju kako više od polovice ispitanika (53,3%) nije član niti jedne udruge, dok se 16,9% planira učlaniti u neku udruhu. Od ostalih ispitanika, 27,3% ispitanika članom je jedne organizacije civilnog društva/udruge, dok je 15,6% ispitanika članom više organizacija civilnog društva/udruga. S obzirom da, kao što je već i navedeno, otok

Krk ima mnogo kulturnih udruga, folklornih, karnevalskih udruga i sportskih klubova, dobiveni rezultati su veoma loši. Članstvo u organizacijama civilnog društva veoma je važan dio demokracije zbog toga što omogućavaju pojedincima da iskažu svoje zahtjeve i mišljenja te potaknu neku promjenu u društvu na način da utječu na vlast i na njihovo donošenje odluka (Brett, 2017). Sukladno dobivenim rezultatima mladih otoka Krka, i u istraživanju koje je provedeno 2018. godine s mladima iz deset zemalja jugoistočne Europe, pokazalo je kako 64% mladih nije uopće sudjelovalo ni u jednoj organizaciji civilnog društva (Jusić i Lavrič, 2019). Konkretno za Republiku Hrvatsku, rezultati istog istraživanja pokazali su kako 74% mladih nije nikad sudjelovalo u aktivnostima organizacija civilnog društva (Gvozdanović i sur., 2019). Kako sudjelovanje u raznim udrugama može poslužiti mladima kao alat za stjecanje dodatnih vještina i znanja koja su im potrebna kako bi se onda uključili u ostale oblike civilnog i političko angažmana, ovi slabi rezultati sudjelovanja upućuju na slabo iskorištavanje mladih njima dostupnih resursa za uspješnu integraciju u društvo.

S obzirom da postoji mnogo vrsta udruga te su razne dostupne mladima, od onih ispitanika koji su označili da su članovi neke udruge, najveći broj tih ispitanika, njih 28,6% navelo članom je sportskog kluba, 20% članom je kulturne ili umjetničke organizacije, udruge ili skupine, 14,3% članom je političke stranke kao i volonterske organizacije, udruge ili skupine. Dakle, najveći broj mladih ispitanika članom je sportske udruge ili kulturne, s obzirom da se te udruge najviše nude mladima te su im dostupne u mnogim općinama. Rezultati istraživanja 2006. godine pokazuju na jednaki trend sudjelovanja u organizacijama, gdje su najčešće mladi članovi sportskog kluba (njih 15,6%), što je svedeno malen postotak mladih (Ilišin, 2006a).

Analiza vremenske dimenzije sudjelovanja mladih u aktivnostima u udrugama pokazuje da je najviše mladih provelo dva ili manje sati u aktivnostima (njih 40%), dok 31,4% provodi više od deset sati u aktivnostima, a 20% provodi između tri do pet sati mjesečno. S obzirom da se ispitivalo sudjelovanje na mjesečnoj razini, a budući da je najveći broj ispitanika naveo kako je član sportskih klubova, koji većinom imaju treninge nekoliko puta tjedno, navedeni rezultati niske aktivnosti mogu ukazivati na određenu neaktivnost mladih unutar njihovih udruga, ali prilikom tumačenja rezultata se u obzir mora uzeti već prethodno navedena pandemija koja je sprječavala mlade da se bave željenim aktivnostima.

Kao i kod volontiranja, kod članstva u organizacijama civilnog društva, mlade se ispitivala motivacija kao razlog članstva. Kao najveću motivaciju za članstvo u udrugama, ispitanici su odabrali stjecanje novih znanja i vještina na neformalan način¹², želju za druženjem

¹² (M=3,32; SD=0,976)

i upoznavanjem novih ljudi¹³ te potrebu da rade nešto što je korisno¹⁴ (Tablica 9). Najmanje motivirajuće ispitanici smatraju višak slobodnog vremena¹⁵ te nagovor prijatelja/poznanika/obitelji¹⁶ (Tablica 9). Nisu utvrđene statistički značajne razlike s obzirom na spol, dob i mjesto stanovanja ispitanika i motivacije za članstvo u organizacijama civilnog društva. Rezultati istraživanja 2006. godine s mladima iz Zagrebačke županije, dobili su potpuno drugačije rezultate motivacije za članstvo u organizacijama civilnog društva, gdje su tadašnji ispitanici kao najveću motivaciju označili ostvarivanje vlastitih interesa te razvoj novih vještina, što autori zaključuju da za većinu mladih članstvo u organizacijama civilnog društva neće pridonijeti osobnoj dobrobiti (Ilišin, 2006a). Suprotno, ispitanici otoka Krka od članstva imaju mnogo doprinosa, jer su razlozi za članstvo altruističke prirode te iz tog razloga imaju potencijala mnogo naučiti kroz članstvo.

<i>Što te je motiviralo na članstvo u prethodno navedenim organizacijama?</i>	<i>Nimalo f(%)</i>	<i>Malo f(%)</i>	<i>Mnogo f(%)</i>	<i>U potpunosti f(%)</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
<i>Stjecanje novih znanja i vještina na neformalan način</i>	3 (8,8%)	4 (8,8%)	8 (23,5%)	20 (58,8%)	3,32	0,976
<i>Želja za druženjem i upoznavanjem novih ljudi</i>	1 (3,1%)	2 (6,3%)	15 (46,9%)	14 (43,8%)	3,31	0,738
<i>Potreba da radim nešto što je korisno</i>	3 (8,6%)	6 (17,1%)	8 (22,9%)	18 (51,4%)	3,17	1,014
<i>Osjećaj da u suradnji s drugima mogu stvari mijenjati na bolje</i>	4 (11,4%)	6 (17,1%)	11 (31,4%)	14 (40,0%)	3,00	1,029
<i>Ostvarivanje svojih potreba i interesa</i>	6 (15,8)	8 (21,1%)	13 (34,2%)	9 (28,9%)	2,76	1,051
<i>Želja da pomognem drugima kojima je pomoć potrebna</i>	7 (21,2%)	7 (21,2%)	9 (27,3%)	10 (30,3%)	2,67	1,137
<i>Potreba da se moj glas čuje</i>	13 (36,1%)	10 (27,8%)	6 (16,7%)	7 (19,4%)	2,19	1,142
<i>Nagovor prijatelja/poznanika/obitelji</i>	17 (48,6%)	6 (17,1%)	7 (20,0%)	5 (14,3%)	2,00	1,138
<i>Višak slobodnog vremena</i>	17 (50,0%)	5 (14,7%)	8 (23,5%)	4 (11,8%)	1,97	1,114

¹³ (M=3,31; SD=0,738)

¹⁴ (M=3,17; SD=1,014)

¹⁵ (M=1,97; SD=1,114)

¹⁶ (M=2,00; SD=1,138)

Tablica 9. Prikaz motivacije na članstvo u organizacijama civilnog društva/udrugama

Prilikom ispitivanja mladih ispitanika o članstvu u organizacijama civilnog društva, ispitanicima je postavljeno i pitanje otvorenog tipa koje glasi: „*Postoje li na otoku Krku udruge koje se bave problematikom mladih? Ako postoje, koje su to udruge? Ukoliko ne postoje, smatraš da bi one trebale postojati i bi li htio/htjela postati članom takve udruge?*“. Od ukupnog broja ispitanika, dvije trećine ispitanika na navedeno pitanje odgovorilo je kako ne znaju postoje li takve udruge na otoku, ali da bi trebale postojati, kao npr.: „*Nisam sigurna ako postoje. Ako postoje, nitko ne ukazuje na to. Ako ne postoje, trebale bi.*“ i „*Mislim da postoje ali nisam sigurna. Osobno bih rado postala članom neke od njih ali nekako nemam dovoljno informacija o tome.*“. Nekolicina ispitanika (odnosno njih troje) spomenula je konkretna imena udruga: Društvo Mladih Fenix Pumat, Udruga Tremen, Kreativni Krk. Među svim navedenim odgovorima, istaknula su se dva koja su pojasnila problematiku:

„Mislim da na otoku Krku ne postoje udruge koje se bave problematikom mladih, no svakako je potrebno više se posvetiti mladima na otoku. Smatram da problemi s kojima se svi mladi susreću nisu dovoljno osvještani među stanovnicima Krka i da bi se svakako više pažnje trebalo posvetiti mladima i njihovom razvoju u savjesne, odgovorne i zdrave odrasle osobe. To bi trebalo obuhvaćati teme od mentalnog zdravlja i povezanih bolesti poput depresije, koja je nažalost sve češća u mladima, preko tema zapošljivosti pa sve do tema mogućnosti koje se mladima pružaju glede aktivnog sudjelovanja u zajednici. Na kraju krajeva, aktivnim sudjelovanjem u udrugama proširuje se znanje, iskustvo, ali i poznanstva, koja su, htjeli mi to ili ne, uz obrazovanje i radno iskustvo, veoma važna na burzi rada. Ukoliko bi na Krku postojale udruge čija bi svrha bila razraditi problematiku mladih i baviti se aktualnim temama, svakako bih postala članicom.“

„Mislim da postoji jedna udruga, ali ne znam koja niti točno čime se bavi, ali sam čuo jednom tokom razgovora nešto o tome. Trebale bi postojati mnoge udruge kako bi nama mladima bilo dostupno da se okusimo u raznim područjima društvenog života, a ne samo u sportu ili u folklornim skupinama.“

Proučavanjem internetskih stranica općina te stupanjem u kontakt, može se uočiti kako na otoku Krku postoje razne udruge raznih tematika. Također, može se uočiti da su udruge za mlade i one koje se bave problemima mladih u manjini, no ipak nekolicina postoji, kao što je jedan od ispitanika naveo: Udruga Tremen, Društvo Mladih Fenix te udruga Kreativni Krk. Razlog tomu što je većina ispitanika na ovo pitanje odgovorila negativno može biti i taj da su

navedene udruge nedovoljno promovirane i od strane članova udruga, ali i od strane samih općina. Drugi razlog može biti i nezainteresiranost mladih za sudjelovanjem i radom na promjenama. U istraživanju koje je 2016. godine provedeno s mladima u Križevcima, pokazalo je kako 55,9% mladih ispitanika zna da postoje udruge u Križevcima koje se bavi problemima mladih, dok njih 45,1% odgovara kako to ne zna (Udruga Hera, 2016).

9.3. Organizacije i institucije za mlade

S obzirom da je poznavanje mehanizama i institucija namijenjenih mladima vrlo bitan faktor u uspješnom civilnom angažmanu, sljedeći niz pitanja odnosio se na ispitanikovo poznavanje raznih mehanizama za mlade i rada savjeta mladih. Ispitivanjem upoznatosti ispitanika s određenim mehanizmima i institucijama za mlade, zapravo se ispitalo koliko doista mladi i koriste mehanizme i institucije koje su namijenjene poboljšanju kvalitete života mladih unutar njihove zajednice. Od ponuđenih institucija, ispitanici su najviše upoznati s Klubom mladih Rijeka¹⁷ za što je čulo i dobro je upoznato s radom 37,7% ispitanika, dok je samo čulo čak 40,3% no ne zna puno o njoj (Tablica 10). Razlog ovome može biti to što je mladima otoka Krka najbliži Klub mladih Rijeka gdje većina mladih otočana pohađa srednje škole i fakultete. Nakon Kluba mladih Rijeka, ispitanici su najviše upoznati s Europskim parlamentom mladih¹⁸ 49,4% mladih čulo za navedenu instituciju, a 18,2% je s njom dobro upoznato (Tablica 10). Visoki rezultat poznavanja Europskog parlamenta mladih može se objasniti djelomično i nastojanjima srednje škole u Krku „Srednja škola Hrvatski kralj Zvonimir“ koja je nekoliko godina za redom svoje učenike prijavljivala na natječaj te tako i osvojila putovanje i posjet Europskom parlamentu u Strasbourgu gdje su mladi učenici imali prilike upoznati se s institucijama i radnim danom u parlamentu (Srednja škola Hrvatski kralj Zvonimir, 2017). Osim toga, navedena škola mnogo sudjeluje u europskim projektima te učenike samim time o europskim institucijama i podučava. Ispitanici su najmanje upoznati s Nacionalnim/županijskim programom za mlade¹⁹ gdje je čak 70,1% ispitanika odgovorilo kako nije nikad čulo za to te da ne zna ništa o tome (Tablica 10) što je vrlo razočaravajuće jer su baš takvi programi za mlade osmišljeni da približe mladima političko djelovanje i kako ga mogu iskoristiti da bi poboljšali poziciju mladih unutar lokalne zajednice (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2020). T-testom je utvrđena statistički značajna

¹⁷ (M=2,16; SD=0,762)

¹⁸ (M=1,86; SD=0,702)

¹⁹ (M=1,38; SD=0,629)

razlika prema spolu ($t(75)=-2,144$, $p<0,05$) u poznavanju institucija za mlade, gdje su žene ($M=1,58$; $SD=0,731$) više upoznate s Mrežom mladih Hrvatske od muškaraca ($M=1,26$; $SD=0,511$). Također, provođenjem jednosmjerne analize varijance (ANOVA) utvrđena je statistički značajna razlika u poznavanju institucija s obzirom na dob ispitanika ($F(2,74)=5,434$, $p<0,05$), pri čemu je post-hoc testom višestruke usporedbe u parovima utvrđeno je da je Nacionalni/županijski program za mlade poznatiji najmlađim ispitanicima u dobi od 18-19 ($M=2,00$; $SD=0,756$) od ispitanika u dobnoj skupini od 20 do 24 ($M=1,21$; $SD=0,499$) i od ispitanika u dobnoj skupini 25 do 30 godina ($M=1,37$; $SD=0,623$). U ovom slučaju, dob objašnjava 12,8% varijance poznavanja navedene institucije za mlade, što bi značilo da je stupanj povezanosti između dobi i poznavanja Nacionalnog/županijskog programa za mlade srednji ($\eta^2=0,128$). Nije utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na mjesto stanovanja ispitanika i njihova poznavanja institucija.

Za razliku od dobivenih rezultata istraživanja mladih na otoku Krku, istraživanje koje se provelo s 2000 mladih ispitanika na razini cijele Republike Hrvatske u svrhu dobivanja znanstvene podloge za izradu Nacionalnog programa za mlade u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2017. godine, pokazalo je kako su tada mladi najupoznatiji bili s Nacionalnim programom za mlade, s kojim je bilo upoznato 51,6% ispitanika (Kovačić i Gvozdanović, 2017). Iako su ispitanici u prijašnjem istraživanju slabo upoznati, usporedbom rezultata istraživanja s mladim otočanima, mladi cijele Republike Hrvatske 2014. godine pokazali su da su upoznatiji s mehanizmima od mladih u 2021. godini.

<i>Koja od navedenih institucija ti je poznata?</i>	<i>Nisam čuo/la, ne znam ništa o tome</i> <i>f(%)</i>	<i>Čuo/la sam za tu instituciju, ali ne znam puno o tome</i> <i>f(%)</i>	<i>Čuo/la sam za tu instituciju i dobro sam upoznata/a s tom institucijom</i> <i>f(%)</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
<i>Klub mladih Rijeka</i>	17 (22,1%)	31 (40,3%)	29 (37,7%)	2,16	0,762
<i>Europski parlament mladih</i>	25 (32,5%)	38 (49,4%)	14 (18,2%)	1,86	0,702
<i>Volonterski centar Rijeka</i>	31 (40,3%)	35 (45,5%)	11 (14,3%)	1,74	0,696
<i>Savjeti mladih (općinski, gradski, županijski)</i>	45 (58,4%)	23 (29,9%)	9 (11,7%)	1,53	0,699
<i>Savjet za mlade Vlade RH</i>	46 (59,7%)	25 (32,5%)	6 (7,8%)	1,48	0,641
<i>Hrvatska mreža volonterskih centara</i>	50 (64,9%)	17 (22,1%)	10 (13,0%)	1,48	0,718

<i>Odjel za mlade Vijeća Europe</i>	48 (62,3%)	21 (27,3%)	8 (10,4%)	1,48	0,681
<i>Mreža mladih Hrvatske</i>	50 (64,9%)	20 (26,0%)	7 (9,1%)	1,44	0,659
<i>Svjetski savez mladih</i>	51 (66,2%)	19 (24,7%)	7 (9,1%)	1,43	0,658
<i>Nacionalni/županijski program za mlade</i>	54 (70,1%)	17 (22,1%)	6 (7,8%)	1,38	0,629

Tablica 10. Prikaz rezultata upoznatosti mladih s institucijama/mehanizmima za mlade

Sljedeća pitanja odnosila su se na upoznatost sa Savjetima mladih. Na pitanje znaju li čime se bavi Savjet mladih čak je 84,4% ispitanika odgovorilo kako ne zna čime se Savjet mladih bavi, dok je samo 15,6% odgovorilo da zna. Na pitanje postoji li Savjet mladih unutar njihove lokalne samouprave, 63,6% ispitanika odgovorilo je kako ne zna postoji li, dok samo 11,7% ispitanika zna da Savjet mladih postoji unutar njihove lokalne zajednice. Navedeni rezultati su dosta zabrinjavajući s obzirom da savjet mladih predstavlja mlade unutar rada lokalne samouprave te služi kako bi se u suradnji s nositeljima vlasti sudjelovalo u donošenju odluka na razini lokalne/regionalne samouprave. Jednako tako, iznenađuje činjenica da 63,6% ispitanika ne zna postoji li unutar njihove lokalne samouprave savjet mladih, dok postoji Savjet mladih Grada Krka (koji je raspisivao natječaje za candidature u 2020. godini) te se raspisivao nekoliko puta natječaj za osnivanje Savjeta mladih Općine Omišalj, no on se nikad nije osnovao jer nije bilo zainteresiranih mladih pojedinaca²⁰. Isto tako, prema informacijama Općine Baška postoji Savjet mladih Općine Baška koji djeluje od 2019. godine²¹, no razlog neznanju za njegovo postojanje, osim nezainteresiranosti mladih, može biti i u nedovoljnoj informiranosti o samom postojanju Savjeta mladih i o njegovoj aktivnosti, obzirom da na internetskoj stranici Općine Baška o radu Savjeta mladih ne piše ništa (Općina Baška, 2020b). Ovi nalazi donekle potvrđuju nezainteresiranost mladih za aktivno sudjelovanje u svojoj zajednici, ali i moguće nedovoljno informiranje mladih od strane lokalnih zajednica.

Rezultati istraživanja pokazuju da je samo jedan ispitanik trenutno član Savjeta mladih, dok je samo 6,5% mladih bilo članom. 85,7% mladih ispitanika otoka Krka odgovorilo je kako nije nikad bilo članom, niti su trenutno, dok je samo 6,5% ispitanika odgovorilo kako nije član,

²⁰ Informacija je proizašla iz direktne komunikacije putem elektroničke pošte s višom stručnom suradnicom za društvene djelatnosti Općine Omišalj na dan 21. siječnja 2021. godine.

²¹ Informacija je proizašla iz direktne komunikacije s predstavnicima Općine Baška putem elektroničke pošte na dan 2. veljače 2021. godine.

ali planira postati članom. Dodatno pojašnjenje prethodnih nalaza su i odgovori na navedeno pitanje, gdje je samo jedan ispitanik odgovorio da je bio članom savjeta mladih, dok je samo 5 ispitanika odgovorilo da nije članom, ali da planira postati. Dakle, većina ispitanika i da je saznala za postojanje savjeta mladih unutar njihove lokalne zajednice, ne bi se učlanila, odnosno ne bi prihvatila priliku da utječe na odluke koje se donose u njihovoj lokalnoj zajednici. Rezultate jednake ovima, dobili su i autori Kovačić i Vrbat (2014) koji su kvalitativnim istraživanjem dobili rezultate da su mladi vrlo slabo informirani općenito o mehanizmima za mlade, ali i o savjetu mladih gdje je većina odgovorila kako ne zna što je to.

9.4. *Izlazak na izbore i nestranačke političke akcije mladih*

S obzirom da izbori predstavljaju mogućnost građana da iskažu svoju političku volju te tako odabirući određenu političku opciju zadovoljavaju svoje potrebe i interese (Ilišin i sur., 2013), u anketnom upitniku slijedio je niz pitanja o izlascima na izbore i nestranačkim političkim akcijama mladih. Rezultati o učestalosti izlaska na izbore mladih prikazuju da je 44,2% mladih glasovalo na svim izborima od kako imaju pravo glasa, a 31,2% na većini, dok je 14,3% odgovorilo da nije nikada glasovalo. Statistički značajna razlika prema spolu i učestalosti glasovanja na izborima nije utvrđena. S obzirom da se izlazak na izbore za punoljetne osobe smatra građanskom dužnosti, ali i najpristupačniji je način sudjelovanja u javnom životu zajednice, postoci koji su dobiveni u ovom istraživanju obećavajući su te ukazuju da su po tom pitanju mladi otočani relativno aktivni te željni utjecati na promjenu. Jednaki zaključak dobili su i autori istraživanja 2013. godine, gdje je 32% mladih sudjelovalo na svim izborima, a 28% mladih na većini (Ilišin i sur., 2013).

Mnogo autora unutar formalne politike spominje „novu političnost“ koja se odnosi na različite tipove političkog angažmana koji predstavljaju kompenzaciju za formalni politički angažman, odnosno odnosi se na izvaninstitucionalne političke aktivnosti, volonterske aktivnosti, humanitaran rad (Ilišin, 2014). S obzirom na to, rezultati istraživanja pokazuju da su, uz glasovanje na izborima, mladi otočani najspremniji potpisati peticiju²² te dati novčani prilog u humanitarne akcije²³ (Tablica 11). Peticiju je već potpisalo 51,9% ispitanika te ju je spremno opet potpisati, a novčani prilog u humanitarne akcije dalo je 49,4% ispitanika te je to spremno opet učiniti. Ispitanici su najmanje spremni uključiti se u rad političkih stranaka²⁴ gdje

²² (M=3,18; SD=1,010)

²³ (M=3,08; SD=1,097)

²⁴ (M=1,65; SD=0,914)

59,7% mladih nije spremno učiniti te pokrenuti građansku inicijativu ili osnovati organizaciju civilnog društva²⁵ što nije spremno učiniti 51,9% ispitanika (Tablica 11). Nisu utvrđene statistički značajne razlike s obzirom na spol, dob i mjesto stanovanja ispitanika i spremnosti na sudjelovanje u određenim aktivnostima. S obzirom na dobivene rezultate, može se izvući jednaki zaključak kao što su to zaključili autori koji su proveli istraživanje 2013. godine u svrhu izrade nacionalnog programa, a to je da su mladi spremniji na neformalni politički angažman, koji ujedno od njih ne traži preveliki trud i ulaganje svojeg vremena, dok spremnost na institucionalni angažman opada (Ilišin, 2017a). Mladi u istraživanju 2013. godine su također na prvo mjesto postavili glasovanje na izborima, potpisivanje peticija te davanje novčanog priloga u humanitarnim akcijama (Ilišin, 2017a).

<i>Koliko si osobno spreman/na ili voljan/na sudjelovati u sljedećim aktivnostima?</i>	<i>Nisam spreman/na f(%)</i>	<i>Niti sam spreman/na, niti nisam spreman/na f(%)</i>	<i>Spreman/na sam f(%)</i>	<i>Već sam to učinio/la f(%)</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
<i>Glasovanje na izborima</i>	3 (3,9%)	10 (13,0%)	13 (16,9%)	51 (66,2%)	3,45	0,867
<i>Potpisivanje peticije</i>	7 (9,1%)	12 (15,6%)	18 (23,4%)	40 (51,9%)	3,18	1,010
<i>Davanje novčanog priloga u humanitarnim akcijama</i>	11 (14,3%)	10 (13,0%)	18 (23,4%)	38 (49,4%)	3,08	1,097
<i>Sudjelovanje u uličnim prosvjedima</i>	20 (26,0%)	22 (28,6%)	16 (20,8%)	19 (24,7%)	2,44	1,130
<i>Organiziranje humanitarne akcije, prikupljanje novčanih sredstava za rješenje nekog problema i sl.</i>	18 (23,4%)	24 (31,2%)	22 (38,6%)	13 (16,9%)	2,39	1,028
<i>Uključivanje u rad organizacija civilnog društva</i>	17 (22,1%)	28 (36,4%)	20 (26,0%)	12 (15,6%)	2,35	0,997
<i>Osobno kontaktiranje predstavnika lokalne samouprave</i>	21 (27,3%)	29 (37,7%)	17 (22,1%)	10 (13,0%)	2,21	0,991
<i>Pisanje medijima</i>	28 (36,4%)	26 (33,8%)	9 (11,7%)	14 (18,2%)	2,12	1,100

²⁵ (M=1,69; SD=0,862)

<i>Izrada letaka</i>	27 (35,1%)	25 (32,5%)	20 (26,0%)	5 (6,5%)	2,04	0,938
<i>Kontaktiranje međunarodnih organizacija</i>	34 (44,2%)	19 (24,7%)	16 (20,8%)	8 (10,4%)	1,97	1,038
<i>Organiziranje peticije</i>	31 (40,3%)	29 (37,7%)	11 (14,3%)	6 (7,8%)	1,90	0,926
<i>Pokretanje građanske inicijative na društvenim mrežama (Facebook i sl.)</i>	33 (42,9%)	24 (31,2%)	16 (20,8%)	4 (5,2%)	1,88	0,917
<i>Organiziranje štrajka</i>	38 (49,4%)	23 (29,9%)	14 (18,2%)	2 (2,6%)	1,74	0,849
<i>Pokretanje građanske inicijative ili osnivanje organizacije civilnog društva</i>	40 (51,9%)	25 (32,5%)	8 (10,4%)	4 (5,2%)	1,69	0,862
<i>Uključivanje u rad političkih stranaka</i>	46 (59,7%)	16 (20,8%)	11 (14,3%)	4 (5,2%)	1,65	0,914

Tablica 11. Prikaz rezultata s obzirom na spremnost sudjelovanja u nestranačkim političkim akcijama

9.5. Zadovoljstvo mladih

Zadovoljstvo mladih svojim životom unutar lokalne zajednice ispitano je kroz nekoliko pitanja, a važno je iz razloga što je zadovoljstvo usko povezano s interesima mladih i njihovim provođenjem slobodnog vremena. Što zajednica nudi više mogućnosti za aktivnije i bolje provođenje slobodnog vremena, toliko će mladi moći ostvariti svoje interese, a samim time bit će zadovoljniji sobom i životom unutar svoje lokalne zajednice. Rezultati istraživanja s obzirom na zadovoljstvo mjestom u kojem žive, pokazuju da je čak 46,8% ispitanika prilično zadovoljno te 26,0% ispitanika jako zadovoljno mjestom u kojem žive. Rezultati su prilično pozitivni i obećavajući, što moguće upućuje na to da se unutar svoje lokalne zajednice ne suočavaju s mnogo problema, ili unutar svoje lokalne zajednice pronalaze aktivnosti koje im omogućuju ispunjavanje njihovih interesa. Donekle pozitivne rezultate dobili su i autori koji su proveli istraživanje unutar Zagrebačke županije 2006. godine, gdje je trećina ispitanika označila kako je zadovoljna svojim životom unutar svoje lokalne zajednice (Bouillet, 2006b). Druga trećina 2006. godine označila je kako je nezadovoljna svojim životom unutar lokalne zajednice, iz čega Bouillet (2006b) zaključuje kako se ti mladi suočavaju s otežavajućim životnim okolnostima.

Jednako tako, 27,3% mladih odgovorilo je kako je njihovo mjesto življenja uglavnom neprivačno za život, a 32,5% kako je ono uglavnom privlačno. Odgovori upućuju kako su ispitanici oko navedene teme neskladni, te da njihovo mjesto niti je privlačno niti je neprivačno²⁶ Jednake rezultate dobili su autori istraživanja 2006. godine, gdje su ispitanici ostali relativno suzdržani od odlučivanja (Bouillet, 2006b), što je suprotno od njihovog zadovoljstva svojim životom unutar lokalne zajednice.

Na oba pitanja u odgovorima ne postoji statistički značajna razlika s obzirom na spol ispitanika i njihova mišljenja. S obzirom na dob ispitanika, na pitanje o zadovoljstvu mjestom u kojem žive nije utvrđena statistički značajna razlika. No, na pitanje o privlačnosti njihovog mjesta mladima, utvrđena je statistički značajna razlika jednosmjernom analizom varijance (ANOVA) s obzirom na privlačnost mjesta za život mladima i njihove dobi ($F(2,74)=4,832$, $p<0,05$), pri čemu je post-hoc testom višestruke usporedbe u parovima utvrđeno da dobna skupina od 20 do 24 godine ($M=2,36$; $SD=0,989$) svoje mjesto smatra manje privlačnim za život mladima od ispitanika između 18 i 19 godina ($M=3,50$; $SD=1,195$) i ispitanika u dobi od 25 do 30 godina ($M=3,00$; $SD=1,095$). U ovom slučaju dob objašnjava 11,6% varijance mišljenja o privlačnosti mjesta za život mladima, što znači da je stupanj povezanosti između dobi i mišljenja o privlačnosti mjesta za život mladima srednji ($\eta^2=0,116$). Nisu utvrđene statistički značajne razlike s obzirom na mjesto stanovanja ispitanika i njihova mišljenja.

Ipak, unatoč tome što je znatan broj ispitanika odgovorio da njihovo mjesto nije posve privlačno za život mladima, više od polovice ispitanika (54,5%) odgovorilo je kako bi i u buduće ostalo živjeti u svom mjestu, dok bi se 26,0% preselilo u drugo mjesto u istoj regiji. Odgovori na navedeno pitanje potvrđuju zadovoljstvo životom unutar lokalne zajednice ispitanika, budući da su odgovori na ovo pitanje većinom pozitivni, na osnovu čega se može pretpostaviti da su ispitanicima zadovoljeni njihovi interesi unutar lokalne zajednice.

Već je mnogo puta naglašavano kako je u tijelima vlasti u Hrvatskoj minimalan broj mladih, a još jasniju sliku slabe uključenosti mladih u društvenopolitički život daju slab interes mladih, izborna apstinencija te općenito niska participacija (Ilišin, 2006a), a rezultati istraživanja pokazuju kako mladi otoka Krka nisu niti zadovoljni niti nezadovoljni uključenosti mladih u društveno-politički život svoje lokalne zajednice²⁷, gdje je više od polovice ispitanika (53,2%) neodlučno oko navedenog pitanja, a čak 24,7% ispitanika iskazuje nezadovoljstvo navedenom uključenosti. Ne postoji statistički značajna razlika s obzirom na spol i zadovoljstvo uključenosti mladih u društveno-politički život. Također, nije utvrđena statistički

²⁶ ($M=2,82$; $SD=1,121$)

²⁷ ($M= 2,74$; $SD=0,797$)

značajna razlika s obzirom na dob i zadovoljstvo uključenosti mladih u društveno-politički život. Razlog ovakvim rezultatima može se pronaći u istraživanju koje je 2006. godine provedeno s mladima Zagrebačke županije, gdje su autori dobili jednake odgovore na zadovoljstvo zastupljenosti mladih, te dodatnim propitivanjem, dobili su razloge takvog mišljenja, a to je da 66,4% mladih smatra da je politika dosadna te da ih zanimaju druge stvari kao i da je politika nepoštena stoga ne žele u njoj sudjelovati (Ilišin, 2006a).

Ispitanici iskazuju nezadovoljstvo, odnosno mišljenje da nisu dovoljno zastupljeni kroz mlade ljude koji su aktivni u politici u njihovoj lokalnoj samoupravi, gdje tako misli 31,2% ispitanika. No, 24,7% ispitanika ipak se osjeća donekle zastupljeno. Razlog tomu može biti u prijašnjem pitanju, gdje većina mladih zapravo i ne zna je li zadovoljna uključenosti mladih u lokalnu politiku. Provođenjem t-testa utvrdilo se da ne postoje statistički značajne razlike među ispitanicima s obzirom na spol i mišljenje o zastupljenosti kroz mlade ljude u lokalnoj samoupravi. Provođenjem jednosmjerne analize varijance (ANOVA) nije utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na dob i mjesto stanovanja i mišljenje o zastupljenosti kroz mlade ljude u lokalnoj samoupravi.

Nadalje, rezultati istraživanja pokazuju niske rezultate povjerenja u javne službe njihove lokalne zajednice, odnosno većina ispitanika smatra da bi im javne službe bile spremne pomoći samo iznimno²⁸, što smatra 41,6% ispitanika. Razlog zbog kojeg mladi otočani nisu odabrali pozitivnije odgovore, odnosno „sigurno da“ može se protumačiti prethodnim nalazima gdje mladi ne iskazuju povjerenje prema politici i vlastima, jer smatraju da je politika nepoštena (Ilišin, 2006a). Nije utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na spol, dob i mjesto stanovanja ispitanika i njihova mišljenja o spremnosti javnih službi na lokalnoj razini za pomoć.

Ispitanici su iskazali djelomično slaganje prema tvrdnjama „Mladi moje lokalne zajednice ne vjeruju lokalnoj samoupravi“²⁹ te „Mladi moje lokalne zajednice ne osjećaju se kao da su njezin važan dio“³⁰ (Tablica 12). Najmanje slaganja ispitanici su iskazali prema tvrdnji „Moja lokalna zajednica mi je poput obitelji“³¹ gdje je 33,8% ispitanika odgovorilo kako se uopće ne slaže s tvrdnjom (Tablica 12). Provođenjem t-testa utvrđeno je da ne postoji statistički značajna razlika s obzirom na spol u razini slaganja s tvrdnjama o lokalnoj zajednici. Provedena je jednosmjerna analiza varijance (ANOVA) te je utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na mišljenje mladih o svojoj lokalnoj zajednici i na njihovu dob

²⁸ (M=2,44; SD=0,819)

²⁹ (M=3,29; SD=1,122)

³⁰ (M=3,00; SD=1,235)

³¹ (M=2,39; SD=1,289)

($F(2,74)=4,660$, $p<0,05$), pri čemu je post-hoc testom višestruke usporedbe u parovima utvrđeno da dobna skupina od 18 do 19 godina ($M=3,63$; $SD=1,061$) smatra lokalnu zajednicu poput obitelji više u odnosu na dobne skupine od 20-24 godine ($M=2,14$; $SD=1,208$) i od skupine od 25 do 30 godina ($M=2,32$; $SD=1,274$). U ovom slučaju dob objašnjava 11,2% varijance mišljenja o lokalnoj zajednici kao obitelji, što znači da je stupanj povezanosti između dobi i mišljenja o lokalnoj zajednici kao obitelji srednji ($\eta^2=0,112$). Razlog navedenoj statistički značajnoj razlici može biti u tome da se dob do 19 godina još nalazi u srednjoj školi gdje su mladi povezani i postoji među njima veći osjećaj kohezivnosti radi provođenja mnogo vremena zajedno, dok se nakon srednje škole mladi često razdvoje kada krenu svatko svojim karijernim i obrazovnim putem. Nisu utvrđene statistički značajne razlike s obzirom na mjesto stanovanja i razinu slaganja ispitanika s tvrdnjama o lokalnoj zajednici. Dobiveni rezultati mogu upućivati na određeni nedostatak osjećaja prisnosti i povjerenja prema svojoj lokalnoj zajednici, odnosno na osjećaj nepovezanosti i distanciranosti između stanovnika općina međusobno i među njima i lokalnoj zajednici.

<i>Koliko se slažete s navedenom tvrdnjom?</i>	<i>Uopće se ne slažem</i> <i>f(%)</i>	<i>Djelomič no se ne slažem</i> <i>f(%)</i>	<i>Niti se slažem, niti se ne slažem</i> <i>f(%)</i>	<i>Djelomič no se slažem</i> <i>f(%)</i>	<i>U potpunosti se slažem</i> <i>f(%)</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
<i>Mladi moje lokalne zajednice ne vjeruju lokalnoj samoupravi</i>	6 (7,8%)	9 (11,7%)	32 (41,6%)	17 (22,1%)	13 (16,9%)	3,29	1,122
<i>Mladi moje lokalne zajednice ne osjećaju se kao da su njezin važan dio</i>	10 (13,0%)	17 (22,1%)	24 (31,2%)	15 (19,5%)	11 (14,3%)	3,00	1,235
<i>Mladi moje lokalne zajednice osjećaju se ponosno što su njezin dio</i>	14 (18,2%)	9 (11,7%)	28 (36,4%)	16 (20,8%)	10 (13,0%)	2,99	1,262
<i>Većina mladih moje lokalne zajednice brinu jedni o drugima, čak i osobe koje se ne poznaju dobro</i>	8 (10,4%)	21 (27,3%)	24 (31,2%)	13 (16,9%)	11 (14,3%)	2,97	1,203
<i>Mladi moje lokalne zajednice nemaju pravo glasa o načinu njenog vođenja</i>	12 (15,6%)	15 (19,5%)	26 (33,8%)	12 (15,6%)	12 (15,6%)	2,96	1,272

<i>U mojoj lokalnoj zajednici mladi se trude da ona bude kvalitetno mjesto za život</i>	14 (18,2%)	12 (15,6%)	27 (35,1%)	15 (19,5%)	9 (11,7%)	2,91	1,248
<i>Moja lokalna zajednica se ne brine o meni jednako kao što se ja brinem o njoj</i>	14 (18,2%)	14 (18,2%)	29 (37,7%)	9 (11,7%)	11 (14,3%)	2,86	1,264
<i>Moja lokalna zajednica mi je poput obitelji</i>	26 (33,8%)	16 (20,8%)	21 (27,3%)	7 (9,1%)	7 (9,1%)	2,39	1,289

Tablica 12. Prikaz rezultata s obzirom na slaganje s tvrdnjama o lokalnoj zajednici

Nadalje, Ilišin (2006a) navodi kako mladi češće više iskazuju spremnost na društvenu i političku participaciju, no što to zapravo u stvarnosti čine, bilo je bitno ispitati mlade što bi ih potaklo na veću političku i društvenu participaciju zapravo. Rezultati istraživanja pokazuju kako se većina ispitanika u potpunosti slaže da bi osnivanje klubova za mlade³², poticanje dobrovoljnog rada (volonterstva)³³ te uvođenje posebne kampanje informiranja za mlade³⁴ (Tablica 13) potaklo mlade na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici, gdje čak 41,6% ispitanika smatra klubovima za mlade najpoticajnijim mehanizmom. Prema mišljenju 37,7% ispitanika poticanje volonterstva bi u potpunosti potaklo mlade na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici, dok 36,4% najpoticajnijim smatra uvođenje posebne kampanje informiranja za mlade. Ono što ispitanici smatraju da bi najmanje potaklo mlade na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici jest individualna uključenost u postojeće političke stranke³⁵ što najmanje poticajnim smatra 24,7% mladih te samostalne političke stranke mladih³⁶ što najmanje poticajnim smatra 35,1% mladih obočana.

Provođenjem t-testa, utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na spol ($t(75)=-2,080$, $p<0,05$), gdje žene ($M=3,14$; $SD=0,915$) smatraju da bi poticanje dobrovoljnog rada (volonterstva) značajnijim poticajem na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici od muškaraca ($M=2,68$; $SD=0,178$). Također, statistički značajna razlika s obzirom na spol ($t(75)=-2,101$, $p<0,05$), gdje žene ($M=2,93$; $SD=0,985$) smatraju zakonsko uvođenje obvezne zastupljenosti mladih u tijelima vlasti na svim razinama značajnijim akterom za poticanje aktivnijeg sudjelovanja u lokalnoj zajednici od muškaraca ($M=2,44$; $SD=1,050$). Statistički

³² ($M=3,05$; $SD=0,985$)

³³ ($M=2,94$; $SD=0,991$)

³⁴ ($M=2,91$; $SD=0,985$)

³⁵ ($M=2,23$; $SD=0,930$)

³⁶ ($M=2,25$; $SD=0,975$)

značajne razlike s obzirom na dob i mjesto stanovanja među ispitanicima po ovom pitanju nema. Rezultati još jednom dokazuju distanciranje mladih od formalne političke participacije, dok su skloniji neformalnim oblicima, u ovom slučaju sudjelovanju u radu kluba mladih, te volonterskom radu. Također, uočava se potreba mladih za boljom informiranošću, na što upućuju i lošiji rezultati poznavanja mehanizama i institucija za mlade. Jednake rezultate dobili su i autori istraživanja 2006. godine, gdje su tada ispitanici kao najpoticajnu mjeru označili osnivanje klubova mladih (54,0% ispitanika) te obraćanje mladima i uzimanje u obzir njihova mišljenja (50% ispitanika), a na treće mjesto postavili su poticanje na volonterski rad (37,0% ispitanika) (Ilišin, 2006a). Također, ispitanici 2006. godine iskazali su nezainteresiranost za politiku, gdje su na zadnje mjesto postavili uključenost u političke stranke i samostalne političke stranke mladih (Ilišin, 2006a).

<i>Što misliš da bi potaklo mlade na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici?</i>	<i>Nimalo f(%)</i>	<i>Malo f(%)</i>	<i>Mnogo f(%)</i>	<i>U potpunosti f(%)</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
<i>Osnivanje klubova za mlade</i>	7 (9,1%)	14 (18,2%)	24 (31,2%)	32 (41,6%)	3,05	0,985
<i>Poticanje dobrovoljnog rada (volonterstva)</i>	6 (7,8%)	22 (28,6%)	20 (26,0%)	29 (37,7%)	2,94	0,991
<i>Uvođenje posebne kampanje informiranja za mlade</i>	6 (7,8%)	23 (29,9%)	20 (26,0%)	28 (36,4%)	2,91	0,989
<i>Obraćanje mladima i uzimanje u obzir njihovog mišljenja prije donošenja odluka lokalnih vlasti</i>	9 (11,7%)	20 (26,0%)	28 (36,4%)	20 (26,0%)	2,77	0,972
<i>Zakonsko uvođenje obvezne zastupljenosti (tzv. kvote) mladih u tijelima vlasti na svim razinama</i>	12 (15,6%)	19 (24,7%)	25 (32,5%)	21 (27,3%)	2,71	1,037
<i>Individualna uključenost u organizacije civilnog društva/udruge</i>	9 (11,7%)	27 (35,1%)	25 (32,5%)	16 (20,8%)	2,62	0,946
<i>Samostalne političke stranke mladih</i>	20 (26,0%)	27 (35,1%)	21 (27,3%)	9 (11,7%)	2,25	0,975

<i>Individualna uključenost u postojeće političke stranke</i>	19 (24,7%)	28 (36,4%)	23 (29,9%)	7 (9,1%)	2,23	0,930
---	------------	------------	------------	----------	------	-------

Tablica 13. Prikaz rezultata mišljenja ispitanika o poticaju mladih na aktivnije sudjelovanje u društvu

Na pitanje u kojoj mjeri određene skupine ili institucije potiču ispitanike na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici, kao najveći poticaj ispitanici su označili obitelj³⁷ i prijatelje³⁸ (Tablica 14). 42,9% ispitanika smatra da ih obitelj malo potiče, 23,4% ispitanika smatra da ih obitelj mnogo potiče, dok ih 13,0% smatra da ih obitelj u potpunosti potiče na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici. Prijatelji 29,9% ispitanika mnogo potiču na sudjelovanje. Najmanje, skoro pa nimalo, na aktivno sudjelovanje u lokalnoj zajednici mlade potiču političke stranke³⁹ gdje 57,1% odgovorilo kako ih političke stranke nimalo ne potiču na aktivno sudjelovanje (Tablica 14). Provođenjem t-testa utvrđene su statistički značajne razlike prema spolu i institucijama/skupinama koje ispitanike potiču na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici. Statistički značajna razlika s obzirom na spol ($t(75)=-3,043$, $p<0,05$) pronađena je u društvenim mrežama, gdje su žene ($M=2,35$; $SD=0,842$) odgovorile da ih društvene mreže više potiču na aktivnije sudjelovanje od muškaraca ($M=1,79$; $SD=0,729$). Također, statistički značajna razlika s obzirom na spol ($t(75)=-2,008$, $p<0,05$) pronađena je i u organizacijama mladih, gdje žene ($M=2,16$; $SD=0,949$) organizacije mladih više potiču na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici od muškaraca ($M=1,76$; $SD=0,741$). Provođenjem jednosmjerne analize varijance (ANOVA) utvrđena je statistički značajna razlika u institucijama/skupinama koje ispitanike potiču na aktivnije sudjelovanje u zajednici s obzirom na dob ($F(2,74)=6,456$, $p<0,05$) gdje je post-hoc testom višestruke usporedbe u parovima utvrđeno da dobna skupina od 18 do 19 godina ($M=2,50$; $SD=0,535$) smatra TV, novine, tisk i internetske portale poticajnijima u odnosu na skupine od 20 do 24 godine ($M=1,57$; $SD=0,634$) i skupinu od 25-30 godina ($M=1,68$; $SD=0,687$). U ovom slučaju dob objašnjava 14,9% varijance utjecaja TV, novina, tiska i internetskih portala na aktivnije sudjelovanje u zajednici, što znači da je stupanj povezanosti između dobi i utjecaja medija veliki ($\eta^2=0,149$). Nije utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na mjesto stanovanja ispitanika i mišljenja o institucijama koje ispitanike potiču na aktivnije sudjelovanje u zajednici.

³⁷ ($M=2,29$; $SD=0,944$)

³⁸ ($M=2,29$; $SD=0,930$)

³⁹ ($M=1,56$; $SD=0,752$)

Očito je da su za ispitanike najpoticajniji oni akteri koji su im najbliži, kao i društvene mreže koje u suvremeno doba imaju vrlo veliku ulogu u životu mladih, dok se još jednom iskazuje nepovjerenje i nezainteresiranost spram političkih stranaka, koje nisu nimalo poticajne za mlade ispitanike. Rezultati su gotovo jednaki onima iz istraživanja 2006. godine, gdje su ispitanici također na prvo mjesto postavili obitelj i prijatelje (40,5% ispitanika), nakon čega slijedi obrazovni sustav (14,9% ispitanika), na zadnjem mjestu stoje političke stranke te predstavnici lokalne zajednice i županije (Ilišin, 2006a). S obzirom da su mladi otočani obrazovni sustav smjestili tek na sredinu, takav rezultat može se povezati s već spomenutom slabom informiranošću mladih, gdje im obrazovni sustav ne pruža dovoljno informacija o mogućnostima aktivnijeg sudjelovanja u lokalnoj zajednici.

<i>U kojoj mjeri institucije/skupine potiču tebe na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici?</i>	<i>Nimalo f(%)</i>	<i>Malo f(%)</i>	<i>Mnogo f(%)</i>	<i>U potpunosti f(%)</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
<i>Obitelj</i>	16 (20,8%)	33 (42,9%)	18 (23,4%)	10 (13,0%)	2,29	0,944
<i>Prijatelji</i>	17 (22,1%)	29 (37,7%)	23 (29,9%)	8 (10,4%)	2,29	0,930
<i>Društvene mreže</i>	19 (24,7%)	35 (45,5%)	19 (24,7%)	4 (5,2%)	2,10	0,836
<i>Obrazovni sustav</i>	24 (31,2%)	33 (42,9%)	17 (22,1%)	3 (3,9%)	1,99	0,835
<i>Organizacije mladih</i>	26 (33,8%)	30 (39,0%)	17 (22,1%)	4 (5,2%)	1,99	0,881
<i>Organizacije civilnog društva</i>	30 (39,0%)	24 (31,2%)	20 (26,0%)	3 (3,9%)	1,95	0,902
<i>Vjerske organizacije</i>	38 (49,4%)	21 (27,3%)	18 (23,4%)	0 (0%)	1,74	0,818
<i>TV, novine, tisak, internetski portali</i>	32 (41,6%)	34 (44,2%)	11 (14,3%)	0 (0%)	1,73	0,700
<i>Političke stranke</i>	44 (57,1%)	25 (32,5%)	6 (7,8%)	2 (2,6%)	1,56	0,752

Tablica 14. Prikaz rezultata o akterima koji ispitanike potiču na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici

9.6. Interesi mladih

Nadalje se kroz anketni upitnik ispitivalo mlade o njihovim interesima iz razloga što interesi pridonose izgradnji identiteta pojedinca, usmjeravaju ga na aktivnosti koje te ga ispunjavaju te su u uskoj vezi s provođenjem slobodnog vremena pojedinca. Dakle, iz načina provođenja slobodnog vremena pojedinca mogu se uočiti njegovi interesi jer baš oni ispunjavaju slobodno vrijeme, oplemenjuju i daju smisao slobodnom vremenu (Pantić, 1980; prema Ilišin, 2007). Iz navedenih razloga, istraživanja slobodnog vremena mladi trebaju pomoći u otkrivanju kako oblici provođenja slobodnog vremena utječu na kompetencije i postignuća mladih za uspješnu integraciju u društvo i značajnu participaciju u javnom životu zajednice (Rojek, 2010; prema Ilišin, 2017b). Rezultati istraživanja s mladim otočanima pokazuju da u svoje slobodno vrijeme, mladi se najviše bave slušanjem glazbe ili radija⁴⁰ gdje to često čini 77,9% ispitanika, gledanjem TVa ili provođenjem vremena za računalom⁴¹ te odlaskom na koncerte, tulum ili u kafiće⁴² (Tablica 15). Ispitanici se najmanje bave aktivnostima poput političkih aktivnosti⁴³ gdje to nikad ne čini 77,9% ispitanika, posjećivanjem javnih tribina⁴⁴ što nikad ne čini 71,4% ispitanika, volontiranjem⁴⁵ u čemu nikad ne sudjeluje 66,2% ispitanika te sudjelovanjem u aktivnostima udruga⁴⁶ što nikad ne čini 66,2% ispitanika (Tablica 15). Provedena je daljnja statistička analiza s ciljem utvrđivanja statistički značajnih razlika u stavovima ispitanika s obzirom na nezavisne varijable. T-testom za nezavisne uzorke utvrđene su statistički značajne razlike s obzirom na spol ($t(75)=-2,463$; $p<0,05$), gdje žene ($M=2,49$; $SD=0,592$) češće idu na izlete i šetnje od muškaraca ($M=2,12$; $SD=0,729$). Također, razlika s obzirom na spol ($t(75)=2,207$; $p<0,05$) uočava se i u aktivnom bavljenju sportom, kojeg muškarci ($M=2,26$; $SD=0,828$) češće prakticiraju od žena ($M=1,86$; $SD=0,774$). Jednosmjernom analizom varijance za nezavisne uzorke (ANOVA) utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na dob i aktivnost „Sudjelujem u igrama na sreću“ ($F(2,74)=3,147$, $p<0,05$), pri čemu se takvom aktivnošću više bave ispitanici dobne skupine 18-19 godina ($M=2,00$; $SD=0,926$), u odnosu na dobne skupine 20-24 godine ($M=1,46$; $SD=0,744$) i 25-30 ($M=1,34$; $SD=0,575$). U ovom slučaju, dob objašnjava 7,8% varijance sudjelovanja ispitanika u igrama na sreću, što znači da je stupanj povezanosti dobi i sudjelovanja ispitanika u navedenoj

⁴⁰ ($M=2,75$; $SD=0,491$)

⁴¹ ($M=2,39$; $SD=0,672$)

⁴² ($M=2,35$; $SD=0,623$)

⁴³ ($M=1,27$; $SD=0,553$)

⁴⁴ ($M=1,36$; $SD=0,626$)

⁴⁵ ($M=1,43$; $SD=0,658$)

⁴⁶ ($M=1,44$; $SD=0,658$)

aktivnosti srednji ($\eta^2=0,078$). Također, statistički značajna razlika s obzirom na dob utvrđena je i u aktivnostima koje organizira lokalna zajednica ($F(2,74)=4,184$, $p<0,05$), gdje u toj aktivnosti češće sudjeluje najmlađa skupina ispitanika (18-19 godina) ($M=2,25$; $SD=0,707$), od ispitanika između 20 do 24 godine ($M=1,46$; $SD=0,693$) i najstarije skupine ispitanika ($M=1,63$; $SD=0,662$). U ovom slučaju, dob objašnjava 10,2% varijance sudjelovanja u navedenim aktivnostima, što znači da je stupanj povezanosti dobi i sudjelovanja ispitanika u aktivnostima koje njihova lokalna zajednica organizira srednji ($\eta^2=0,102$). Nisu utvrđene statistički značajne razlike s obzirom na mjesto stanovanja ispitanika i aktivnosti kojima se ispitanici bave u slobodno vrijeme.

Može se uočiti kako je mladim otočanima slobodno vrijeme ispunjeno aktivnostima zabave i razonode, koje nisu povezane s javnim životom svoje lokalne zajednice niti aktivnijim sudjelovanjem unutar lokalne zajednice. Dakle, ispitanici se najmanje interesiraju za različite tribine na razne teme, političkim aktivnostima i volontiranjem. Ovakvim rezultatima mogu se pripisati dva razloga: ili lokalna zajednica ne nudi mogućnost uključivanja u navedene aktivnosti (javne tribine rijetko budu organizirane), ili su mladi jednostavno nezainteresirani da na navedeni način provode svoje vrijeme. Navedeno potvrđuju i rezultati istraživanja provedenog 2006. godine, gdje autorica zaključuje prema rezultatima da su mladi nezainteresirani za javnu sferu života lokalne zajednice, ali i da se takvi rezultati povezuju s dostupnošću određenih sadržaja i prostora u sredinama u kojima mladi žive (Ilišin, 2006b). Zaključno, „Postojeći način provođenja slobodnoga vremena upućuje na zaključak da je mladima zabava i razonoda njegova dominantna funkcija, dok su sadržaji koji kultiviraju slobodno vrijeme i potencijalno više pridonose razvoju ličnosti u drugom planu.“ (Ilišin, 2006b, str. 383).

<i>Koliko se često u slobodno vrijeme baviš pojedinim aktivnostima?</i>	<i>Nikad f(%)</i>	<i>Ponekad f(%)</i>	<i>Često f(%)</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
<i>Slušam glazbu ili radio</i>	2 (2,6%)	15 (19,5%)	60 (77,9%)	2,75	0,491
<i>Gledam TV ili provodim vrijeme za računalom</i>	8 (10,4%)	31 (40,3%)	38 (49,4%)	2,39	0,672
<i>Idem na koncerte, tulumе, u kafiće i sl.</i>	6 (7,8%)	38 (49,4%)	33 (42,9%)	2,35	0,623
<i>Idem na izlete i šetnje</i>	9 (11,7%)	34 (44,2%)	34 (44,2%)	2,32	0,677
<i>Bavim se hobijem</i>	11 (14,3%)	36 (46,8%)	30 (39,0%)	2,25	0,691
<i>Aktivno se bavim sportom</i>	24 (31,2%)	26 (33,8%)	27 (35,1%)	2,04	0,818

Čitam knjige (beletristika i ostala neobavezna literatura)	30 (39,0%)	39 (50,6%)	8 (10,4%)	1,71	0,646
Čitam dnevne i/ili tjedne novine	37 (48,1%)	25 (32,5%)	15 (19,5%)	1,71	0,776
Sudjelujem u aktivnostima koje organizira moja lokalna zajednica	38 (49,4%)	29 (37,7%)	10 (13,0%)	1,64	0,705
Sudjelujem u igrama na sreću (lutrija, sportska prognoza, kladionice i sl.)	51 (66,2%)	17 (22,1%)	9 (11,7%)	1,45	0,699
Sudjelujem u aktivnostima organizacije civilnog društva/udruge	51 (66,2%)	18 (23,4%)	8 (10,4%)	1,44	0,678
Bavim se volonterskim radom	51 (66,2%)	19 (24,7%)	7 (9,1%)	1,43	0,658
Posjećujem javne tribine	55 (71,4%)	16 (20,8%)	6 (7,8%)	1,36	0,626
Bavim se političkim aktivnostima	60 (77,9%)	13 (16,9%)	4 (5,2%)	1,27	0,553

Tablica 15. Prikaz rezultata s obzirom na aktivnosti kojima se ispitanici bave u slobodno vrijeme

Sljedeća skupina pitanja odnosila se na zanimanje mladih za vijesti iz društvenog i političkog života svoje lokalne zajednice, gdje rezultati istraživanja pokazuju da mladi otoka Krka najčešće prakticiraju čitanje vijesti o lokalnoj zajednici na internetu⁴⁷ što stalno čini 16,9% ispitanika, a često 20,8% ispitanika, a najmanje prakticiraju čitanje lokalnih novina⁴⁸ što nikad ne čini 50,6% ispitanika (Tablica 16). Ne postoji značajna statistički razlika među ispitanicima s obzirom na spol, dob i mjesto stanovanja ispitanika u njihovom interesu za lokalne novosti. Navedeni rezultati upućuju na to da su mladi ispitanici izrazito nezainteresirani na bilo kakav oblik informiranja o lokalnoj zajednici. Dakle, već prijašnji rezultati gdje su ispitanici iskazali potrebu informiranja od strane lokalne zajednice, odnosno iskazali potrebu za uvođenjem posebnih kampanja za informiranje mladih, nije u skladu s odgovorima o praćenju vijesti o lokalnoj zajednici. Dakle, mladi su navedenom nezainteresiranošću za vijesti lokalne zajednice dovele u pitanje žele li doista biti informirani od strane lokalne zajednice.

Koliko često putem medija pratiš vijesti iz društvenog i političkog života?	Skoro nikad f(%)	Svako toliko f(%)	Često f(%)	Stalno f(%)	M	SD
Koliko često gledate lokalne vijesti na TV-u radi informacija	32 (41,6%)	25 (32,5%)	11 (14,3%)	9 (11,7%)	1,96	1,019

⁴⁷ (M=2,26; SD=1,056)

⁴⁸ (M=1,77; SD=0,944)

<i>o politici i aktualnim događanjima?</i>						
<i>Koliko često slušate lokalne vijesti o politici i aktualnostima na radiju?</i>	33 (42,9%)	26 (33,8%)	9 (11,7%)	9 (11,7%)	1,92	1,010
<i>Koliko često čitate lokalne novine radi informacija o politici i aktualnim događanjima?</i>	39 (50,6%)	23 (29,9%)	9 (11,7%)	6 (7,8%)	1,77	0,944
<i>Koliko često čitate vijesti o lokalnoj zajednici na internetu o politici i aktualnim događajima?</i>	22 (28,6%)	26 (33,8%)	16 (20,8%)	13 (16,9%)	2,26	1,056

Tablica 16. Prikaz rezultata s obzirom na učestalost praćenja vijesti putem medija

Nadalje, tri četvrtine ispitanika iskazalo je veliku potrebu za višenamjenskim centrom za mlade, koji služi mladima da se više aktiviraju u zajednici te kao prostor za druženje i kvalitetno provođenje vremena. Većina ispitanika, odnosno 75,3% smatra da bi takav centar trebao postojati u svakom većem mjestu, dok samo 7,8% smatra da takav centar ne bi trebao postojati. Dakle, među ispitanicima postoji velika potreba za prostorom i načinom da se aktiviraju i kvalitetno provode svoje slobodno vrijeme. Jednako tako, i u istraživanju provedenom 2013. godine radi izrade Nacionalnog programa, tri četvrtine mladih odgovorilo je kako smatra da bi svako veće mjesto trebalo imati višenamjenski centar ta mlade (Ilišin, 2017b).

Na pitanje o tome što bi takav višenamjenski centar trebao ponuditi kada bi postojao unutar njihove lokalne zajednice, ispitanici su sve ponuđene aktivnosti vrednovali vrlo visoko, odnosno većina je ispitanika na sve aktivnosti odgovorila kako bi ih višenamjenski centar trebao ponuditi mnogo ili u potpunosti. Ispitanici smatraju da najviše treba biti večeri društvenih igara⁴⁹, usluga informiranja u području obrazovanja, zapošljavanja i sl.⁵⁰ te različita savjetovališta za mlade⁵¹ (Tablica 17). Najmanje potrebne ispitanici smatraju računalne radionice⁵² i medije za mlade⁵³ no i te aktivnosti su vrlo visoko pozicionirane (Tablica 17). Provedena je daljnja statistička analiza s ciljem utvrđivanja statistički značajnih razlika u mišljenjima ispitanika s obzirom na nezavisne varijable. Nije utvrđena statistički značajna

⁴⁹ (M=3,90; SD=1,142)

⁵⁰ (M=3,83; SD=1,302)

⁵¹ (M=3,77; SD=1,266)

⁵² (M=3,48; SD=1,324)

⁵³ (M=3,49; SD=1,304)

razlika s obzirom na spol i aktivnosti koje bi ispitanici koristili. Jednosmjernom analizom varijance za nezavisne uzorke (ANOVA) utvrđena je statistički značajna razlika između stavova ispitanika s obzirom na njihovu dob u korištenju aktivnosti „usluge informiranja na području obrazovanja, zapošljavanja, mobilnosti i sl.“ ($F(2,74)=4,650$, $p<0,05$), a post-hoc testom višestruke usporedbe najmlađa skupina ispitanika u dobi od 18 do 19 godina bi navedenu uslugu koristila najmanje ($M=2,63$; $SD=1,302$), za razliku od ispitanika u dobi od 20 do 24 godine ($M=4,14$; $SD=0,970$) i od ispitanika u dobi od 25 do 30 godina ($M=3,58$; $SD=1,389$). U ovom slučaju, dob objašnjava 11,2% varijance korištenja navedene usluge, pri čemu je stupanj povezanosti dobi i korištenja usluge informiranja srednji ($\eta^2=0,112$). Također, statistički značajna razlika s obzirom na dob utvrđena je i u organiziranju tribina o aktualnim temama/problemima mladih i društva ($F(2,74)=4,424$, $p<0,05$), a post-hoc testom višestruke usporedbe najmlađa skupina ispitanika (18-19 godina) navedenu uslugu bi također koristila najmanje ($M=2,38$; $SD=0,744$), dok bi skupina ispitanika između 20 i 24 godine navedenu uslugu koristila najviše ($M=3,86$; $SD=1,113$). U navedenom slučaju, dob objašnjava 10,7% varijance korištenja usluge tribina o raznim temama, pri čemu je stupanj povezanosti navedene usluge i dobi srednji ($\eta^2=0,107$). Nisu utvrđene statistički značajne razlike s obzirom na mjesto stanovanja ispitanika i njihovom mišljenju o aktivnostima u višenamjenskom centru.

Budući da velikih razlika među najželjenijih sadržaja i onih manje željenih, nego su sve aktivnosti više od pola ispitanika označili kako bi ih višenamjenski centar za mlade trebao ponuditi, to nam samo dodatno potvrđuje želju i potrebu mladih za prostorom za kvalitetno i organizirano provođenje slobodnog vremena. U istraživanju provedenom 2006. godine, mladi su ipak pokazali razliku među željenim sadržajem, gdje se nedvojbeno pokazalo da mladi ne bi htjeli u višenamjenskom centru književne večeri (samo 10% ispitanika takve večeri želi) (Mendeš, 2006b).

<i>Što bi višenamjenski centar trebao ponuditi kada bi postojao u tvojoj lokalnoj zajednici?</i>	<i>Nimalo f(%)</i>	<i>Malo f(%)</i>	<i>Niti ne bi trebao ponuditi, niti bi trebao ponuditi f(%)</i>	<i>Mnogo f(%)</i>	<i>U potpunosti f(%)</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
<i>Računalne/Internet radionice</i>	5 (6,5%)	18 (23,4%)	13 (16,9%)	17 (22,1%)	24 (31,2%)	3,48	1,324
<i>Tehničke radionice</i>	3 (3,9%)	16 (20,8%)	13 (16,9%)	21 (27,3%)	24 (31,2%)	3,61	1,237

<i>Umjetničke radionice</i>	4 (5,2%)	11 (14,3%)	14 (18,2%)	24 (31,2%)	24 (31,2%)	3,69	1,206
<i>Video i filmske radionice</i>	3 (3,9%)	16 (20,8%)	15 (19,5%)	21 (27,3%)	22 (28,6%)	3,56	1,219
<i>Književne večeri</i>	5 (6,5%)	19 (24,7%)	11 (14,3%)	15 (19,5%)	27 (35,1%)	3,52	1,363
<i>Društvene igre</i>	2 (2,6%)	10 (13,0%)	12 (15,6%)	23 (29,9%)	30 (39,0%)	3,90	1,142
<i>Tribine o aktualnim temama/problemima mladih i društva</i>	5 (6,5%)	14 (18,2%)	15 (19,5%)	15 (19,5%)	28 (36,4%)	3,61	1,319
<i>Različita savjetovališta za mlade</i>	3 (3,9%)	13 (16,9%)	15 (19,5%)	14 (18,2%)	32 (41,6%)	3,77	1,266
<i>Usluge informiranja na području obrazovanja, zapošljavanja, mobilnosti i sl.</i>	4 (5,2%)	12 (15,6%)	12 (15,6%)	14 (18,2%)	35 (45,5%)	3,83	1,302
<i>Medije za mlade (TV, radio i sl.)</i>	5 (6,5%)	15 (19,5%)	19 (24,7%)	13 (16,9%)	25 (32,5%)	3,49	1,304

Tablica 17. Prikaz rezultata s obzirom na ponudu aktivnosti višenamjenskog centra

9.7. Potrebe mladih otoka Krka

Na samom kraju anketnog upitnika slijedio je niz otvorenih pitanja vezano uz potrebe mladih unutar lokalne zajednice. Na pitanje primjećuju li neke dodatne sadržaje za mlade koji se nude unutar njihove lokalne zajednice te kakvi su to dodatni sadržaji, tri četvrtine odgovora ispitanika odnosi se na to da ispitanici ne primjećuju nikakve dodatne sadržaje za mlade, a da se nude u lokalnoj zajednici, kao npr: „*Iskreno za mlade ne primjećujem. Smatram da je mlada skupina malo zanemarena, ili stavljena pod istu kategoriju kao i odrasli. U mojoj lokalnoj zajednici primjećujem sadržaje za najmlađe (djecu), a ostali sadržaju su već podobni za sve dobne skupine. Nema sadržaja isključivo za mlade.*“ Od nekolicine ispitanika koja su navela da takve sadržaje primjećuju, istakli su folklorne udruge, sportske klubove, karnevalske grupe te ljetne *fešte* kao i *activity* centar u gradu Krku. S obzirom da je otok Krk prvenstveno okrenut turizmu i turističkoj ljetnoj sezoni, aktivnosti koje se nude za mlade većinom se održavaju u ljetnim mjesecima, kao npr: *zipline*, kajaking, ronjenje, *wakeboard cable*, *go kart* i razne ljetne manifestacije. Od dodatnih sadržaja koji se mogu koristiti i zimi ističe se kino koje djeluje

unazad nekoliko godina te *activity* centar na otvorenom koji se može koristiti za odrađivanje raznih fizičkih aktivnosti (također, ovisi o vremenskoj prognozi).

Tri četvrtine odgovora ispitanika na pitanje postoji li neki dodatan sadržaj, odnosno aktivnost u kojoj bi ispitanici voljeli sudjelovati, a da njihova lokalna zajednica takve aktivnosti ne nudi, bilo je „ne“ i „ne znam“ no nekolicina ispitanika ponudila je zanimljive odgovore:

„Voljela bih sudjelovati u savjetovalištu za mlade, u različitim radionicama (najviše o zapošljavanju, radu, informatika...), te primati informacije o mogućnosti studentskih i poslovnih razmjena.“

„Da, bilo kakva organizacija za mlade (umjetnost, strukovno učenje, događaji na javnom, ekološke organizacije, psihološke udruge za mlade).“

„Radionice, edukacije, centar za mentalno zdravlje, građanski odgoj, centar za reproduktivno zdravlje.“

„Neke sportske aktivnosti za sve otočane, turniri, neke predstave u dvorani ili organizirane igre za mlade.“

„Aktivni paneli i rasprave te realizacija pogodnosti glede boljitka života mladih ljudi.“

„Tribine, debate, sportski turniri, izleti.“

„Razni tečajevi, edukacije, tribine.“

„Da. Zajedničko okupljanje mladih, druženje. Društvene igre, zabava.“

Prema odgovorima na navedeno pitanje, većina ispitanika odgovorila je s negativnim odgovorom, odnosno da im dodatan sadržaj nije potreban, dok onim ispitanicima koji su odgovorili pozitivno, najpotrebnija su savjetovališta za mlade, odnosno psihološka pomoć, ali i razni događaji u kojima bi se mladi družili i nešto novo naučili. Potrebama mladih bavila se i Udruga Hera (2016) koja je u svom istraživanju s mladima grada Križevca tražila da navedu jednu stvar koja ih kao mladu osobu najviše smeta ili im nedostaje u njihovoj lokalnoj zajednici, a na prvo mjesto ispitanici su postavili školu (34,48%), zatim nepravdu u državi (13,74%), pa alkohol i brigu za budućnost (10,35% ispitanika je za oba problema odgovorilo kako ih navedeno smeta), te nakon toga slab interes za mlade, nemogućnost putovanja, nedostatak slobodnog vremena te neadekvatna mjesta za zabavu. Kada su upitani koji sadržaji po njihovom mišljenju nedostaju u Križevcima, 37,60% mladih je odgovorilo kako im nedostaje kino, 17,36% mladih je odgovorilo kako im nedostaje centar za mlade, 14,87% nedostaje kazalište, 12,39% nedostaje rekreacijski centar dok su ostali odgovori još park, igralište, bazen te nešto drugo (Udruga Hera, 2016).

Nadalje, ispitanici su bili upitani da navedu jednu stvar koja ih kao mladu osobu trenutno najviše muči/smeta unutar njihove lokalne zajednice. Navedeno pitanje je polučilo s najvećom

raznolikosti odgovora ispitanika, te su se ispitanici „požalili“ na jako mnogo problema. Ispitanici su navodili da ih smeta to što nemaju „*mogućnosti da budu aktivni sudionici zajednice*“, da se nude samo sportski klubovi, nedostaje društveni dom koji bi se zimi koristio za razna druženja, „*nedostatak podrške mladima*“, nedostatak „*mjesta za provod*“ odnosno klubova, dugotrajan proces ostvarivanja novih projekata koji doprinose lokalnoj zajednici, fokus na starije stanovništvo, nedostatak podrške malim poduzetnicima, jako male mogućnosti za uključivanje u volontiranje, „*slab poticaj za ostanak mladih u zajednici*“...

Posebno se istakao odgovor jedne ispitanice, a glasi:

„Najviše me muči što mladi neprestano odlaze, i što se ni ja sama, ni ostali mladi ne zalažemo sami za sebe, a “odrasli” nam ne daju prostora, i nemaju povjerenja u naše ideje, ili se podrazumijeva da nadgledaju svaki pokušaj mladih za novim aktivnostima.“

Odgovori na ovo pitanje obuhvaćaju sve što se tijekom analize rezultata moglo zaključiti, a to je da su mladi relativno nezainteresirani za promjenu i za aktivnije sudjelovanje u zajednici, traže da ih se potakne na sudjelovanje te traže podršku lokalne zajednice, te ih također muči orijentiranost lokalne zajednice ljetnom turizmu te samim time nedostatak prostora za druženje tijekom hladnijih mjeseci. Analizom internetskih stranica općina, može se uočiti da mladi na otoku Krku imaju dostupno mnogo udruga unutar kojih mogu volontirati i čiji aktivni članovi mogu biti, stoga mladima jedino nedostaje informiranosti o svemu onome što im se doista i nudi (možda sadržaj koji im se nudi nije opširan, ali nije nepostojeći).

Mladi su također upitani da iskažu svoje mišljenje o promjenama koje bi htjeli vidjeti unutar lokalne zajednice da bi bili zadovoljniji i sretniji, te se tri četvrtine ispitanika složilo da mladima treba ponuditi više sadržaja te im omogućiti veću mogućnost sudjelovanja u zajednici bilo kroz volontiranje ili kroz uključivanje u rad lokalne samouprave: „*Trebalo bi se poticati mlade da se uključe, da sami pokrenu svoju udrugu te se tako više posvete i zajednici. Također, treba potaknuti mlade na taj način da se u njihovom mjestu osposobe prostori za druženje, te ukoliko je to moguće, da se pozove predavače i raspravlja o aktualnim temama.*“.

S obzirom na navedeno, da se treba poticati mlade da se udruže i učine promjenu, proučavanjem internetskih stranica općina, određene općine i nude poticaje za ljude koji žele osnovati svoju udrugu kroz organiziranje dana otvorenih vrata ili kroz nuđenje poticaja. Nedostatak prostora za druženje jest problematika koja se pruža kroz cijeli anketni upitnik te je očita potreba mladima otoka Krka. Udruga Hera (2016) je svoje ispitanike upitala što oni smatraju da bi trebalo promijeniti kako bi mladi u Križevcima bili sretni i zadovoljni, te su im ispitanici odgovorili da bi trebalo: uvesti nova radna mjesta, bolje mogućnosti za nastavak školovanja, veće životne standarde te bolju ekonomsku situaciju, bolju ponudu mjesta za

izlaske, više kulturnih i sportskih sadržaja, uključivanje mladih u javni život lokalne zajednice te kvalitetniji javni resursi i bolju infrastrukturu.

Za kraj, ispitanici su bili upitani da upute neke sugestije lokalnoj zajednici kako bi ispunila potrebe mladih, gdje su ispitanici posebno istaknuli dvije stvari, a to su poticaj mladih i slušanje mladih i onoga što oni imaju za reći: „*JLS bi trebale više same pratiti aktivnosti mladih iz zajednice kako bi ih na vrijeme i ispravno poticala, ovim potezom bi se ostvarilo kontinuirano praćenje smjera u kojem treba razvijati sve programe pomoći i time fokusirati resurse na zapaženi obrazac aktivnosti.*“ i „*Radionice i radionice! Ako mladi sami ne organiziraju radionice, mogu i stariji organizirati, ali prepustite nam riječ, pričajte nam o vašim iskustvima kad ste bili mladi, i prije svega, slušajte što vam imamo za reći!*“. Jednako tako mladi su istakli i edukacija i informiranje mladih o tome što je sve mladima dostupno, koje institucije za njih postoje: „*Bolje educirati mlade o tome koje sve institucije za mlade postoje i čime se bave jer ja za većinu institucija navedenih ovdje nikad nisam čuo, a sigurno bi to nekim mladima pomoglo da nađu pravi put.*“. Jedan od ispitanika spomenuo je i problematiku iseljavanja mladih s otoka, te je predložio: „*Ponudite nam nešto, potaknite nas na aktivnije sudjelovanje u općinama, zadržite nas na otoku tako da nam ispunite slobodno vrijeme raznim aktivnostima.*“.

Na samom kraju, ispitanici su mogli ostaviti dodatne komentare na navedenu anketu i problematiku, te su neki ispitanici istakli svoja mišljenja:

„*Smatram da se mladi sve rijeđe druže unutar svojih lokalnih zajednica, te uz Covid-19, ne znaju se više ponašati, gube interes i nadu u druženja i okupljanja. Vlastiti glas mladih njima samima više nije bitan, i to je ono što moramo vratiti. Organiziranjem različitih radionica, volonterskih druženja i skupina, uspjeh ćemo probuditi interes kod mladih!*“

„*Anketa je veoma zanimljiva, ali duga. :) Moguće da je to tako jer me tjera da razmišljam o temama koje su veoma bitne, iako ih se baca pod tepih, a ne želim dati polovičan odgovor pa mi ispunjavanje iziskuje više vremena. Svakako dobar poticaj za daljnju aktivnost u zajednici.*“

„*Razmotriti potrebe i želje mladih i omogućiti im bolji, funkcionalniji, spokojniji život.*“

„*Cijela je lokalna zajednica preindiferentna i svi previše gledamo sebe, a premalo brinemo o općem dobru.*“

10. ZAKLJUČAK

Provedeno istraživanje pokazalo je kako među mladima otoka Krka aktivnost volontiranja unutar svoje zajednice nije proširena. Naime, 57,1% ispitanika navelo je kako nije uopće volontiralo unutar svoje zajednice, dok njih 32,5 % takvog iskustvo je imalo unutar tri godine od provođenja istraživanja. Među mladima koji su volontirali, najraširenija vrsta volonterske aktivnosti bila je pomaganje osobama s posebnim potrebama ili starijim osobama, sudjelovanje u javnim radovima lokalne zajednice te u organizaciji kulturnih događaja. Ono što ih je najviše motiviralo na volonterski angažman bili su predanost pomaganju drugima, želja za društvenim angažmanom te želja za rješanjem konkretnog problema, dok ih je najmanje motivirala vjera, želja za upoznavanjem budućih potencijalnih poslodavaca te obitelji.

Jednako kao što pokazuju rezultati volontiranja, tako je istraživanje pokazalo da se 53,3% ispitanika nikada nije uključilo niti je trenutno članom ikakve organizacije civilnog društva/udruge, dok je samo 27,3% mladih članom jedne organizacije. Najveći broj ispitanika koji su članom jedne udruge, njih 28,6% članom je sportskog kluba, dok je 20% članom neke kulturne ili umjetničke udruge/organizacije. Najvećom motivacijom za članstvo mladih ispitanici smatraju stjecanje novih znanja i vještina na neformalan način te želju za druženjem i upoznavanjem novih ljudi kao i potrebu da rade nešto što je korisno, dok najmanjom motivacijom smatraju višak slobodnog vremena i nagovor prijatelja ili obitelji.

S obzirom da je poznavanje mehanizama i institucija namijenjenih mladima vrlo bitan faktor u uspješnom civilnom angažmanu, ispitanici su ocjenjivali svoju upoznatost s nizom ponuđenih mehanizama i institucija, te je 37,7% ispitanika upoznato s Klubom mladih Rijeka, te dobro poznaju rad te institucije, dok je 49,4% ispitanika samo čulo za Europski parlament mladih, ali ne znaju ništa o tome. Jednako tako niski rezultati upoznatosti dobili su se ispitivanjem poznavanja rada Savjeta mladih, gdje je čak 84,4% mladih odgovorilo kako ne znaju čime se Savjet mladih bavi, dok je samo 15,6% odgovorilo da poznaje rad Savjeta. Čak 63,6% ispitanika ne zna postoji li Savjet mladih unutar njihove zajednice, a 85,7% ispitanika nikad nije bilo članom Savjeta mladih, te to neće ni biti, dok je samo 6,5% ispitanika nekada bilo članom. Navedeni rezultati pokazuju nepoznavanje i nezainteresiranost za poznavanje dostupnih mehanizama za mlade koji služe poboljšavanju kvalitete njihova života u zajednici, što dodatno upućuje na neaktivnost mladih unutar civilnog angažmana.

Rezultati izborne aktivnosti mladih otoka Krka pokazuju vrlo visoku aktivnost u sudjelovanju na izborima, gdje je čak 44,2% mladih glasovalo na svim izborima od kako imaju

pravo glasa, a 31,2% mladih glasovalo je na većini izbora. Od ostalih nestranačkih političkih akcija, mladi su najspremniji na potpisivanje peticija te davanje novčanih priloga u humanitarne svrhe, te su to već i učinili, a nisu spremni na uključivanje u rad političkih stranaka te pokretanje građanske inicijative ili osnivanje organizacije civilnog društva. Rezultati pokazuju kako su mladi najspremniji na pasivne oblike civilnog angažmana, dok one aktivnosti koje zahtijevaju vremena i truda izbjegavaju.

Tri četvrtine mladih izjasnilo se kako ne primjećuju nikakve dodatne sadržaje za mlade koje im lokalna zajednica nudi, a oni koji takve aktivnosti primjećuju, navode folklorne udruge, sportske klubove, karnevalske grupe kao i *activity* centar u gradu Krku. Ispitanici su iskazali potrebu za višenamjenskim centrom gdje 75,3% mladih smatra da bi takav centar trebao postojati na otoku Krku, a od aktivnosti koje bi takav centar trebao ponuditi, ispitanici su iskazali potrebu za svim aktivnostima. Nadalje, ispitanici su iskazali potrebu da im se pruži mogućnost da budu aktivni sudionici zajednice, da se nude samo sportski klubovi, a nedostaje im prostora za druženje, ne uočavaju podršku koju bi lokalna zajednica trebala pružiti mladima i sl. Kako bi bili zadovoljniji i sretniji unutar svoje lokalne zajednice, mladi su naglasili da im treba ponuditi više sadržaja te omogućiti veću mogućnost sudjelovanja u zajednici, a ipak kada su upitani da navedu neki dodatan sadržaj koji bi im lokalna zajednica mogla pružiti, a da ga trenutno nema, tri četvrtine ispitanika odgovorilo je kako takav sadržaj ne postoji ili ne znaju koji bi to sadržaj bio.

Može se zaključiti kako mladi ispitanici otoka krka iskazuju veliku neaktivnost unutar javnog života svoje lokalne zajednice. Što se tiče ispitanika koji se uključuju u volontiranje, s obzirom na iskazanu motivaciju na volontiranje, može se zaključiti da sudjeluju iz altruističnih razloga. Mladi također nisu zainteresirani za članstvom unutar organizacija civilnog društva te samim time nisu ni aktivni u društvu te ne koriste resurse dostupne im da učine promjenu, što dokazuje i njihova slaba upoznatost s mehanizmima namijenjenima njima. Također, s obzirom da na otoku Krku ipak postoji nekoliko Savjeta mladih, rezultat da 84,4% ispitanika nikad nije čulo za Savjet mladih ukazuje na ili nedovoljnu informiranost mladih od strane lokalne samouprave i samog Savjeta ili na nezainteresiranost mladih za aktivnim sudjelovanjem. Ipak ispitanici su iskazali vrlo visoku izbornu aktivnost, no daljnjim propitivanjem, iskazali su spremnost na pasivne oblike civilnog angažmana, dok one aktivnosti koje iziskuju dodatan trud i ulaganje svog vremena izbjegavaju te na takve oblike nisu spremni.

S obzirom na temeljno istraživačko pitanje koje je postavljeno u ovom radu, a glasi: *Jesu li, koliko i na koji način mladi otoka Krka civilno angažirani u svojoj lokalnoj zajednici te kakve su potrebe, interesi i perspektive mladih otoka Krka u kontekstu lokalne zajednice?*, može

se utvrditi da mladi otoka Krka uglavnom nisu civilno angažirani unutar svoje lokalne zajednice, na način na koji se to u ovom radu istraživalo. Oni koji su civilno angažirani, angažirani su ponajviše na neformalan način, odnosno spremniji su i češće se uključuju u neformalne aktivnosti civilnog angažmana. Ispitivanjem interesa mladih ispitanika može se zaključiti kako su njihovi interesi više usmjereni zabavi i razonodi, nego prema aktivnostima koje su povezane s javnim životom njihove lokalne zajednice. Ispitanici iskazuju da ne uočavaju dodatne sadržaje koje se nude mladima unutar njihove lokalne zajednice, no iskazuju potrebu za višenamjenskim centrom i svim aktivnostima koje takav centar može ponuditi.

Unatoč malom broju ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju te nemogućnosti izvođenja generalizacija, rezultati istraživanja pružaju vrijedne podatke mladih stanovnika otoka Krka o njihovim stavovima i mišljenjima o radu/životu unutar njihovih lokalnih zajednica. Navedeni rezultati mogu služiti kao poticaj i osnova za provođenje novih istraživanja na razini otoka Krka, ali i svake lokalne samouprave (općine) zasebno, kako bi se uočile dobre prakse, ali i nedostaci unutar lokalne zajednice zbog kojih je mladim stanovnicima privlačno/neprivlačno živjeti i sudjelovati u svojoj lokalnoj zajednici. Na taj način, mlade bi se potaknulo na razmišljanje o načinima sudjelovanja (što je jedan ispitanik unutar navedenog istraživanja i sam naglasio), ali i dalo priliku da iskažu što misle, a inače se na to ne bi odvažili. Takvi rezultati istraživanja mogu poslužiti kao osnova za osmišljavanje programa za mlade na razini otoka Krka. Navedenim akcijama, mlade bi se moglo potaknuti na značajnije sudjelovanje unutar lokalnih zajednica, ali i potencijalno otok učiniti privlačnijim za nastavak života na njemu.

11. POPIS TABLICA I SLIKA

11.1. *Popis tablica*

Tablica 1. Definicije rada s mladima u deset europskih država (Institut za socijalni rad i socijalni odgoj, 2008; prema Bužinkić i sur., 2015, str. 32)	8
Tablica 2. Latentna i manifestna politička participacija (Ekman i Amna, 2012, str. 292).....	25
Tablica 3. Struktura ispitanika s obzirom na spol	66
Tablica 4. Struktura ispitanika s obzirom na dob	67
Tablica 5. Struktura ispitanika s obzirom na mjesto stanovanja	67
Tablica 6. Struktura ispitanika s obzirom na pripadnost lokalnim samoupravama otoka Krka	67
Tablica 7. Struktura ispitanika s obzirom na radni status	68
Tablica 8. Prikaz motivacije na volonterski angažman u posljednje tri godine	73
Tablica 9. Prikaz motivacije na članstvo u organizacijama civilnog društva/udrugama	76
Tablica 10. Prikaz rezultata upoznatosti mladih s institucijama/mehanizmima za mlade	79
Tablica 11. Prikaz rezultata s obzirom na spremnost sudjelovanja u nestranačkim političkim akcijama	82
Tablica 12. Prikaz rezultata s obzirom na slaganje s tvrdnjama o lokalnoj zajednici	86
Tablica 13. Prikaz rezultata mišljenja ispitanika o poticaju mladih na aktivnije sudjelovanje u društvu.....	88
Tablica 14. Prikaz rezultata o akterima koji ispitanike potiču na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici	89
Tablica 15. Prikaz rezultata s obzirom na aktivnosti kojima se ispitanici bave u slobodno vrijeme.....	92
Tablica 16. Prikaz rezultata s obzirom na učestalost praćenja vijesti putem medija	93
Tablica 17. Prikaz rezultata s obzirom na ponudu aktivnosti višenamjenskog centra.....	95

11.2. *Popis slika*

Slika 1. Razlika između rada s mladima u širem i užem smislu (Kovačić i Čulum, 2015)	6
Slika 2. Institucionalni okvir za podršku razvoju civilnog društva u Republici Hrvatskoj (Ured za udruge, 2016).....	20
Slika 3. Prikaz dimenzija političke participacije (Kovačić, 2014a)	26

12. LITERATURA

1. Adler, R. P. i Goggin, J. (2005). What Do We Mean By “Civic Engagement”? *Journal of Transformative Education*, 3(3), 236-253. Preuzeto 13.6.2021. s <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1541344605276792> .
2. Arhiva udruga (2021). *Grad Krk*. Preuzeto 20.2.2021. s <https://www.grad-krk.hr/arhiva-udruga> .
3. Baketa, N., Bovan, K. i Matic Bojić, J. (2021). *Istraživanje političke pismenosti učenika završnih razreda srednjih škola u Republici Hrvatskoj – istraživački izvještaj za 2021. godinu*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
4. Barić, S. i Dobrić, D. (2012). Europeizacija civilnog društva u RH: shvaćanje socijalnog kapitala ozbiljno? *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 33(2), 883-916.
5. Berger, B. (2009). Political Theory, Political Science, and the End of Civic Engagement. *Perspectives on Politics*, 7(2), 335-350. Preuzeto 13.6.2021. s https://www.researchgate.net/publication/232021827_Political_Theory_Political_Science_and_the_End_of_Civic_Engagement .
6. Bouillet, D. (2006a), Socijalna politika: (ne)primjeren odgovor zajednice na potrebe mladih. U Ilišin, V. (ur.) *Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije*, 165-231. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
7. Bouillet, D. (2006b), Kvaliteta života mladih: odgovornost zajednice i/ili obitelji. U Ilišin, V. (ur.) *Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije*, 27-90. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
8. Brett, E. A. (2017). Representation and Exclusion in Partial Democracies: The Role of Civil Society Organisations. *The Role of Civil Society Organisations, The Journal of Development Studies*, 53(10), 1539-1544. <https://www.tandfonline.com.ezproxy.nsk.hr/doi/full/10.1080/00220388.2017.1344647>
9. Bušljeta Tonković, A. i Puđak, J. (2021). *Organizacije mladih i za mlade u ruralnoj Hrvatskoj – studija slučaja Ličko-senjske i Zadarske županije*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar i Napor - Nacionalna asocijacija praktičara/ki omladinskog rada.
10. Bužinkić, E., Čulum, B., Horvat, M. i Kovačić, M. (2015). Youth Work in Croatia: Collecting Pieces for a Mosaic. *Child & Youth services*, 36(1), 30-55.

11. Civilno društvo (2020). *Leksikografski zavod Miroslav Krleža*. Preuzeto 7.1.2021. s <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=12023> .
12. Čulum, B., Gvozdanić, A. i Baketa, N. (2016), Politička znanja maturanata i značajnost odrednica koje ih oblikuju. U Kovačić, M. i Horvat M. (Ur.) *Od podanika do građana: razvoj građanske kompetencije mladih, 31-50*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
13. Državni zavod za statistiku (2011). *Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011*. Preuzeto 15.1.2021. s https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1468.pdf .
14. Državni zavod za statistiku (2021). *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. – prvi rezultati*. Preuzeto 05.07.2022. s <https://popis2021.hr/> .
15. Ekman, J. i Amnå, E. (2012) Political participation and civic engagement: Towards a new typology. *Human Affairs*, 22(3), 283-300. Preuzeto 13.6.2021. s https://www.researchgate.net/publication/228419794_Political_participation_and_civic_engagement_Towards_a_new_typology .
16. EUR-Lex (2022). Civil society organisation. *EUR-Lex. Access to European Union Law* Preuzeto 11.03.2022. s https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/civil_society_organisation.html .
17. Europska komisija (2001, studeni). European Commission White Paper: A New Impetus for European Youth. *Publications Office of the European Union*. Preuzeto 6.1.2021. s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a3fb3071-785e-4e15-a2cd-51cb40a6c06b>.
18. Europska komisija (2009, travanj). An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering A renewed open method of coordination to address youth challenges and opportunities. *EUR-Lex. Access to European Union Law*. Preuzeto 3.5.2021. s <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52009DC0200> .
19. Europska komisija (2018, svibanj). Komunikacija komisije europskom parlamentu, vijeću, europskom gospodarskom i socijalnom odboru i odboru regija. Uključivanje, povezivanje i osnaživanje mladih: nova strategija EU-a za mlade. *EUR-Lex. Access to European Union Law*. Preuzeto 4.5.2021. s <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0269&from=en> .
20. Europska komisija (2021). *Europske snage solidarnosti (2021.-2027.) – zajedno snažniji*. Preuzeto 05.07.2022. s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e3db90e7-8ac5-11eb-b85c-01aa75ed71a1> .

21. Europska unija (2019). EU Youth Strategy. *European Youth Portal*. Preuzeto 14.1.2021. s https://europa.eu/youth/strategy_en .
22. Flanagan, C., Syvertsen, A. i Stout, M. (2007). Civic Measurement Models: Tapping Adolescents' Civic Engagement. *Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement (CIRCLE)*, 1-40. Preuzeto 3.6.2021. s https://www.researchgate.net/publication/234700265_Civic_Measurement_Models_Tapping_Adolescents'_Civic_Engagement_CIRCLE_Working_Paper_55/references .
23. Godišnji plan i program rada Srednje škole Hrvatski kralj Zvonimir – školska godina 2021.-2022. (2021). *Srednja škola Hrvatski kralj Zvonimir*. Preuzeto 20.5.2022. s http://ss-hrvatskikraljzvonimir-krk.skole.hr/upload/ss-hrvatskikraljzvonimir-krk/newsattach/1894/Godisnji_plan_i_program_21-22.pdf .
24. Gvozdanović, A. (2014), Socijalni kapital studenata. U Ilišin, V. (Ur.) *Sociološki portret hrvatskih studenata, 173-194*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
25. Gvozdanović, A., Ilišin, V., Adamović, M., Potočnik, D., Baketa, N. i Kovačić, M. (2019). *Istraživanje mladih u Hrvatskoj 2018./2019.* Zagreb: Zaklada Friedrich Ebert.
26. Hamzić, M. (2019). Promjene naseljenosti otoka Krka. *Pilar: časopis za društvene i humanističke studije, 14(27(1))*, 139-160.
27. Ilišin, V. (2002), Mladost, odraslost i budućnost. U Ilišin, V. i Radin, F. (ur.) *Mladi uoči trećeg milenija, 27-45*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja.
28. Ilišin, V. (2006a), Aktivno sudjelovanje mladih u društvu: pretpostavke, problemi i potencijali. U Ilišin, V. (ur.) *Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije, 235-276*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
29. Ilišin, V. (2006b), Slobodno vrijeme i kultura mladih. U Ilišin, V. (ur.) *Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije, 299-328*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
30. Ilišin, V. (2006c). *Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
31. Ilišin, V. (2007), Slobodno vrijeme i interesi mladih. U Ilišin, V. i Radin, F. (ur.) *Mladi: problem ili resurs, 179-199*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
32. Ilišin, V. (2014), Studenti i politika: pragmatizam bez iluzija. U Ilišin, V. (Ur.) *Sociološki portret hrvatskih studenata, 221-287*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.

33. Ilišin, V. (2014), Zanemarena škola života: slobodno vrijeme i interesi studenata. U Ilišin, V. (Ur.) *Sociološki portret hrvatskih studenata*, 343-373. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
34. Ilišin, V. (2017a), Mladi i politika: trendovi (dis)kontinuiteta. U Ilišin, V. i Spajić Vrkaš, V. (Ur.) *Generacija osujećenih – Mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća, 185-254*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
35. Ilišin, V. (2017b), Neke dimenzije slobodnog vremena mladih. U Ilišin, V. i Spajić Vrkaš, V. (Ur.) *Generacija osujećenih – Mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća, 293-316*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
36. Ilišin, V. i Radin, F. (2002), Društveni kontekst metodologije istraživanja. U Ilišin, V. i Radin, F. (ur.) *Mladi uoči trećeg milenija, 13-25*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja.
37. Ilišin, V. i Spajić Vrkaš, V. (2017a), Uvod: konceptualni okvir istraživanja. U Ilišin, V. i Spajić Vrkaš, V. (Ur.) *Generacija osujećenih – Mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća, 11-27*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
38. Ilišin, V. i Spajić Vrkaš, V. (2017b). *Generacija osujećenih – Mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
39. Ilišin, V., Bouillet, D., Gvozdanović, A. i Potočnik, D. (2013). *Mladi u vremenu krize: prvo istraživanje IDIZ-a i Zaklade Friedrich Ebert o mladima*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu i Friedrich Ebert Stiftung – Zagreb.
40. Innovations in Civic Participation (2010a). *Youth Civic Participation in Action: Meeting community and youth needs worldwide*. Washington, DC: Innovations in Civic Participation.
41. Innovations in Civic Participation (2010b). *Youth Development through Civic Engagement: Mapping Assets in South Asia*. Washington, DC: Innovations in Civic Participation.
42. Jusić, M. i Lavrič, M. (2019), Political and civic participation. U Lavrič, M., Tomanović, S. i Jusić, M. (Ur.) *Youth study Southeast Europe 2018/2019, 61-73*. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung.
43. Kovačić, M. (2014a). Studenti kao društveni i politički subjekt. *Političke perspektive: časopis za istraživanje politike, 4(2)*, 43-60.
44. Kovačić, M. (2014b, listopad). Politika za mlade u Hrvatskoj – anatomija jedne javne politike. *Crosbi: Hrvatska znanstvena bibliografija*. Preuzeto 5.1.2021. s <https://bib.irb.hr/datoteka/767134.12.pdf>.

45. Kovačić, M. (2018, studeni). Country Sheet in Youth Work in Croatia. *Council of Europe*. Preuzeto 5.1.2021. s https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262610/Croatia_YW-Country+sheet.pdf/2589137d-2f1f-6e6c-9768-086033c109eb .
46. Kovačić, M. i Čulum, B. (2015). *Rad s mladima. Teorija i praksa rada s mladima: prilog razumijevanju rada s mladima u hrvatskom kontekstu*. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
47. Kovačić, M. i Gvozdanović, A. (2017), Poznavanje generacijskih problema i potreba kao temelj kvalitetne politike za mlade u Hrvatskoj. U Ilišin, V. i Spajić Vrkaš, V. (Ur.) *Generacija osujećenih – Mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća*, 261-290. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
48. Kovačić, M. i Vrbat, I. (2014). „Znam da ništa ne znam“: politička kompetencija i politička participacija među mladima u Zagrebu. *Suvremene teme: međunarodni časopis za društvene i humanističke znanosti*, 7(1), 56-76.
49. Lewis, D. (2010), Nongovernmental Organizations, Definition and History. U Anheier, H. K., Toepler, S. i List, R. (Ur.) *International Encyclopedia of Civil Society*, 1-7. New York: Springer.
50. Mendeš, I. (2006a), Mladi u civilnom društvu i lokalnoj zajednici. U Ilišin, V. (ur.) *Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije*, 279-297. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
51. Mendeš, I. (2006b), Pristup informacijama i mobilnost mladih. U Ilišin, V. (ur.) *Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije*, 331-373. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
52. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (2009). Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. godine. *Europski-fondovi.eu*. Preuzeto 7.5.2021. s http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Nacionalni_program_za_mlade.pdf .
53. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (2004, kolovoz). Nacionalni program djelovanja za mlade. *Youthpolicy.org*. Preuzeto 7.5.2021. s https://www.youthpolicy.org/national/Croatia_2003_National_Youth_Action_Program.pdf .
54. Ministarstvo socijalne politike i mladih (2014, listopad). Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine. *Mladi u EU. Udruga mladih*. Preuzeto 7.5.2021.

- s <http://arhiva.mladi-eu.hr/wp-content/uploads/2015/07/Nacionalni-program-za-mlade-14-17.pdf> .
55. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (2020). Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. godine. *E-Savjetovanja*. Preuzeto 8.5.2021. s <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=13290> .
 56. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (2020). Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. godine. *E-Savjetovanja*. Preuzeto 8.5.2021. s <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=13290> .
 57. Mladi (2022). *Središnji državni ured za demografiju i mlade*. Preuzeto 01.07.2022. s <https://demografijaimladi.gov.hr/mladi-5637/mladi-5987/5987> .
 58. Morić, D. i Puhovski, T. (2012). *Rad s mladima. Definicije, izazovi i europska perspektiva*. Zagreb: Agencija za mobilnost i programe Europske unije.
 59. Nevladine organizacije (2020). *Leksikografski zavod Miroslav Krleža*. Preuzeto 14.1.2021. s <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43612> .
 60. O općini (2020). *Općina Dobrinj*. Preuzeto 20.2.2021. s <https://www.dobrinj.hr/defaultcont.asp?id=16&n=2#> .
 61. O programu (2022). *Europske snage solidarnosti*. Preuzeto 05.07.2022. s <https://www.europskesnagesolidarnosti.hr/hr/sadrzaj/o-programu/opce-informacije/> .
 62. Otok Krk (2020). *Leksikografski zavod Miroslav Krleža*. Preuzeto 15.1.2021. s <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=34101> .
 63. Perovic, B. (2016). Defining youth in contemporary national legal and policy frameworks across Europe. *Council of Europe – European Union*. Preuzeto 06.07.2022. s <https://pip-eu.coe.int/en/web/portal/home> .
 64. Pojmovnik (2022). *Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva*. Preuzeto 7.3.2022. s <https://www.civilnodrustvo-istra.hr/> .
 65. Pološki Vokić, N., Marić, I. i Horvat, G. (2013). Motivacija za volontiranje – jesu li motivi za volontiranje povezani sa spolom, ličnosti i područjem studiranja?. *Revija za socijalnu politiku*, 20 (3), 225-252. Preuzeto 10.2.2022. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/169177> .
 66. Popis udruga (2014). *Općina Punat*. Preuzeto 20.2.2021. s <https://www.punat.hr/node/108> .
 67. Potočnik, D. (2006), *Obrazovni resursi i zapošljivost mladih*. U Ilišin, V. (ur.) *Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije*, 93-139. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.

68. Savjet mladih (2020b). *Općina Baška*. Preuzeto 20.5.2022. s <https://www.baska.hr/opcina-baska/ostala-tijela/savjet-mladih/> .
69. Shaw, A., Brady, B., McGrath, B., Brennan, M., A. i Dolan, P. (2014). Understanding youth civic engagement: debates, discourses, and lessons from practice. *Community Development*, 45(4), 300-316.
70. Sočo, A. (2011a). *Mali rječnik pojmova politike za mlade rada s mladima*. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
71. Sočo, A. (2011b), Volontiranje kao pokretačka snaga organizacija mladih. U Sočo, A. (Ur.) *Mladi: priprema, pozor, sudjelujte! Sudjelovanje mladih – modeli, mehanizmi, praksa, 12-14*. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
72. SŠHKZ- Škola ambasador EP u Europskom parlamentu (2017). *Srednja škola Hrvatski kralj Zvonimir*. Preuzeto 20.5.2022. s http://ss-hrvatskikraljzvonimir-krk.skole.hr/?news_id=1580#mod_news .
73. Syvertsen, A. K., Wray-Lake, L., i Metzger, A. (2015). *Youth civic and character measures toolkit*. Minneapolis: Search Institute. Preuzeto 3.6.2021. s https://www.researchgate.net/publication/286457343_Youth_Civic_and_Character_Measures_Toolkit .
74. The Final Declaration of the 3rd European Youth Work Convention. (2020, prosinac). *3rd European Youth Work Convention*. Preuzeto 02.07.2020. s <https://www.bonn-process.net/> .
75. Trinajstić, M. (2020, studeni). Krčki Savjet mladih još uvijek traži članove, rok je do petka. *Novi list*. Preuzeto 15.1.2021. s <https://www.novolist.hr/rijeka-regija/otoci/krcki-savjet-mladih-jos-uvijek-trazi-clanove-rok-je-do-petka/> .
76. Udruga Delta (2016). Strukturirani otoci. *Strukturirani dijalog*. Preuzeto 13.4.2021. s http://sd.udruga-delta.hr/?page_id=59 .
77. Udruga Hera (2016). Istraživanje o interesima, potrebama i društvenoj uključenosti mladih u Gradu Križevcima – Zajedno za mlade. *Udruga Hera*. Preuzeto 8.6.2021. s <https://udruga-hera.info/> .
78. Udruge na području Općine Malinska-Dubašnica (2021). *Općina Malinska-Dubašnica*. Preuzeto 20.2.2021. s <https://www.malinska.hr/udruge-na-podrucju-opcine-malinska-dubasnica/> .
79. Udruge, društva i klubovi (2020a). *Općina Baška*. Preuzeto 20.2.2021. s <https://www.baska.hr/ostalo/udruge-drustva-klubovi/> .

80. Ured za udruge – manifestacija (2021). *Općina Vrbnik*. Preuzeto 20.5.2022. s <http://www.opcina-vrbnik.hr/ured-za-udruge-manifestacija/> .
81. Ured za udruge (2016). Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2017. do 2021. godine. *E-Savjetovanja*. Preuzeto 04.07.2022. s <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=5697> .
82. Vijeće Europske unije (2010, prosinac). Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, on youth work. *EUR-Lex. Access to European Union Law*. Preuzeto 4.5.2021. s <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A42010Y1204%2801%29> .
83. Vijeće Europske unije (2020, prosinac). Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali u okviru Vijeća, o okviru za uspostavu Europske agende za rad s mladima. *Službeni list Europske unije*. Preuzeto 02.07.2022. s [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:42020Y1201\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:42020Y1201(01)&from=EN) .
84. Vlada Republike Hrvatske (2021, srpanj). Odluka o pokretanju izrade Nacionalnog programa za mlade za razdoblje od 2022. do 2024. godine. Preuzeto 17.8.2022. s <https://demografijaimladi.gov.hr/istaknute-teme/mladi-4064/nacionalni-program-za-mlade-4072/4072> .
85. Vujadinović, D. (2008). Civilno društvo i politička kultura. *Filozofska istraživanja*, 28(1), 21-33.
86. Zakon o savjetima mladih, Narodne novine, 41/14 (2014).

13. PRILOZI

13.1. Prilog 1. Anketni upitnik

CIVILNI ANGAŽMAN MLADIH OTOKA KRKA: INTERESI, POTREBE I PERSPEKTIVE

Dragi mladi otočani,

moje ime je Antonela, studentica sam na Filozofskom fakultetu u Rijeci te sam trenutno u procesu provedbe istraživanja za svoj diplomski rad pod nazivom „Civilni angažman mladih na otoku Krku: interesi, potrebe i perspektive“. Cilj ovog istraživanja jest stjecanje uvida u civilni angažman mladih otoka Krka u svojoj lokalnoj zajednici, s naglaskom na potrebe, interese i perspektive.

Anketni upitnik je namijenjen svim mladim otočanima u dobi od 18 do 30 godina, koji imaju prebivalište i/ili boravište na otoku Krku u zadnje tri godine.

Vaši stavovi o ovoj temi vrlo su bitni, stoga vas molim da ovu anketu ispunite iskreno. Prije svake skupine pitanja, stoji posebna uputa, na koju biste trebali obratiti pažnju prilikom ispunjavanja.

Anonimnost prilikom ispunjavanja anketnog upitnika je osigurana te niti u jednom trenutku nećete morati navoditi svoje ime i prezime, a rezultati će se isključivo koristiti u svrhu znanstvene analize.

Od sudjelovanja u istraživanju možete odustati u bilo kojem trenutku. Predviđeno vrijeme za ispunjavanje anketnog upitnika je 20 minuta.

Ukoliko imate kakvih teškoća ili dodatnih komentara, možete me kontaktirati na e-mail adresu: apecjanovic@student.uniri.hr

Unaprijed vam se zahvaljujem na sudjelovanju!

Antonela Pejanović, univ. bacc. paed.
Mentorica: izv. prof. dr. sc. Bojana Čulum Ilić

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci, Odsjek za pedagogiju

OPĆI PODACI O ISPITANIKU

(molim te da u svakom pitanju odabereš samo jedan odgovor)

Spol:

- a) Muški
- b) Ženski
- c) Ne želim se izjasniti

Dob:

- a) 18-19
- b) 20-24
- c) 25-30

Na otoku Krku imaš:

- a) prebivalište (mjesto i adresa u Republici Hrvatskoj na kojoj se osoba trajno nastanila radi ostvarivanja svojih prava i obveza vezanih uz životne interese, kao što su obiteljski, profesionalni, ekonomski, socijalni, kulturni i drugi interesi: adresa koja piše na osobnoj iskaznici)
- b) boravište (mjesto i adresa u Republici Hrvatskoj gdje osoba privremeno boravi, ali se na toj adresi nije trajno nastanila: srednjoškolci i studenti koji odlaze na školovanje/studiranje u drugi grad)
- c) oboje (prebivalište i boravište)

Kojoj od navedenih lokalnih samouprava pripadaš:

- a) Općina Omišalj
- b) Općina Malinska-Dubašnica
- c) Grad Krk
- d) Općina Punat
- e) Općina Baška
- f) Općina Vrbnik
- g) Općina Dobrinj

Jesi li:

- a) učenik/ca
- b) student/ica
- c) nezaposlen/a
- d) zaposlen/a u svojoj firmi/obrtu
- e) zaposlen/a kod drugog poslodavca

VOLONTIRANJE

Jesi li u protekle tri godine volontirao/la u svojoj lokalnoj zajednici? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) Jesam
- b) Nisam
- c) Ne znam, ne mogu se sjetiti

d) Volontirao/la sam, ali ne na otoku Krku

Na kojima od navedenih poslova si najaktivnije u posljednje tri godine dobrovoljno odrađivao/la volonterski angažman? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) Sudjelovanje u javnim radovima u lokalnoj zajednici
- b) Pomaganje osobama s posebnim potrebama/starijim osobama
- c) U organizaciji sportskih događanja
- d) U organizaciji kulturnih događanja (festivali, koncerti i sl.)
- e) Vjerske aktivnosti
- f) U radu poslovnog sektora (neke tvrtke)
- g) U aktivnostima promocije i zaštite okoliša
- h) U aktivnostima promocije i zaštite ljudskih prava
- i) Nisam volontirao/la

Što te je motiviralo na volonterski angažman u posljednje tri godine? Na navedene tvrdnje zaokruži jedan od četiri ponuđena odgovora s obzirom koliko te svaka tvrdnja motivirala na volonterski angažman, pri čemu je: 1 – nije me motiviralo; 2 – niti me motiviralo, niti me nije motiviralo; 3 – motiviralo me; 4 - nisam volontirao/la

Želja za društvenim angažmanom.	1	2	3	4
Želja za rješavanjem konkretnog problema.	1	2	3	4
Predanost pomaganju drugima.	1	2	3	4
Obiteljska tradicija.	1	2	3	4
Vjerska uvjerenja.	1	2	3	4
Želja za stjecanjem novih prijatelja.	1	2	3	4
Želja da se profesionalna znanja prenesu u praksu.	1	2	3	4
Želja da se upozna potencijalne buduće poslodavce.	1	2	3	4
Društvena i politička uvjerenja.	1	2	3	4

Koliko sati TJEDNO si provodio/la volontirajući u posljednje tri godine?

- a) 1-2 sata
- b) 2-4 sata
- c) 5 i više sati
- d) Nisam volontirao/la
- e) Ne znam, ne mogu procijeniti

ČLANSTVO U ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA I AKTIVNO SUDJELOVANJE U AKTIVNOSTIMA UDRUGE

Jeste li učlanjeni u neku organizaciju civilnog društva/udrugu? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) Jesam, učlanjen/a sam u jednu organizaciju civilnog društva/udrugu
- b) Nisam učlanjen/a ni u jednu organizaciju civilnog društva/udrugu
- c) Učlanjen/a sam u više organizacija civilnog društva/udruga
- d) Nisam učlanjen/a ni u jednu organizaciju civilnog društva/udrugu, ali se planiram učlaniti
- e) Ne znam, nisam siguran/na

U koju od sljedećih organizacija civilnog društva/udruga si učlanjen/a, a da si pritom najaktivniji/a?

- a) Politička stranka
- b) Organizacija, udruga ili skupina za zaštitu ljudskih prava
- c) Organizacija, udruga ili skupina za zaštitu ženskih prava
- d) Organizacija, udruga ili skupina za zaštitu okoliša
- e) Sindikat
- f) Volonterska organizacija, udruga ili skupina
- g) Humanitarna organizacija, udruga ili skupina
- h) Vjerska organizacija, udruga ili skupina
- i) Sportski klub
- j) Kulturna ili umjetnička organizacija, udruga ili skupina
- k) Organizacija ili udruga mladih
- l) Nisam član/ica ni jedne organizacije, udruge ili skupine

Koliko sati MJESEČNO provodiš sudjelujući u aktivnostima udruge koju si prethodno odabrao/la da si najaktivniji/a?(zaokruži samo jedan odgovor)

- a) 2 sata ili manje od 2 sata
- b) od 3 do 5 sati
- c) od 6 do 10 sati
- d) više od 10 sati
- e) Nisam član/ica ni jedne organizacije, udruge ili skupine

U sljedećoj skupini pitanja, na svaku tvrdnju izaberi jedan od pet ponuđenih odgovora, s obzirom na to što te je motiviralo na članstvo u prethodno navedenim organizacijama, udrugama ili skupinama, pri čemu je: 1 – nimalo; 2 – malo; 3 – mnogo; 4 – u potpunosti; 5 - nisam član/ica ni jedne organizacije, udruge ili skupine.

Ostvarivanje svojih potreba i interesa.	1	2	3	4	5
Želja za druženjem i upoznavanjem novih ljudi.	1	2	3	4	5
Potreba da se moj glas čuje.	1	2	3	4	5

Potreba da radim nešto što je korisno.	1	2	3	4	5
Osjećaj da u suradnji s drugima mogu stvari mijenjati na bolje.	1	2	3	4	5
Stjecanje novih znanja i vještina na neformalan način.	1	2	3	4	5
Nagovor prijatelja/poznanika/obitelji.	1	2	3	4	5
Višak slobodnog vremena	1	2	3	4	5
Želja da pomognem drugima kojima je pomoć potrebna.	1	2	3	4	5

Postoje li na otoku Krku udruge koje se bave problematikom mladih? Ako postoje, koje su to udruge? Ukoliko ne postoje, smatraš da bi one trebale postojati i bi li htio/htjela postati članom takve udruge?

ORGANIZACIJE I INSTITUCIJE ZA MLADE

U sljedećoj skupini pitanja, na svaku tvrdnju izaberi jedan od četiri ponuđena odgovora, s obzirom na to koja od navedenih institucija ti je poznata, a koja nije, pri čemu je: 1 – Nisam čuo/la, ne znam ništa o tome; 2 – Čuo/la sam za tu instituciju, ali ne znam puno o tome; 3 – Čuo/la sam za tu instituciju i dobro sam upoznat/a s tom institucijom; 4 - Ne znam, nisam siguran/na.

Nacionalni/županijski program za mlade	1	2	3	4
Mreža mladih Hrvatske	1	2	3	4
Savjet za mlade Vlade RH	1	2	3	4
Savjeti mladih (općinski, gradski, županijski)	1	2	3	4
Klub mladih Rijeka	1	2	3	4
Hrvatska mreža volonterskih centara	1	2	3	4
Europski parlament mladih	1	2	3	4

Odjel za mlade Vijeća Europe	1	2	3	4
Svjetski savez mladih	1	2	3	4
Volonterski centar Rijeka	1	2	3	4

U sljedećoj skupini pitanja zaokruži samo jedan odgovor.

Znaš li čime se bavi Savjet mladih (općinski, gradski, županijski)?

- a) Znam
- b) Ne znam

Postoji li Savjet mladih unutar tvoje lokalne samouprave?

- a) Postoji
- b) Ne postoji
- c) Ne znam

Jesi li ikada bio/la ili si trenutno član Savjeta mladih?

- a) Trenutno sam član/ica
- b) Bio/bila sam član/ica
- c) Nisam bio/bila, niti sam trenutno član/ica
- d) Nisam član/ica, ali planiram postati članom

IZLAZAK NA IZBORE I NESTRANAČKE POLITIČKE AKCIJE MLADIH

Ukoliko se možeš sjetiti, koliko si puta glasovao/la od kad imaš pravo glasa? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) Na svim izborima na kojima sam imao/la pravo glasa
- b) Na većini izbora
- c) Na malom broju izbora
- d) Nikada
- e) Ne znam

U sljedećoj skupini pitanja, na svaku tvrdnju izaberi jedan od četiri ponuđena odgovora, s obzirom na to koliko si osobno voljan/na ili spreman/na sudjelovati u sljedećim aktivnostima s ciljem rješavanja problema u svojoj lokalnoj zajednici, pri čemu je: 1 – nisam spreman/na; 2 – niti sam spreman/na, niti nisam spreman/na; 3 – spreman/na sam; 4 – već sam to učinio/la.

Glasovanje na izborima	1	2	3	4
Osobno kontaktiranje predstavnika lokalne samouprave	1	2	3	4
Uključivanje u rad političkih stranaka	1	2	3	4

Uključivanje u rad organizacija civilnog društva/udruga	1	2	3	4
Davanje novčanog priloga u humanitarnim akcijama	1	2	3	4
Pisanje medijima	1	2	3	4
Potpisivanje peticije	1	2	3	4
Organiziranje peticije	1	2	3	4
Izrada letaka	1	2	3	4
Organiziranje štrajka	1	2	3	4
Pokretanje građanske inicijative ili osnivanje organizacije civilnog društva	1	2	3	4
Organiziranje humanitarne akcije, prikupljanje novčanih sredstava za rješenje nekog problema i sl.	1	2	3	4
Pokretanje građanske inicijative na društvenim mrežama (Facebook i sl.).	1	2	3	4
Sudjelovanje u uličnim prosvjedima	1	2	3	4
Kontaktiranje međunarodnih organizacija	1	2	3	4

ZADOVOLJSTVO MLADIH

(molim te da u svakom pitanju odabereš samo JEDAN odgovor)

Koliko si zadovoljan/na što živiš u svom mjestu?

- Jako sam nezadovoljan/na
- Prilično sam nezadovoljan/na
- Niti sam zadovoljan/na, nisi sam nezadovoljan/na
- Prilično sam zadovoljan/na
- Jako sam zadovoljan/na

Koliko je mjesto u kojem živiš privlačno za život mladima?

- Sasvim neprivlačno
- Uglavnom neprivlačno

- c) Ni privlačno, ni neprivlačno
- d) Uglavnom privlačno
- e) Vrlo privlačno

Želiš li i u buduće živjeti u sadašnjem mjestu?

- a) Ne, preselio/la bih se u neku drugu državu/regiju
- b) Ne, preselio/la bih se u neko drugo mjesto u istoj regiji
- c) Da, ostao bih u svom mjestu

Koliko si zadovoljan/na uključenosti mladih u društveno-politički život svoje lokalne zajednice?

- a) Izrazito sam nezadovoljan/na
- b) Nezadovoljan/na sam
- c) Niti sam zadovoljan/na, niti sam nezadovoljan/na
- d) Zadovoljan/na sam
- e) Izrazito sam zadovoljan/na

Koliko se osjećaš zastupljeno kroz mlade ljude koji su aktivni u politici u tvojoj lokalnoj samoupravi?

- a) Jako
- b) Donekle
- c) Malo
- d) Uopće ne
- e) Ne znam

Što misliš, bi li javne službe na lokalnoj razini bile spremne pomoći u rješavanju određenih problema mladih na izravan upit?

- a) Uopće ne
- b) Samo iznimno
- c) Vjerojatno da
- d) Sigurno da

U sljedećoj skupini pitanja, na svaku tvrdnju izaberi jedan od pet ponuđenih odgovora, s obzirom na to slažeš li se s tvrdnjom ili ne, pri čemu je: 1 – uopće se ne slažem; 2 – djelomično se ne slažem; 3 – niti se slažem, niti se ne slažem; 4 – djelomično se slažem; 5 – u potpunosti se slažem.

U mojoj lokalnoj zajednici mladi se trude da ona bude kvalitetno mjesto za život.	1	2	3	4	5
Mladi moje lokalne zajednice ne osjećaju se kao da su njezin važan dio.	1	2	3	4	5
Mladi moje lokalne zajednice osjećaju se ponosno što su njezin dio.	1	2	3	4	5
Mladi moje lokalne zajednice nemaju pravo glasa o načinu njenog vođenja.	1	2	3	4	5
Mladi moje lokalne zajednice ne vjeruju lokalnoj samoupravi.	1	2	3	4	5

Većina mladih moje lokalne zajednice brinu jedni o drugima, čak i osobe koje se ne poznaju dobro.	1	2	3	4	5
Moja lokalna zajednica mi je poput obitelji.	1	2	3	4	5
Moja lokalna zajednica se ne brine o meni jednako kao što se ja brinem o njoj.	1	2	3	4	5
Mladi moje lokalne zajednice si međusobno pomažu.	1	2	3	4	5

U sljedećoj skupini pitanja, na svaku tvrdnju izaberi jedan od četiri ponuđena odgovora, s obzirom na to što misliš da bi potaklo mlade na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici, pri čemu je: 1 – nimalo; 2 – malo; 3 – mnogo; 4 – u potpunosti.

Samostalne političke stranke mladih	1	2	3	4
Individualna uključenost u postojeće političke stranke	1	2	3	4
Individualna uključenost u organizacije civilnog društva/udruge	1	2	3	4
Zakonsko uvođenje obvezne zastupljenosti (tzv. kvote) mladih u tijelima vlasti na svim razinama	1	2	3	4
Uvođenje posebne kampanje informiranja za mlade	1	2	3	4
Obraćanje medijima i uzimanje u obzir njihovog mišljenja prije donošenja odluka lokalnih vlasti	1	2	3	4
Osnivanje klubova za mlade	1	2	3	4
Poticanje dobrovoljnog rada (volonterstva)	1	2	3	4

U sljedećoj skupini pitanja, na svaku tvrdnju izaberi jedan od četiri ponuđena odgovora, s obzirom na to u kojoj mjeri institucije/skupine potiču tebe na aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici, pri čemu je: 1 – nimalo; 2 – malo; 3 – mnogo; 4 – u potpunosti.

Obitelj	1	2	3	4
Prijatelji	1	2	3	4
Tv, novine, tisak, internetski portali	1	2	3	4
Društvene mreže	1	2	3	4
Obrazovni sustav	1	2	3	4

Političke stranke	1	2	3	4
Organizacije mladih	1	2	3	4
Vjerske organizacije	1	2	3	4
Organizacije civilnog društva	1	2	3	4

INTERESI MLADIH

U sljedećoj skupini pitanja, na svaku tvrdnju izaberi jedan od tri ponuđena odgovora, s obzirom na to koliko se često u slobodno vrijeme baviš pojedinim aktivnostima, pri čemu je: 1 – nikad; 2 – ponekad; 3 – često.

Slušam glazbu ili radio	1	2	3
Idem na koncerte, tulumе, u kafiće i sl.	1	2	3
Gledam TV ili provodim vrijeme za računalom	1	2	3
Čitam knjige (beletristika i ostala neobvezna literatura)	1	2	3
Sudjelujem u igrama na sreću (lutrija, sportska prognoza, kladionice i sl.)	1	2	3
Idem na izlete i šetnje	1	2	3
Posjećujem javne tribine	1	2	3
Sudjelujem u aktivnostima koje organizira moja lokalna zajednica	1	2	3
Aktivno se bavim sportom	1	2	3
Čitam dnevne i/ili tjedne novine	1	2	3
Bavim se političkim aktivnostima	1	2	3
Bavim se volonterskim radom	1	2	3
Sudjelujem u aktivnostima organizacije civilnog društva/udruge	1	2	3
Bavim se hobijem	1	2	3

U sljedećoj skupini pitanja, na svaku tvrdnju izaberi jedan od četiri ponuđena odgovora, s obzirom na to koliko često putem medija pratiš vijesti iz društvenog i političkog života, pri čemu je: 1 – skoro nikad; 2 – svako toliko; 3 – često; 4 – stalno.

Koliko često gledate lokalne vijesti na TV-u radi informacija o politici i aktualnim događajima?	1	2	3	4
Koliko često slušate lokalne vijesti o politici i aktualnostima na radiju?	1	2	3	4
Koliko često čitate lokalne novine radi informacija o politici i aktualnim događajima?	1	2	3	4
Koliko često čitate vijesti o lokalnoj zajednici na internetu o politici i aktualnim događajima?	1	2	3	4

Misliš li da bi svako veće mjesto u Hrvatskoj trebalo imati višenamjenski centar za mlade? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne znam

U sljedećoj skupini pitanja, na svaku tvrdnju izaberi jedan od pet ponuđenih odgovora, s obzirom na to što misliš da bi višenamjenski centar trebao ponuditi kada bi postojao u tvojoj lokalnoj zajednici, pri čemu je: 1 – nimalo; 2 – malo; 3 – niti bi trebao ponuditi, niti ne bi trebao ponuditi; 4 – mnogo; 5 – u potpunosti.

Računalne/internet radionice	1	2	3	4	5
Tehničke radionice	1	2	3	4	5
Umjetničke radionice	1	2	3	4	5
Video i filmske radionice	1	2	3	4	5
Književne večeri	1	2	3	4	5
Društvene igre	1	2	3	4	5
Tribine o aktualnim temama/problemima mladih i društva	1	2	3	4	5
Različita savjetovališta za mlade	1	2	3	4	5
Usluge informiranja na području obrazovanja, zapošljavanja, mobilnosti i sl.	1	2	3	4	5
Medije za mlade (TV, radio i sl.)	1	2	3	4	5

POTREBE MLADIH OTOKA KRKA
Ukratko odgovorite na sljedeća pitanja.

Primjećujete li neke dodatne sadržaje za mlade koji se nude u Vašoj lokalnoj zajednici? Koje?

Postoji li neki dodatan sadržaj/aktivnost u kojoj biste voljeli sudjelovati, a da Vaša lokalna zajednica ne nudi?

Navedite jednu stvar koja Vas kao mladu osobu trenutno najviše muči/smeta u Vašoj lokalnoj zajednici?

Prema Vašem mišljenju, što treba promijeniti kako bi većina mladih u Vašoj lokalnoj zajednici bila sretna i zadovoljna?

Navedite neke sugestije namijenjene lokalnoj zajednici kako bi ispunila potrebe mladih.

Ukoliko imate dodatne komentare, molim Vas da ih upišete.

Zahvaljujem na sudjelovanju!